

Kárpátaljai Hírmondó

XVII. évfolyam 1. (63.) szám, 2021. Tavasz

A tiszabökényi görögkatolikus templom

Wass Albert

Látható az Isten

Fűben, virágban, dalban, fában,
születésben és elmúlásban,
mosolyban, könnyben, porban, kincsben,
ahol sötét van, ahol fény ég,
nincs oly magasság, nincs oly mélység,
amiben ő benne nincsen.

Arasznyi életünk alatt
nincs egy csalóka pillanat,
mikor ne lenne látható az Isten.
De jaj annak, ki meglátásra vak,
s szeme elé a fény koralátja nőtt.
Az csak olyankor látja őt,
mikor leszállni fél az álom:
ítéletes, zivataros,
villám-világos éjszakákon.

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XVII. évfolyam, 1. (63.) szám
2021. Tavasz

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,

Városligeti fasor 44.

Telefon: 06-1-351-7770

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:

Benza György,

a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda

E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit

E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

Dr. Pomogáts Béla, dr. Botlik József,

dr. Dupka György, dr. Szöllősy Tibor,

dr. Zubánics László,

Kovácsné Marton Erzsébet

Tördelés, nyomdai előkészítés:

GÁBOR
P♦R♦I♦N♦T

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:

11711034-20834951

Megjelenik negyedévente

1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból

<i>Olvaszuk együtt!</i> Kölcsey Ferenc: Parainesis Kölcsey Kálmánhoz (részletek)	
<i>Vers mindenkinek.</i> Dsida Jenő: Tavaszi ujjongás, Devecseri Gábor: Beröpi az ég a házba	3
<i>Szervezeti élet.</i> A KMDFKSZ és a Kárpátaljai Szövetség újabb ajándékozása.	
Melegétel-osztás a rászorulóknak	4
Köszönetnyilvánítások	5
Egy éve indult útnak a Szent István Keresztény Hagyatéka – a Szent Korona Vármegyei vándorkiállítás. Köszönjük a támogatást!	6
<i>Aktuális.</i> Körösmező is részt vesz az 5 ország 1 folyó projektben	7
Turizmus Kárpátalján: sikerre ítélve	8
Interjú Csernicskó István nyelvész-professzorral	9
<i>Hitélet.</i> „... utolérlek, Krisztusom!” Marosi István görögkatolikus áldozópap prédikációja	10
Kézműves foglalkozás és a világ világossága.	
Imakaravánnal kezdte az évet a KRISZ	11
<i>Közös dolgaink.</i> A magyar kultúra zászlóvivői. Interjú Pallagi Mariannával	12
Megújul az ungvári színház színpadtechnikai rendszere	13
<i>Határok nélkül.</i> Nyíregyházi ajándék Nagybakosnak. Tájékozás új autóbusszal	14
<i>Büszkék vagyunk rá!</i> Vári Fábrián László 70 éves	15
<i>Kárpátaljai sikertörténet.</i> Rajkó Balázs: „... itt megtanultam a poharat félig telinek látni”	16
Hobbi házi sajtók	17
<i>Memento.</i> Egy ruszin honvéd emlékére	18
Állandó kiállítással emlékeznek a kommunizmus áldozataira	19
<i>Irodalom.</i> Válogatás magyar költők verseiből	20
Látletelek. Kortárs alkotók írásai	21
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> Élhető hagyományaink	22
<i>Kopogtató.</i> Ferenci Attila, a színész és vőfély	23
<i>Évforduló.</i> 125 évvel ezelőtt jött létre a nagybányai művésztelep	24
<i>Középkép.</i> Dr. Szircsák Erzsébet tanít, kutat, gyógyít	25
<i>Arasznyi történelem.</i> Botlik József: Nemzetünket szolgálták	26
<i>Örökségünk.</i> Csigaszug, Szentföld, Kis-Moszkva	29
<i>Időkapszula.</i> Tavaszt váró téli gondolatok. Weinrauch Katalin írása	30
<i>Korkép.</i> Találkozásom a proletárdiktatúrával. Orémus Kálmán írása	31
<i>Múltidéző.</i> Elvesztett Ungvár: Akkord Haranggyár	32
<i>Gratulálunk!</i> Elismerések	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> Villások Tibor kiállítása	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Homoki Gábor festőművész	40

Címlapfotók: Szemere Judit

*A Kárpátaljai Szövetség elnöksége
és a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége
áldott húsvéti ünnepeket kíván
a Szövetség tagjainak
és a lap minden kedves
olvasójának!*

Kölcsey Ferenc

Parainesis Kölcsey Kálmánhoz (részletek)

Szeresd a hazát! Boldog leszesz, ha a férfikor napjaiban e szavakat úgy fogod érthetni, úgy fogod érezhetni, mint kell. Hazaszeretet egyike a kebel tiszteletre legméltóbb szenvedelmeinek; de sok kívántatik, míg annak tiszta birtokába juthatunk. Ezreket fogsz láthatni, kik ajkaikon hordozzák a szent nevet; kik magasztalva említnek mindent, ami a honi föld határain belől találtatik; kik büszkén tekintenek az idegenre, s hálát mondanak az égnek, mely őket magyaroknak születni engedé: s véled-e, hogy ezeknek szíveik szeretettel buzognak a haza iránt? véled-e, hogy ezen hazaszeretet az, mely a rények koszorújában olthatatlan fényvel ragyog, s a történet évkönyveiben tisztelő bámúlattal említették?

Minden erény önáldozattal jár, feláldozásával pillantatnyi kényünknek, megtagadásával önhasznunknak, s nem ritkán hajlandóságunk vagy gyűlölségünk elnémitásával: azonban minden áldozat kicsiny azokhoz képest, miket a hazának kívánni joga van. Mindent, amit élted folyta alatt arcod izzadásában gyűjtöttél; mindent, amit lángoló szerelemmel fűztél magadhoz, javaidat, kincseidet, házadnépét és saját éltedet naponként és pillantatonként érette fel kell szentelned. Mert tudd meg: e szóban: haza, foglaltatik az emberi szeretet és ohajtás tárgyainak egész összessége. Oltár, atyáid által istennek építve; ház, hol az az élet első örömeit ízleled; föld, melynek gyümölcse feltáplált; szülőid, hitvesed, gyermekeid, barátid, rokonaid s polgártársaid: egyről egyig csak egészítő részei annak. Hány embert láttam én, ki meggyúlt háza égő üszkei közé életét veszélyezve rohant, hogy némely hitvány eszközöket kiragadjon? s nem sokkal inkább természetes-e, ily valamit a hazáért, azaz, mindnyájunknak, az egész nemzetnek mindeneért cselekednünk? és mégis kevesen vagynak, kik e gondolatot felfogván sajátokká tehetnék! ...

... Meleg szeretettel függj a hon nyelvén! mert haza, nemzet és nyelv, három egymástól válthatatlan dolog: s ki ez utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni nehezen fog. Tiszteld és tanuld más mívelt népek nyelvét is, s főképp ama kettőt, melyen Plutarch a nemzetek két legnagyobbikának hőseit rajzoló s Tacitus római zarnok tetteit a történet évkönyveibe való színekkel nyomá be; de soha ne feledd, miképpen idegen nyelveket tudni szép, a hazait pedig lehetőség mívelni kötelesség. ...

... Könyvet írni: ez is egyike korunk betegségeinek. Ki kenyérért írogat, az méltóbb szánásra, mint aki napszámért kapál. Kit hajlandóság vonz írásra, jusson eszébe: miképpen hajlandóság és tehetség

két különböző dolog; s ki a hajlandóságot tehetségnek veszi: az mindég csalatkozik. Több kívántatik az írótól, mint a beszélőtől. Ennek szavai elhangzanak, az író pedig maradandó bötükbe önti gondolatait, s messze vidéken s jövődőben is ohajt olvastatni. Azért ha valaha könyvírásra kedved leend, vizsgál meg jól magadat: gyűjtöttél-e elég erőt, tapasztalást és tudományt? Mert oly ember is, ki a maga életkorét híven betöltvén, jámborsága és szorgalma által tiszteletet érdemel, nevetséges leend, mihelyt azon pályára lép, mire természet ötet nem szánta. Kinek a közönségesen, s mindennapin fölülemelkedni erő nem jutott: az kitetsző helyre ne álljon. S ez intés itt az írónak adva, minden más helyzetbeli embernek szól.

Nem boldogtalan volt az, mond a költő, kinek születéséről s haláláról a világ semmit sem tudott. E tanítás a pórnépre nézve helyes lehet; de ki fennérzést nyere sorsától, ki magasba törekedő társaságban a szép és jó példait jókor szemlélhette: annak kötelessége úgy élni, hogy a pórnépen felülemelkedve, a mindennapiság keskeny köréből kiléphessen; s nevének maradandó emléket szerezzen. Hazát és emberiséget csak jelesek boldogíthatnak; s e célra-munkálás kötelessége alól nem vétetik ki más, mint a természettől lehetőség nélkül hagyott szerencsétlen.

Sok út visz magasra; s ez utak közt nem egy van, mely mindenkinek hatalmában áll. Ha bámúlatos művet írni, fontos ütközetet nyerni, phidiási szobrot alkotni, országos alkotmányt alapítani stb. nem mindenkitől telik: de elveit s érzszeit minden megtisztíthatja, magát erény követésére minden szoktathatja, hasznos ismereteket minden gyűjthet, s napjait célirányos tettekben minden eltöltheti. Ne hidd, mintha a terhektől s kötelességektől, mik reád, mint szabad nemzet polgárára, természetesen háramlanak, tehetséged kicsiny voltának színe alatt magad felmenthetnéd. Längeró kevésnek adatik; azonban minden egészséges lélek hosszú szorgalom által más tudományát, tapasztalását, példáját magáévá teheti; helyesen ítélni, s pontosan egybehasonlítani megtanulhat; s vizsgálat s gyakorlatnál fogva a teremtő lelket ha el nem érheti, hozzája legalább közelíthet. Többszer mondám: az élet fő célja – tett; s tenni magában vagy másokkal együtt senkinek nem lehetetlen. Tehát tégy! s tégy minden jót, ami téled telik, s mindenütt, hol alkalom nyílik; s hogy minél nagyobb sikerrel tehess, lelkedet eszközökkel gazdagítani szüntelen igyekezzél.

Kölcsey Ferenc: Parainesis Kölcsey Kálmánhoz. Kölcsey Társaság, Fehérgyarmat, 1995.

Dsida Jenő

Tavaszi ujjongás

Tarka virágnak
Illata kábít, –
Édes a méz mit
Kelyhe kínál;
Lebben a lepke,
Röppen a méh –
Sok kicsi vándor
Kedvese ajkán
Csókra talál.

Nincs ma halál,
Él ma a földön
Mit csak az Isten
Élni teremtett; –
Harsog a himnusz,
Hangos a táj! –
Semmi se fáj,
Minden öröme,
Tűzlobogásra
Sztija a lelket...

Újra születünk
Zöld lobogóval
Lepkefogóval
Táncra megint!
Csókot a földnek,
Csókot a fának,
Csókot a rügynek,
Mert a hatalmas
Égi Jövendő
Hírnöke mind!

Hallga, mi szépen
Csendül a nóta,
Csörtet a csermely,
Csattan a csók!
Messze az erdő
Lombjai közt a
Nyár keze int! –
Hirdeti minden,
Hirdetem én is,
Itt a tavasz!

Devecseri Gábor

Beröpi az ég a házba

Beröpi az ég a házba,
tele lesz a szoba éggel,
tele lesz a téli ember
keskeny szíve szélességgel.

Először csak ködkámzsában
jön a tavasz leskelődve,
aztán ez a kámzsa széthull:
csupa virág lesz belőle.

A KMDFKSZ és a Kárpátaljai Szövetség újabb ajándékozása

2021-ben ismét gyerekruhákat vittünk Kárpátaljára. Az adományok elosztásában helyi szervezetek nyújtottak segítséget. A korosztályok szerint szétválogatott ruhákat, könyveket és játékokat több kárpátaljai intézményhez is eljuttattuk. Az adomány egy részének elosztásában a Makkosjányosi Görögkatolikus Egyház-

község és Egressy Miklós atya nyújtott segítséget, aminek köszönhetően óvodás és kisiskolás korú gyerekek kaphattak ruhákat. Az idei adomány jelentős részét csecsemőruhák tették ki. Ennek megfelelően a munkácsi kórház újszülött osztályának árváihoz juttattuk el azokat. Mivel a járványügyi helyzetre való tekintettel

a kórházba történő belépés szigorú szabályokhoz és engedélyekhez kötött, így egy munkácsi jótékonyági szervezet, a Zolote Szerce (Arany Szív) nyújtott hathatós segítséget.

A gyerekruhákat a Nagydobronyi Irgalmas Samaritánus Református Gyermekotthonba és a Ráti Szent Mihály Gyermekotthonba (amely a gyerekek korából kifolyólag könyv- és játéksomagokból álló adományban részesült), a Kárpátaljai Magyar Diákok és F fiatal Kutatók Szövetsége adta át. A szervezetek együttműködése lassan hagyománnyá válik, hiszen a KMDFKSZ az elmúlt év során is több karitatív projekt megvalósításában vett aktívan részt.

Lőrinc Ingrid, a KMDFKSZ elnöke elmondta, nagyon örültek, hogy a Kárpátaljai Szövetséggel karöltve segíthettek a hazai gyermekotthonoknak.

– Óriási öröm kísérte az átadást. Mindkét helyszínen hatalmas szeretettel

fogadtak bennünket. Köszönjük szépen a Kárpátaljai Szövetségnek a felkérést, boldoggá tett minket, hogy még az ilyen karantén által korlátozott időszakokban

is hozzá tudtunk járulni a gyermekek fejlődéséhez. Jó volt újra megtapasztalni azt, hogy bár mi jöttünk ajándékokat adni, mégis mi távoztunk pozitív töltéssel és visszajelzésekkel.

Katona Veronika, a KMDFKSZ alelnöke szintén részt vett az átadásban, melyről a következőképp számolt be:

– Én mindig is szívügyemnek tekintetem azt, hogy amikor lehetőségem adódik rá, akkor segítek vagy közreműködök a segítségnyújtás folyamatában, azoknak a személyeknek, akiknek erre bármilyen formában szükségük van. Éppen ezért nagyon szívesen vettem részt a diákszervezethez beérkezett kisebb ruhaadományok átadásában. Bár a járványügyi helyzet miatt közvetlenül nem találkozhattunk a gyerekekkel, bíztam abban, hogy ezek a kisruhák, ha csak kis mértékben is, de mosolyt fognak csalni egy kislány vagy egy kislány arcára, mert ennél nincs nagyszerűbb érzés a világon.

Tudósítónk

Melegétel-osztás a rászorulóknak

A Kárpátaljai Szövetség hiszi azt, hogy mindenkinek joga van a napi egy adag főtt ételhez. Mivel a kialakult járványhelyzetben a nehezebb anyagi körülmények között élő családok, alultáplált, beteg, idős emberek sokkal jobban ki vannak szolgáltatva a különböző betegségek terjedésének, kiváltképp a nyirkos, hideg téli hónapokban, ezért fontosnak tartottuk, hogy egészséges, tápláló étellel tudjunk szolgálni az arra rászorulóknak. Ezért a Kárpátaljai Szövetség ételosztást szervezett budapesti székhelyén. A szervezés során kiemelten odafigyeltünk a járványügyi szabályozásokra. Egyedül nem tudtuk volna megvalósítani a kezdeményezésünket, hiszen sem megfelelő konyhával, sem személyzettel sem rendelkezünk. Ebben az Aquaworld Hotel nyújtott segítséget: a kiosztásra kerülő étel a szálloda minősített konyháján készült és került kiadagolásra. Ennek köszönhetően minden egészségügyi

és higiéniai elvárásnak eleget tudtunk tenni.

Az akció 2021. január 20-án vette kezdetét, és 2021. március 5-ig tartott. Ez idő alatt összesen kilenc alkalommal valósult

meg. A teljes időszakban több mint 8000 adag meleg ételt osztottunk ki a székhelyünk udvarán felállított sátorban, valamint szerve-

zetten szállítottunk több mint 10 szociális intézménybe, melegedőbe, éjjeli menedékbe, hajléktalan szállóba és krízisközpontba. Az ételosztásokra heti egy alkalommal került sor. A majd másfél hónap alatt közel 9000 adag étel került kiosztásra.

A kezdeményezésről bővebben Igyártó Gyöngyi, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja és Sívó Roland, a Budapest Aquaworld Hotel igazgatója számolt be a TV2 *Mokka* című reggeli műsorában.

Ezúton is szeretnénk megköszönni minden támogatóknak, partnerünknek és minden szervezőnek a közreműködést és a segítséget, amely nélkül ezen rendkívül szükséges, ugyanakkor összetett kezdeményezésünket nem valósíthattuk volna meg.

Az akció visszhangot váltott ki a rászoruló körében. Természetesen örültünk annak, hogy jóakaratumak célba ért, és ha csak egy kis időre is, de sok embernek könnyebbé tettük az életét. Közreadunk néhány visszajelzést.

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Köszönjük a segítséget!

A Kárpátaljai Szövetség 2021. január 22. és március 5. között, összesen hét egymást követő pénteken küldött meleg ételt a Miklós utcai intézményünkbe. Mindenek előtt szeretnénk tisztelettel és szeretettel megköszönni, hogy gondoltak a reánk bízott szegényekre, és hogy nagylelkű adományukkal hozzájárultak étkeztesükhöz. Isten fizesse meg!

A 30, 40, négyszer 60, végül 50 adag egytálétel – marhapörkölt tész-tával – a nappali melegedőben, illetve az éjjeli menedékhely és a női krízis-szálló lakói között lett szétosztva. Az első két alkalommal – a kisebb tételeket – a melegedőben osztottuk szét, a további tételeket – amikor az adagok száma megfelelt a lakóink számának – szombat esti vacsora gyanánt vagy vasárnap ebédre kínáltuk. Az adagok ízletességére, mennyiségére nem volt panasz, egy-egy adag, különösen kenyérral kiegészítve, laktató és tápláló étkezést biztosított. A porciók csomagolása megfelelő volt.

Több ellátottunk külön is kiemelte, hogy mennyire ízlett neki a kapott vacsora, s a takarítás során is azt tapasztaltuk, hogy az adagok maradéktalanul elfogytak. A szakácsoknak talán ez a legnagyobb elismerés. Képeket sajnos nem tudtunk készíteni, mert ehhez nem járultak hozzá ellátottjaink.

Az adományt minden alkalommal köszönettel és örömmel fogadtuk, maradéktalanul eljuttattuk a reánk bízott szegényekhez, mindig megtaláltuk a kiosztás legmegfelelőbb módját.

Magam, kollégáim és az Önök által megvendégelték nevében is maradok tisztelettel és köszönettel:

Szentkereszty Tamás
intézményvezető,
Magyar Máltai Szeretetszolgálat
Miklós utcai Integrált
Hajléktalanellátó Központ

Kérjük Isten áldását a munkátokra!

Február hónaptól kezdődően 5 héten keresztül kaptunk ételadományt a Kárpátaljai Szövetség által rendezett ingyenes melegétel-osztás program keretén belül. Ez idő alatt több mint 400 adag ételt kaptunk, ami már önmagában nagy szám, de akkor még nem beszélünk a minőségről. Kiváló volt!

Nagyon hálásak vagyunk a lehetőségért. A Léthatáron Alapítvány ISOLA Éjjeli Menedékhelye 76 férőhellyel működik az év minden napján. Intézményünket olyan 35 éven felüli férfiak látogatják, akiknek szinte ez az egyetlen lehetőségük. Sok mindent tudunk biztosítani helyben – mint például fürdési, mosási lehetőség –, de az étkezés mindig az a terület volt, amit kis civil alapítványként, önerőből nem lehet megoldani. Márpedig a fedél nélküli embereknek az egyik legnagyobb segítség az, hogy ételt tudunk adni. Aki egész nap az utcát járja, hogy pénzhez

jusson, vagy télen-nyáron fizikai munkát végez a szabadban, az egyik legjobb dolog,

ami történhet vele, hogy este bejön a szállóra és meleg ételt ehet.

Hálásan köszönjük a támogatást, és kérjük Isten áldását a munkátokra, életekete!

Armand

Tisztelt Kárpátaljai Szövetség!

A Kárpátaljai Szövetség rendkívüli nagylelkűségéről tett tanúbizonyságot a legnehezebb időkben. A Menhely Alapítvány „Vajda 3” Menhelyén lakó emberek számára biztosított nagyon sok adag marhapörköltet. Az ételadagokat 2021. január 20-án, 21-én, 22-én és 29-én, február 5-én, 12-én, 19-én és 26-án, valamint március 5-én volt szerencsénk

elszállítanunk a Szövetség telephelyéről, és kiosztanunk az alapítványunk lakói között. Az alkalmankénti adagszámok 60 és 120 között váltakoztak. Összesen 760 porciót tudtunk átvinni és szétosztani a rászorulóknak között.

A beszámolók szerint az étel osztatlan sikert aratott. Magyarán: minden esetben ízletes, jó alapanyagokból,

mesterien elkészített vacsorával szolgálhattunk.

Nagy köszönet a segítségért! Külön köszönet illeti Veszélyi Krisztinát és Szeremet Sándort, akik nélkül nem lett volna ilyen zökkenőmentes és precíz a szervezés és a megvalósítás.

Bazsa Tibor Zolt
intézményvezető,
a Menhely Alapítvány
„Vajda 3” Menhelye

Köszönőlevél a Kárpátaljai Szövetség részére

A MET „Fűtött Utca” nagy köszönettel fogadta az Önök felajánlását. Köszönjük, hogy meleg ételt adományoztak lakóink számára, amelynek mindnyájan nagyon örültek. Általában a kora esti órákban szervíroztuk számukra. Azokon a napokon, amelyeken nagyobb mennyiséget kaptunk, a szomszédos (Dankó u. 9.) szervezetünkhöz tartozó másik éjjeli menedékhely lakói számára is juttattunk az ételből.

Az ételek szállítása és az egyeztetés a napokról véleményünk szerint nagyon gördülékeny volt, és nagyon könnyű volt az együttműködés Önökkel. Különösen sokat segített ez a pandémia idején. Ugyanis a szállót igénybevevő hajléktalan személyeket arra kértük, hogy amennyiben módjuk van rá, ne hagyják el intézményünket, kijárással kockáztatva saját és mások egészségét. Így a melegétel-támogatásuk nagyon jókor jött, a saját és a szálló közösségének védelme érdekében a szigorítások okán

az élelem már nem volt kérdéses, emiatt nem kellett elhagyni a szállót.

A mellékelt képen láthatják az ételek kiszállítását, majd kiosztását lakóink kö-

reben. Köszönettel fogadtuk, és hatalmas támogatást jelentett, hogy rendszeresen számíthatunk ételadományukra! Vigyázzanak Önök is magukra ezekben a nehéz időkben! Köszönettel és tisztelettel:

Farkas Barnabás
intézményvezető

Egy éve indult útnak a Szent István Keresztény Hagyatéka – a Szent Korona Vármegyei vándorkiállítás

Egy éve indult útjára a Kárpátaljai Szövetség 17 állomásosra tervezett *Szent István Keresztény Hagyatéka – a Magyar Szent Korona Vármegyei* című vándorkiállítás. A nemében egyedülálló hároméves projekt eredményeként valósult meg az a vándorkiállítás, amely a trianoni sorstragédiára való emlékezés jegyében született.

A kiállítást Kovach Anton festőművész által alkotott képek adják, aki festményein keresztül mutatja be a történelmi Magyarország vármegyeközpontjait. A magyar gyökerekkel rendelkező neves kárpátaljai ruszin festőművész több éven és több ezer kilométeren át tartó művészeti, kulturális és történelmi utazásából született alkotások a valamikor történelmi „Nagymagyarország” 64 vármegyeszékhelyét mutatják be a képzőművészet eszközeivel.

Bár a kiállítás időben, a tervezett 2020. március 15-ei nyitásra készen állt, sajnos a kialakult járványhelyzet a szervezést szűkítette, így a program csak júniusban vehette kezdetét. Eddig mindössze Esztergomban, az egykori megyeházán (2020. június 25. – 2020. július 25.) és Szekszárdon, a Művészetek Házában (2020. augusztus 20. – 2020. október 2.) volt teljes egészében, majd külön a külföldi festmények

október végéig Pécsen, a vármegyháza dísztermében, a Határokon Túli Magyarágért Alapítvány Határon Túli Magyarok 28. Összművészeti Fesztiválja keretén belül voltak kiállítva. És bár reményeink szerint a programsorozat hamarosan folytatódik, addig is az online térben megtekinthetővé tesszük a kiállítás monumentális festményeit. Hétről hétre megosztunk egy-egy festményt, figyeljék oldalunkat (www.karpataljaiszovetseg.com), és utazzanak velünk, ismerjék meg, vagy épp elevenítsék fel emlékeiket! Járják be velünk a történelmi Magyarország vármegyéit a virtuális kiállításunk segítségével!

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetet fejez ki a tagtársaknak a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a *Kárpátaljai Hírmondó* megjelentetésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

dr. Nemeséri Lászlóné Filemon Mária (Budapest) tagtársunknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2021-ben lapzártánkig az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Balázs Attiláné (Miskolc),
Behun Lajos (Békéscsaba),
Bencze Gyula (Budapest),
Beregszászi Klára (Eger),
Csulák Erzsébet Katalin (Budapest),
Csulák László (Budapest),
dr. Duliskovich István (Dunakeszi),
Fábián Edit Klára (Mátészalka),
dr. Fábián István (Nyíregyháza),
Fekete Amália (Budapest),
Gönczy Zsuzsanna (Pilisborosjenő),
Hegedűs Zsuzsanna (Mogyoród),
dr. Igyártó Rozália (Nagyréde),
Jendrék Miklós és Jendrék Magdolna (Vác),
Kiszely Katalin (Szentendre),
Kovács Attila (Gyöngyöslyomos),
Kovács Gyöngyi (Budapest),
Kovács Zsolt (Budapest),
dr. Kristofori György (Sirok),
Lakatos Gézné (Salgótarján),
dr. Lendvai Margit (Szolnok),
Magasházi Valéria (Fedémes),
Oniszkó László,
Pappné Popovics Judit (Budapest),
Polgár Tibor (Százhalombatta),
Reiter Mária (Budapest),
Sághi Ferencné (Budapest),
dr. Sváb Erzsébet (Budapest),
dr. Szepesi Erzsébet (Székesfehérvár),
dr. Szűrös Mátyás (Budapest),
Tyentés László (Budapest),
dr. Voloscsuk Katalin (Jászberény).

Köszönet az 1 százalékért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1%-ával támogassák a civil közhasznú szervezetek munkáját.

A Kárpátaljai Szövetség jóleső érzéssel fogadta és fogadja a támogatók felajánlásait, hiszen ez azt bizonyítja, hogy az áttelepültek fontosnak tartják azt a tevékenységet, amelyet a szülőföldön maradt kárpátaljai magyarok kulturális, illetve oktatási életének kiteljesedéséért, gazdasági helyzetének javításáért folytatunk.

Programunk teljesítéséhez nagy segítséget nyújt a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlása. A 2021-es esztendőben is változatlanul számítunk arra, hogy minket választanak kedvezményezettnek. Akik már nem adóznak, azokat arra kérjük, hogy családtagjaik, barátaik, ismerőseik figyelmét hívják fel tevékenységünkre, annak érdekében, hogy az adójuk 1%-át a Kárpátaljai Szövetség részére ajánlhassák fel.

Adószámunk: 18046629-1-42
 Kárpátaljai Szövetség

Körösmező is részt vesz az 5 ország 1 folyó projektben

Talán mindannyian szembesültünk már a problémával, hogy a természetes vizeink rendkívül szennyezettek. A partokat, a vízgyűjtő területeket sok helyen szinte egybefüggő műanyagréteg fedi, PET-palackok, zacskók hevernek mindenütt, s mindez egy-egy áradás során a forrástól egészen a torkolatig határokon át hömpölyög. A probléma, sajnos, világméretet öltött. Különösen nagy gondot jelent ez a Tisza vízgyűjtő területén, ahol összehangolt beavatkozásokra, szemléletformálásra és megelőzésre van szükség. Az Ukrajnában eredő Tisza az Európai Unió legszennyezettebb folyóvizei közé tartozik.

A Tiszai PET-kupa önkéntesei, a PET-kalózok évek óta folytatnak folyótisztító munkát, nemzetközi vizeken is. Megfordultak már a Tisza forrásánál, eveztek az ukrán szakaszon, szakmai egyeztetéseket, konferenciákat szerveztek, szisztematikusan feltérképezték a hulladékhelyzetet.

A PET-kupa ötletgazdája, a Természetfilm.hu Tudományos Filmműhely Egyesület tavaly szeptemberben indította második, nagyrészt uniós forrásból megvalósuló projektjét, az *5 ország 1 folyó* programot, amit a továbbiakban egyszerűen csak így hívunk: 5in1. A projekt elindításához szükséges lendület főként abból a vetítéssorozatból ered, amelyet a nagy ciánkatasztrófa 20. évfordulóján rendeztek 2020-ban. Az Amerikai Egyesült Államok Budapesti Nagykövetsége kezdeményezésére Ukrajnában, Romániában, Magyarországon, Szlovákiában és Szerbiában nagyjából egy időben vetítették le az *Üzenet a palackban* című egyórás dokumentumfilmet. A rendezvénysorozat alatt született ismeretsejkekből indult el a *Folyómentő teherautót Béliának* projekt, amely során egy kárpátaljai magyar vállalkozót, Francz Bélát segítették saját teherautóhoz jutni. Ekkor határozták el azt is, hogy komolyabb energiákat fordítanak a határon túli szemléletformálásra.

A nemzetközi projekthez a Körösmezői Magyar Kulturális Szövetség Civil Szervezet (Громадська організація Товариство угорської культури Ясиня) is csatlakozott. Keszler Mária, a Körösmezői 1. Számú Általános Iskola tanára, felső-Tisza-vidéki koordinátor felidézte, hogy 2020 tavaszán az iskolában járt Francz Béla vállalkozó, aki begyűjti a hulladékot a Tisza partjára. Elmondta, hogy meglátogatta egy ismerőse, Molnár Attila Dávid Kollányi Agoston-díjas természetfilmes, rendező, a Természetfilm.hu Tudományos Filmműhely Egyesület alapítója és elnöke.

– Mint tudjuk, a Tisza két forrásból – a Fekete-Tiszából és a Fehér-Tiszából – táplálkozik Kárpátalján. A Tisza eredetének a Fekete-Tisza forrását tekintik, amely a rahói járási Körösmező (Jaszinya) közelében található. Megismerkedtünk Attilával, elmeséltem, hogy az iskolában a gyerekekkel szoktam olyan foglalkozásokat tartani, ahol megtanuljuk szelektálni a hulladékot, beszélünk arról, hogy miből mit lehetne készíteni, ha újrahasznosításra, feldolgozásra kerülne. Arról is szoktunk a gyerekekkel beszélni, hogy a szemét milyen problémát okoz az erdőkből, vizekben az ott élő állat- és növényvilág számára. Ebben a témakörben játszani, kifosztózni is szoktunk a tanulókkal. Beszélgettünk, és megkérdezte, hogy szeretnék-e részt venni a projektben. Mivel amúgy is foglalkoztam ezzel az iskolában, ezért örömmel belevágtam – idézte fel a kezdeteket Keszler Mária.

Az 5in1 az Erasmus+ program keretében, a Tisza vízgyűj-

tó területén osztozó 5 ország (Ukrajna, Románia, Szlovákia, Magyarország, Szerbia) iskoláinak, természetvédő társadalmi szervezeteinek, tanárainak és diákjainak részvételével zajlik. Célja, hogy a különböző országok oktatói, pedagógusai, aktivistái szabadon, kreatívan tudjanak új tartalmakat fejleszteni, együtt dolgozni, és oktatással, szemléletformálással, helyi közösségek aktivizálásával, pozitív gyakorlatok felvonultatásával segítsék a folyószennyezés elleni küzdelmet. Az előzetes tervek szerint nemzetközi találkozót tartottak volna, az elsőt Ungváron, majd Körösmezőn tervezték a következőt. De a Covid-19 ebbe is beleszólt. A személyes találkozó helyett online konferenciával indult el a munka, amelyet a partnerek november 21-én tartottak. Azóta a résztvevők – a Németh László Elméleti Liceum, az Eco-Mountain

Transylvania egyesület (Románia), a Zöld Város (Zelenij Varos) Civil Szervezet, az Ungvári Magyar Tannyelvű Elemi Iskola és Gimnázium, a Körösmezői 1. Számú Középskola (Ukrajna), a Szent Erzsébet Katolikus Általános Iskola, a Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetsége, a Természetfilm.hu Tudományos Filmműhely Egyesület (Magyarország), a Természetjáró Egyesület (Szerbia) és a TrashOut (Szlovákia) – folyamatosan tartják a kapcsolatot.

– A folyóvizek állapotának javítása érdekében kiemelt hangsúlyt fektetünk a szemléletformálásra, ismeretterjesztésre. Minden partnernek van feladata a hosszú távú, 2023-ig szóló programban – avat be a részletekbe Keszler Mária. – Hulladék-újraélesztési útmutatót fogunk kidolgozni, folyómentő kézikönyvet és oktatóvideó-sorozatot készítünk. Mindez 5 nyelven fog megjelenni. Úgyszintén a tervek között szerepel egy folyószennyezési e-book és egy műmü – kis hordozható gépezet – megalkotása, amely feldolgozza a műanyagot, majd abból tollat, vonalzót stb. tudnak a gyerekek egyedül készíteni. A környezetszennyezés, a hulladékfeldolgozás összetett probléma, amelyet csak együtt lehet megoldani, döntéshozók, civilek, szakemberek, kutatók, természetvédők és helybéliek részvételével. És ebben kiemelt szerepünk van nekünk, tanároknak is. Rajtunk is múlik, hogyan gondolkodik a felnövekvő nemzedék – zárta gondolatait Keszler Mária.

Rehó Viktória

A képen: munkagépek tisztítják az áradó Tiszát Vásárosnaményánál

A megújulás éve

Turizmus Kárpátalján: sikerre ítelve

A mögöttünk hagyott 2020-as esztendő nagy valószínűséggel az építkezés éveként vonul be a kárpátaljai turizmus történetébe. Mert amikor már látszott, úgy április vége felé, hogy a koronavírus lehetetlenné teszi a különböző tömegrendezvények – fesztiválok, népnünpélyek, gasztronómiai bemutatók stb. – megtartását, a legtöbb vendéglátó azokba a felújításokba fogott, amelyek egy idő óta esedékessé váltak. Hisz szerencsére errefelé a többség tudatosította magában, hogy a vendéglétszám gyors gyarapodását csupán a turisták igénye növekedésének üteme múlja felül... Illusztráljuk ezt egyetlen példával! A Kárpátalja érkezők többsége magas komfortfokozatú, a háziaktól elszeparált, önálló lakrészben, illetve egy különálló portán kialakított kulcsos házban szeretne megszállni.

– Valamennyi, velünk kapcsolatban álló vendéglátó mostanra meggyőződött arról az alapigazságról, hogy senki sem azért látogat el vidékünkre, hogy itt finomakat egyen és jókat aludjon – kezdi évértékelő beszélgetésünket Mester András, a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács (KMTT) elnöke. – És azzal is tisztában van mindenki, hogy a turista a reá váró szép élményekért kel útra. Éppen ezért a velünk kapcsolatban álló mintegy 800 vendéglátót arra biztattuk, hogy a kényszerpihenő ideje alatt a lehetőségeihez mérten tovább fejlessze a vállalkozását, ha módja van rá, azt újabb élményelemekkel egészítse ki. A visszajelzésekéből ítelve igen sokan meghallgatták tanácsunkat. Örvendetes például, hogy egyre többen ajánlják fel a náluk megszálló vendégeknek, hogy egy bicikli- vagy autós túra keretében bemutatják a környéket, az itt található épített örökség érdekesebb emlékeit, valamint a figyelemre méltó természeti látnivalókat.

– Úgy hallom, a dézsafürdő, a szauna, a csocsó- illetve a pingpongasztal mind több helyen ott szerepel a kínálatban...

– Így igaz. Emellett a kézműves foglalkozások és a látványosabb, élményt nyújtó közösségi munkaalkalmak – lekvárfőzés, kenyérsütés, szüretelés, téli

disznóvágás – megszervezését szintén sokan bevállalják. Mindez természetesen nem megy egyik napról a másikra, hanem tervszerű, jól átgondolt munkát igényel.

– *Maga a KMTT az elmúlt hónapok során milyen stratégiát követett?*

– A helyzetből adódóan elsősorban a különböző képzésekre, fejlesztő foglalkozásokra helyeztük a fő hangsúlyt. Online vendégfogadói tanfolyamunkra például több mint százan jelentkeztek. Tavasszal meghirdettük a *Legszebb vendégház*, illetve a *Legvirágosabb udvar* akciónkat, amely a beküldött pályamunkákból ítelve rengeteg kreatív ötlet szabadított fel. Az idegenvezető-képzéssel sem álltunk le, s a nyár folyamán nem csupán a virtuális térben zajlott az oktatás, hanem sikerült egy csoportot olyan helyekre elvinni, amelyeket nem annyira felkapottak és ismertek, pedig ezeken a helyeken is igen sok az érdekes látnivaló.

– *Az egyik legfontosabb dolog talán mégiscsak az, hogy milyen lelkiállapotban vannak ma az ágazat szereplői.*

– 2014 tavaszán már átélünk egy mostanihoz hasonló krízist. Emlékezzünk vissza: a Majdant követően a magyarországi vendégek nagyon sokáig elmaradtak, holott addig főként az ő fogadásukra épült fel az egész vendéglátó rendszer. Éppen ezért gyorsan nyitni kellett a belföldi turisták felé, s ez sikerült is. A 2018-as év végére, a 2019-es év elejére már helyreállt a régi rend, tehát jöttek szép számban a vendégek az anyaországból is. Ezt most csak azért említem, hogy vendéglátóink az elmúlt évek során edzetté váltak a különböző nehézségekkel szemben. Velük együtt mi is azt reméljük, hogy hamarosan minden jóra fordul. Alapelvünk a következő: a kapcsolódás, a szabad idő tartalmas eltöltése, az utazások, az idegen tájak felfedezése során szerzett számos élmény, valamint az új tájak, emberek megismerése egyre inkább belénk van kódolva. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a turizmus a gazdaságnak egy sikerre ítélt ágazata. Természetesen csak akkor, ha ezt hozzáértő módon, lelkiismeretesen csináljuk.

-ardai-

Amiről beszélnek

Válasz nélkül maradt kérdések

Mostanában már szinte nincs is olyan hónap, amikor ne történe valami magyarellenes, durva megnyilvánulás Kárpátalján. Ha csak az elmúlt időszak eseményeit nézzük, akkor a fenyegető levelekkel és falfirkákkal már ki lehetne tapétázni egy szobát. Ezek az „ukrajnai hazafiak” nem férnek a bőrükbe, egyre-másra gyártják a felháborító, nevetséges szövegeket. Olykor a helyesírással, máskor a tartalommal van gond.

Az első fenyegetéstől még talán megszeppentünk, ám a harmadik, negyedik ilyen próbálkozás után már csak szomorkodunk és szánakozunk, hogy hová jutottunk. A legfrissebb a szürtei felirat, amelyen az ukrán himnuszról idézve az áll: „Senkinek nem engedjük meg, hogy a szülőföldünkön uralkodjon.” Többen összefüggésbe hozzák az újabb provokatív cselekedetet azzal, hogy épp ebben a községben robbant ki a himnusz-ügy is, vagyis az, hogy a helyi önkormányzat képviselőit hazaárulóknak kiáltották ki, amiért el merték énekelni a magyar nemzeti imádságot is az ukrán himnusz után... Zavart elmék, akikben buzog a gyűlölet és a sovinizmus. És úgy tűnik, valakinek ez kapóra jön.

Bár nekünk, szülőföldünkön élő magyaroknak sem kellene hagynunk, hogy saját otthonunkban riogassanak, az államhatalom azért mégiscsak kezdetben ezzel valamit. Aggasztó, hogy sosem kerül elő a tettes, mindig elhúzódik a büntetőeljárás, a süllyesztőben landol az akta. Eddig, ha jól tudom, csak a KMKSZ-székház felrobbantását állították bíróság elé. Az ügy azonban még a mai napig sincs lezárva. Egyelőre sem a mostani mocskos falfirkák, sem a fenyegető e-mailek gazdáit, a korábbi randalírozókat nem találták meg.

2009-ben, amikor március 15-re virradóan az ungvári Petőfi-szobrot fehér festékkel öntötték le, a tetteseket nem sikerült felkutatni.

De a rendvédelmi szervek tudnak gyorsan és hatékonyan is dolgozni. Friss példa: február elején ismeretlenek vörös festékkel öntötték le Sztepan Bandera lemergi szobrát. (Aki nem tudná, Bandera az Ukrán Nemzeti Szervezetének vezetője volt a második világháború idején.) Az ügyben eljárás indult, s a szobor megtisztításához azonnal nekikezdett a városvezetés. Pár nappal később már arról olvashattunk a hírekben, hogy az Ukrán Biztonsági Szolgálat (SZBU) a rendőrséggel közösen végzett nyomozása eredményeként előállította a két elkövetőt. A Hmelnickijből származó vandál diákok akár hét év szabadságvesztésre is számíthatnak.

Ezek után már csak egy kérdés marad: ezek a magyarellenes alakok ennyire dörszölteket, hogy képtelenség őket elkapni, vagy csak az illetékes szervek nem tesznek meg mindent a felkutatásuk érdekében? Így vagy úgy, mindkét variáció baljósan ígérkezik hosszú távon.

S. R.

Továbbra is kérhetjük magyarul a kávénkat, és a szolgáltatóknak sem kell velünk ukránul társalogniuk

„Január 16-tól jön a teljes ukránosítás, valamint pénzbírsággal sújtják a szolgáltatókat, akik nem az államnyelven szolgálják ki vásárlóikat.” Bizonyára Önökhöz is eljutottak valamilyen formában Tarasz Kreminy államnyelvvédelmi biztos ríogatásai. No de valóban ilyen forrón eszik a kását, azaz a nyelvtörvényt? Ezentúl csak ukránul társaloghatunk a színmagyar kisbolti eladóval vagy a fodrászunkkal, és a kistérségek megválasztott képviselői sem mukkanhatnak meg magyarul? A nyelvtörvény 2021-ben hatályba lépő cikkelyéről kérdeztük Csernicskó István nyelvész-professzort, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektorát (aki 2019 októberében a tizedik Kárpátaljai Esték vendége volt Budapesten a Kárpátaljai Szövetség székházában – a szerkesztőség megjegyzése).

– Milyen változásokra számíthatunk 2021-ben a nyelvhasználatunk terén?

– 2019 áprilisban fogadta el Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa az ukrán mint államnyelv funkcionálásáról szóló törvényt, melynek jelentős része valamilyen fenyegetésről, büntetésről vagy olyan intézmény, szerv létrehozásáról szól, amely kikényszeríti az államnyelvi törvény végrehajtását. Tehát egyértelmű, hogy az állam nem azt az utat választja, hogy párbeszédet folytatva az állampolgáraival megteremti az államnyelv támogatásának feltételeit, hanem arra akar minket erővel és erőszakkal rákényszeríteni, hogy mindig, mindenhol, minden körülmény között ukránul beszéljünk. A jogszabály fokozatosan lép hatályba. Ez azt jelenti, hogy már 2019. július 16-ától bizonyos rendelkezései életbe léptek, de vannak olyan cikkelyek, amelyek csak 2030-ban válnak hatályossá. Az államnyelvi törvény 30. cikkelye, amely a szolgáltatások nyelvéről rendelkezik, 2021. január 16-án lépett hatályba.

– Mit kell tudnunk az adott cikkelyről?

– Ez a cikkely több pontból áll. Az első pontja azt mondja ki, hogy a szolgáltató szférában – ezt tágan kell értelmezni, a falusi kisbolt, edzőterem, fodrászat, kozmetikai szalon is ide tartozik, szinte minden, amit az emberek a hétköznapijaikban igénybe vesznek – a szolgáltatások nyelve kötelezően az államnyelv. Erre alapozva Tarasz Kreminy államnyelvvédelmi biztos a saját Facebook oldalán, nyilatkozataiban folyamatosan hangsúlyozza, hogy január 16-tól a szolgáltatások nyelve Ukrajnában kizárólag az államnyelv lesz. Valójában azonban ez nem így van. Ennek a cikkelynek van ugyanis egy második bekezdése is, ami arról szól, hogy azoknak az ügyfeleknek, vásárlóknak, akik más nyelven szeretnék igénybe venni a szolgáltatást, és erre a szolgáltató képes, beszél az adott nyelvet, akkor lehetséges, hogy az adott nyelven kommunikáljanak. Vagyis az kétségtelen tény, hogy 2021. január 16. után Ukrajna területén minden egyes szolgáltatónak kötelessége biztosítani azt, hogy ha hozzá ukrán nyelven fordulnak, és ukrán nyelvű szolgáltatást várnak el tőle, ezt lehetővé kell tennie. Az ügyfél vagy vásárló kérésére kiszolgálása a felek számára elfogadható bármilyen nyelven megtörténhet, nemcsak ukránul. Semmi nem tiltja tehát azt, hogy ha a barátom vagy barátnőm betér a fodrászszalonomba, és magyarul kér frizuraigazítást, akkor a magyar fodrász ne kommunikálhasson magyarul a vendégével. Joga van ehhez, senki nem szabhat ki ezért büntetést, nem sújthatja egyéb szankciókkal.

– Pedig az említett nyelvvédelmi biztos előszeretettel emlegeti a büntetés lehetőségét is...

– Tarasz Kreminy ebben is csúsztat. Az, hogy pénzbírsággal, mégpedig elég komoly pénzbírsággal sújthatják azt, aki nem tartja be a törvényt, ebben a formában nem igaz. Az államnyelvi törvény, mint említettem, fokozatosan lép életbe. A pénzbírságokról szóló részek csak 2022. július 16-tól lesznek hatályosak. Az adott dátumig egyetlen szolgáltatóra sem róhatnak ki pénzbírságot, még azért sem, ha egy ukrán nyelvű ügyfelet nem hajlandó vagy nem

tud ukrán nyelven kiszolgálni. Az előfordulhat, hogy kiküldenek rá egy ellenőrzést és figyelmeztetik, de 2022 júliusáig pénzbírsággal senki nem büntethető azért, mert esetleg nem államnyelven szolgált ki.

– Mi lehet a célja ezeknek a csúsztatásoknak?

– Az államnyelvi biztos az adott kijelentéseivel bizonytalanságot kelt, félelmet ébreszt és sokakat egyfajta öncenzúrára készítet. Akár olyannyira, hogy esetleg az is megforduljon a fejében, hogy a jó ismerősét, rokonát ne magyarul szolgálja ki idegenek jelenlétében. Próbáljunk meg élni a jogainkkal, melyek sajnos Ukrajnában fokozatosan és folyamatosan szűkülnek, de az abszurditásig nem kell elmenni. Újra kihangsúlyozom: az államnyelvi törvény 30. cikkelyének második pontja – amennyiben az ügyfél és a szolgáltató is egyetért – lehetővé teszi azt, hogy a szolgáltatás akár magyar nyelven valósuljon meg. Másodsor: pénzbírsággal senkit nem sújthatnak 2022 nyaráig azért, mert esetleg nem tartja be az államnyelvi törvényt.

– A törvény szerint a vásárló kérésére szolgálhatnak ki az ukrántól eltérő nyelven. Ha magyarul köszönök, szólalok meg, már kérésnek számít?

– Igen. Lehetne úgy is értelmezni a törvényt, hogy ha bemegyek és magyarul köszönök, mondjuk egy kávézóban, és magyarul kérek kávé, még nem elég ahhoz, hogy a pincér vagy a kávézó vezetője úgy döntsön, hogy márpedig én igényt tartok a magyar nyelvű szolgáltatásra. De ez abszurdum, nem lehet elvárni. Normál esetben, a hétköznapi élet logikáját követve, ha én magyarul szólítom meg az eladót, már jogalap arra, hogy magyarul szolgáljanak ki. Persze csak akkor, ha a kávéházban megértenek és bírják a nyelvet. Európában az üzleti, szolgáltatói szférát nem az állam, hanem a piac szabályozza. Ha nyújtok egy szolgáltatást, amely nem versenyképes, amely iránt nincs érdeklődés, nyújthatom a legékeesebb ukrán nyelven, akkor is csödbe fogok menni. Viszont ha olyan dolgot kínálok, ami iránt nagy az érdeklődés, ami piacképes, akkor az emberek, még ha alig török a magyart, akkor is törekedni fognak arra, hogy magyarul beszéljenek. Mert igényt tartanak a szolgáltatásaimra. A logikus lépés az, hogy azok a magyar üzlettulajdonosok, szolgáltatók, akik eddig az ismerőseiket, barátaitak magyarul szolgálták ki, bátran szolgálják ki ezután is. Hivatkozzanak nyugodtan arra, hogy nekik a törvény alapján erre joguk van, illetőleg azok a fenyegetések, amelyek pénzbírságról szólnak, jogszerűtlenek, mert a nyelvtörvénynek ez a része még nem lépett hatályba.

– A nyelvtörvény értelmében a kistérségi képviselők kizárólag ukránul kommunikálhatnak a munkavégzésük során?

– Az államnyelvi biztos akkor is félretájékoztat, amikor azt állítja, hogy a frissen felálló kistérségek önkormányzati testületeiben mindig minden körülmény között kötelező az államnyelv használata. Ez nem igaz. Az államnyelvi törvény 12. cikke valóban kimondja, hogy az államhatalmi szervek és a helyi önkormányzatok munkájának nyelve az államnyelv, de ugyanitt áll az is, hogy amennyiben más nyelvet használnak, biztosítani kell az ukránra történő fordítást. Miért kellene bármit is ukránra fordítani, ha csak az ukránt lehet használni? Azt se feledjük el, hogy amikor Ukrajna csatlakozott az Európa Tanácshoz, vállalta azt a kötelezettséget, hogy megengedi vagy bátorítja a kisebbségi nyelvek használatát a helyi önkormányzatok üléssein, határozataik elfogadásakor és kihirdetésekor stb. Ez azt jelenti, hogy a törvény kötelez arra, hogy ukránul adja ki a képviselő-testület a határozatait, de semmi nem tiltja, hogy emellett magyarul is közzétegye. Azt sem tiltja, hogy a képviselő magyarul társalogjon a saját választóival, a kistérség lakóival, azokkal az emberekkel, akiknek a mandátumát köszönheti, és akiknek az adóiból fenntartják a területet. Tehát ne essünk túlzásba. Az, hogy ukránul kell, nem jelenti azt, hogy más nyelven nem szabad.

Pallagi Marianna

„... utolérlek, Krisztusom!”

Dsida Jenő *Húsvéti ének az üres sziklásír mellett* című versét ezzel a reménnyel fejezi be. Az ember vágyakozása ez Krisztus örömhírének a megtapasztalására. Két reményteljes fogalomtól hangos húsvétkor a világ összes keresztény temploma: „feltámadás” és „élet”. A keresztény közösségek imádságát és közösségi élményeit ez a vágyakozás tölti be. Ebben a bezártsággal és korlátozásokkal terhelt időszakban még erőteljesebben jelenik meg a vágyunk az élet és a feltámadás megtapasztalására. Amikor az apostolok a feltámadásra gondoltak, akkor Krisztus feltámadásának az elsődleges élménye visszhangzott bennük. Feltámadásra, életre vágyik az ember. Az élmények, a jó érzés állandóvá tételére az életében.

A görögkatolikus egyház húsvéti liturgiája minden énekében szinte csak a „Feltámadt Krisztus halottaiból” szöveget ismételteti. Olyan sokszor énekeljük el a szertartásban, hogy olyan érzése van az embernek, mintha az egyetlen szó, egyetlen ének lenne. Az embernek egy olyan élettapasztalata ez, mint amikor hihetetlen dolgok kapcsán bizonygatjuk magunknak, hogy az valóságosan megtörténik. Dsida Jenő ezt az élményt írja le a versében: „Az én Uram újra él most,/ országútján mendegél most,/ áprilisban fűrdik és/ aranyozza napsütés,/ ahol lépked, jobbra-balra/ ezer madár fakad dalra/ s ring, hullámzik a vetés.” Krisztus feltámadása olyan világra szóló esemény, aminek az ember csak örül, és amit soha nem képes megenni. Az eseményből erőt, biztatást és példát meríthetünk. Ma is így tesszük. Krisztus feltámadását szemléljük, és azt keressük, mit mond nekünk, a Jézus szerető embereknek.

Krisztus feltámadt! Otthagytá a sírt, amelybe bezárták, amelybe eltemették: „Há-bár sírod köve a zsidók által megpecsételtetett és legszentebb tested katonák által őriztetett, mégis feltámadtál, Üdvözítőnk” – énekeljük. A történelmi tapasztalatunk, hogy a zsidók mindenképpen végezni akartak Jézussal. Nemcsak testileg ölték meg, hanem még az emléket is ki akarták törölni az emberiség szívéből. „Csalónak” nevezték, katonákkal őriztették a sírt, hogy tanítványai és hívei közül nehogy a közelébe merjen menni bárki is. Nagy követ hengerítettek a sír ajtaja elé, azt le is pecsételték, hogy valaki a katonákat kijátszva hozzá ne nyúljon Jézus holttestéhez. Az Isten és a gonosz szembenállását tapasztaljuk meg az események történelmi leírásában. A rossz még akkor is erősködik, bizonygat, amikor az ember már földre került és erőtlenné vált.

De a hit látásával azt tapasztaljuk, hogy hiába minden emberi gyűlölet ott, ahol az Isten megjelenik. Ahol az Isten keze dolgozik, ott az emberi munka, a mesterkedés vagy értelmetlenné, vagy súlytalanává válik. Isten feltámasztotta Jézust, aki kijött a sírból, s élete ettől kezdve új élet lett. Személyében

ugyan Jézus volt velük, aki ismerte őket és felkereste, de a valóságban már a megújult ember, emberfeletti dimenzióban élő ember sajátosságait tapasztaljuk rajta. Átment az ajtón és megállt közöttük... Még a földön élt, de már nem voltak rá jellemzőek a földi törvények. Valóságosan jelen volt, élő ember volt, de az a test már megdicsőült, feltámadt. Jézus valóban feltámadt! Amikor megjelent az asszonyok, az apostolok, az emberek előtt, nem szellemet láttak, hanem a valóban feltámadt Krisztussal találkoztak. Átkarolhatták, lábához borulhattak, megérinthették, velük evett és megismerte őket. Jézus valóban feltámadt, de nemcsak úgy, mint Lázár, a naimi ifjú és Jairus leánya, akiket ő támasztott fel az emberi életre. Jézus úgy támadt fel, hogy ne kelljen ismételtlen meghalnia. Ezért nevezzük őt „az élet szerzőjének”, amit Nagy Szent Bazil a következőképpen fejez ki: „harmadnapon feltámadt, és minden emberi test számára biztossá tette a halálból való feltámadás útját”.

A feltámadásnak ez a megtapasztalása egy új emberi élményt nyújtott a Jézussal kapcsolatban élő ember számára. Az apostolok első hallásra „asszonybeszédnek, fecsegésnek, balgaságnak” vélték Jézus örömhírét. Viszont, amikor szemükkel látták, kezükkel tapintották az újra élő Jézust, akkor az életüket megváltoztatták. És ezt a lelkesedést nem lehetett elfojtani... Hiába erőlködtek a zsidó főpapok, hogy csalásnak, hazugságnak mondják Jézus feltámadását, azok az emberek, akik valóságosan találkoztak a Feltámadottal, nem tudtak mást mondani, mint amit a görögkatolikusok is mondanak a húsvéti köszöntés formájában: „Krisztus feltámadt – Valóban feltámadt”.

Krisztus feltámadásából erőt, biztatást,

de példát is meríthetünk. Amikor a kereszt-ség szentségét kiszolgáltattuk, Szent Pál apostol rómaiakhoz írt leveléből olvassuk fel intelmeket, melyek egyike különösen is sokat mond a feltámadás ünnepén: „amint Krisztus feltámadt halottaiból, úgy mi is az élet újságában járjuk!” (6.4)

Milyen összefüggése van ennek az életünkkel, hogyan válik valósággá számunkra? Amint Krisztus feltámadt, kijött a sírból, hiába próbálták volna visszatartani, ezért a keresztény embernek sem szabad, képletesen kifejezve, „a sírban maradnia”. Van lehetőség új életszemlélet megélésére. Ha valaki rossz társaságba keveredett vagy rossz szokások rabja, az még mindig sírban fekszik: a rossz-szaság sírjában. Mielőbb fel kell támadnia! A megszokás, a kényelmesség, a reménytelenség, a kedvtelenség a problémáinkban, a korlátainkban tartja az embert. A feltámadt lelkületű embernek az Isten még segítségét is küld, mint ahogy „az angyal elhengerítette a követ a sír ajtajáról”, elhárította az akadályokat Krisztus látása elől.

Az ember javulásának valóságossá kell válnia, nemcsak vágyvezérelt elképzeléseknek. Lelki feltámadásunknak, életünk megjavításának látható tetteket kell kifejeznie. Lássák az emberek is, a családtagok, a munkatársak, a barátok a jó, jobb emberré alakulásunkat. Lássák rajtunk azt, hogy bennünk már meghalt „a régi ember”, és húsvétkor Jézustól, a Feltámadottól erőt merítve egy „új ember” támadt fel. Az „új ember”, akinek a küldő megjelenése és a küzdelme mindig emberi marad, de a reménye Krisztus tanításából források, magáévá téve Dsida szavait: „Mert az égi útnak elve:/ kúsza, vérzón, énekelve,/ portól, sártól piszkosan/ menni mindig, biztosan.../ S kopjék térdig bár a lábam/ tudom, az ég kapujában/ utolérlek, Krisztusom!”

Marosi István
görögkatolikus áldozópap

A Szent József-év jegyében

Ferenc pápa 2020. december 8-án hirdette meg a Szent József-évet. A tematikus évhez kapcsolódva a Beregszászi Római Katolikus Egyház előadásokkal, áhítatokkal, foglalkozásokkal hozza közelebb híveihez Jézus nevelőapját.

Március 19-éhez, azaz Szent József emléknapjához közeledve a plébánián kézműves foglalkozást szerveztek a kisebbek és fiatalok számára a Pásztor Ferenc Közösségi Házban.

A szűkebb körben tartott összejövetelre Pércsi Lajos asztalosmestert hívták meg a szervezők, akinek segítségével a résztvevők a virágláda elkészítését sajátították el. A faanyag csiszolása és a szegek beverése közben azon tanakodtak, hogy vajon Szent József hány éves korában kezdte el tanítani a kis Jézust a mesterségre, milyen gyakran segíthetett a nevelőapjának, és készítettek-e együtt virágládát.

A kisebbek megérezhették, hogy nem

is olyan egyszerű a fával való munka: sok türelmet, kreativitást és olykor erőt igényel. Az akadályokat sikeresen leküzdötték, és végül színesre festették az elkészült műveket. A résztvevők elmondták, hogy otthon tavaszi virágokat ültetnek majd a ládába.

A fárasztó munka után a fiatalokat, gyerekeket egy kis agapéval várták a szervezők.

Az egyházközség számos további programmal készül arra, hogy Szent Józsefről az év folyamán méltóképpen megemlékezzenek. Március 10. és 19. között, minden szentmise előtt Szent József kilencedet végeztek a templomban, majd az emléknapon Molnár János atya megáldotta az édesapákat, és vetítésre került a Názáreti József című film. A szervezők továbbá egy kisfilm, valamint egy rajzpályázat meghirdetésének előkészítésén dolgoznak.

Bunda Fehér Rita
Kárpátalja.ma

Kézműves foglalkozás és a világ világossága

A katolikus egyház február 2-án emlékezik meg Jézus Krisztus templomban való bemutatásáról, s ünnepi gyertyaszentelő Boldogasszony napját. A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye Beregszászi Magyar Esperesi Kerületének legnagyobb magyar ajkú közössége, a Salánki Görögkatolikus Egyházközség saját hagyományaihoz híven erre az ünnepre is kézműves foglalkozás keretében igyekezett felkészíteni a közösség tagjait az ünnepet megelőző hétvégén.

Január 26-án a csigatészta-készítő kör tagjai készítették gyertyát

Csirkák Viktória tisztelendő asszony vezetésével, 31-én pedig a helyi ifisek. Nemrégiben lapunkban is beszámoltunk róla, hogy vízkereszt ünnepére a hittanosok maguk díszítették különböző kézművestechnikákkal azt a butélt, melyben aztán a vizet szentelték meg.

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepére készülve január 30-án tartottak kézműves foglalkozást. Ez a nap a katolikus ünneptárban a három szent főpap,

ítsék Atyátoakat, aki a mennyekben van!” – vagyis ahogyan a három szent főpap meghallotta Jézus Krisztus szavait, úgy kell életté váltani az Evangélium tanítását.

Az ünnepi szent liturgiát követően a Matécsa Községi Házban kézművességgel egybekötött hittanóra került sor. A magas létszámra való tekintettel a gyerekek három csoportban előbb az ünnep jelentését ismerhették meg előadás és bibliai rajzfilm által. Ebből megtudhatták, hogy a gyertya Jézus Krisztus, a világ világosságának szimbóluma, s aki Őt követi, az nem jár sötétségben, hanem az élet világossága lesz nála, ugyanúgy, mint a három szent főpapnál. A foglalkozás

azaz Nazianzi Szent Gergely, Aranyszájú Szent János és Nagy Szent Bazil ünnepe. A kisgyermekes családok liturgiáján őket állították példaként a jelenlévők elé. „Úgy világítsa a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket, és dicső-

keretében sodort és mártott gyertyát készítették, melyeket február 2-án, az ünnepi liturgia keretében szenteltek meg.

A program megvalósulását a Csoóri Sándor Alap támogatta.

Espán Rita

Imakaravánnal kezdte az évet a KRISZ

A Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet Tisza-Borzsa-Közi Alapszervezete (TiBorKA) az idei évet imakaravánnal indította. A szervezők szerint az imádság kiemelt fontosságú az egyén hitéletében, ezért a program által arra szeretnék volna buzdítani a fiatalokat, hogy merjenek közösségben együtt imádkozni. Három helyszínen várták az érdeklődőket az eseményre: Tiszaújlakon, Nagypaládon és Viskén. Voltak olyan résztvevők, akik a karaván több helyszínére is ellátogattak. A körutat január 21–24. között rendezték meg.

Sipos József, a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet (KRISZ)

elnöke elmondta: „Már régi vágyunk volt, hogy a fiatalok közé is betörjön az imahét, hiszen a KRISZ évek óta elkészíti a heti kis imafüzetet a Kárpátaljai Református Egyházkerület számára. Eredetileg úgy indult, hogy a saját fiataljainkat fogjuk imára buzdítani Tiszaújlakon. Végül azonban egy imakaraván mellett döntöttünk a TiBorKA alapszervezettel, és nagyon örülünk annak, hogy sok fiatalot érdekelt a program.” A lelkész szerint ma számos istentiszteleti alkalom átment az online térbe, ezzel közelebb kerültek a fiatalokhoz, hiszen ez inkább volt az ő világuk. „Már a fiataloknak is sok az

online tér, és ezek az alkalmak azt bizonyítják, hogy vágnak nekik is a közösségben együtt töltött időre” – zárta gondolatait az elnök.

A program témája – az imafüzet alapján – az töréspont volt, az eseményen rövid áhítat után imaközösség következett, majd közös szeretetvendégséggel zárult az alkalom.

VE

Díjátadó ünnepség a Nagyberegi Református Líceumban

Díjátadó ünnepséget tartottak a Nagyberegi Református Líceumban február 3-án. A Kárpátaljai Református Egyházkerület Tanügyi Bizottsága negyedik alkalommal hirdetett pályázatot a kárpátaljai református líceumok 8–11. osztályos tanulói számára. Az idei évben *Bizony, javamra vált a keserűség* címmel a járványhelyzet kapcsán kialakult körülményekről kellett a pályázóknak elbeszélést, riportot, biznyságtételt, imádságot vagy verset írniuk. A nagyberegi líceumból Dávid Leonóra, Tarackózi Lídia és Molnár Áron nyújtottak be pályamunkát és részesültek értékes könyv- és pénzjutalomban.

Köszönjük Pándy-Szekeres Anna tanárnőnek és Pándy-Szekeres Dávid tanár úrnak, iskolatanácsosoknak a pályázat meghirdetését és a felajánlott jutalmakat, a nyerteseknek pedig szívvel gratulálunk!

Forrás: nbrl.com.ua

A magyar kultúra zászlóvivői

Pallagi Marianna: „Mi a kultúra segítségével próbálunk meg hidat építeni a nemzeti kisebbségek és a többségi lakosok között”

Idén lesz tíz éve, hogy a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) megalakult a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola bázisán. Már a civil szervezet neve is magába foglalja, miért hivatott dolgozni: a magyar kultúráért, hagyományaink megőrzéséért Kárpátalján. Évente akár 200 rendezvényt is szerveznek, tevékenységük szerteágazó.

– Tíz évvel ezelőtt, kis lépésekkel kezdtük, tárlatokat, kisebb koncerteket valósítottunk meg. Kezdetben csak Beregszászban rendeztük meg ezeket az alkalmakat, aztán a magyar kormány támogatásának köszönhetően elkezdhattunk terjeszkedni, és nagyobb volumenű programokat szerveztünk – elevenítette fel a kezdeteket Pallagi Marianna, a szervezet igazgatója. Hozzátette, a legelső nagyszabású programjuk 2012-ben az első KurucFeszt volt Tiszapéterfalván. Ezt további népzenei, hagyományörző fesztiválok követték, ezzel párhuzamosan számos kulturális rendezvényt szerveztek. Mára talán a kultúra első számú zászlóvivőivé váltak, hiszen minden egykori vármegyében valósítanak meg hagyományörző fesztiválokat Ungvártól Husztig. – A koncepció minden esetben az, hogy egy, a magyarság szempontjából fontos, az adott területhez köthető történelmi személyiségnek adózunk ezekkel a fesztiválokkal, az ő kultuszukat próbáljuk feleleveníteni. Így lehet Bethlen- napunk Huszton, Dobó-napunk Szerednyén, BercsényiFesztünk Ungváron, vagy Szent István-napunk Tiszacsomán – jegyezte meg.

– *Bár a hagyományokra, történelmünkre alapoznak, a fesztiválokat – a fiatalság legnagyobb öröme – kiváló zenekarok fellépésével színesítik.*

– Hagyományosan népzenei blokkal indítunk a kora délutáni órákban. Ezzel párhuzamosan ingyenes kézműves foglalkozásokkal, ízek és szolgáltatások utcájával várjuk az érdeklődőket. A népzenei blokkot egy – rendszerint anyaországi – nagykoncert követi. Mindig próbálunk igazodni a közönség igényeihez. Például a huszti fesztiválon többségében ukrán közönségünk van, és ott jobban preferálják a kicsit keményebb zenét, ezért a Bethlen-napot inkább rock, pop-rock együttesek fellépése zárja. Azt viszont minden esetben fontos-

nak tartjuk, hogy az együttesek minőséget képviseljenek, legyen mondanivalójuk, bármilyen stílusról van szó.

– *A más nemzetiségűek hogyan viszonyulnak a magyar értékrendű fesztiválokhoz?*

– Kezdetől fogva pozitív fogadtatásban részesültünk. 2013-ban, amikor először készültünk a huszti fesztivál megrendezésére, sokan óva intettek minket a helyiek nemzeti öntudata miatt. Mi ennek ellenére megrendeztük a fesztivált a helytörténeti múzeum udvarán. Egy évvel később, a hajnali sátorépítésnél már odajöttek hozzánk érdeklődni a szülők, hogy idén is lesz-e ingyenes kézműveskedés, illetve más gyermekfoglalkozás. Gyorsan kinőttük a területet, a főterre költöztünk, és megkockázatom, hogy minden évben mi szolgálhatjuk a város legnagyobb kulturális eseményét. De másutt sem volt soha sem-

lünk a kétnyelvűsége, a kézműves sátra- kon és a szórólapokon is kétnyelvű feliratok szerepelnek. Mindig adunk lehetőséget a helyi vagy a környékbeli ukrán, ruszin népzenei együttesek bemutatkozására is. Mi a kultúra segítségével próbálunk meg hidat építeni a nemzeti kisebbségek és a többségi lakosok között.

A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet a fesztiválokon teret ad a helyi kézműveseknek is a bemutatkozásra, termékeik árusítására. Mint azt Marianna elmondta, az évek során kialakult egy megbízható kézműves csapat, akik fesztiválról fesztiválra kísérik őket. Az érdeklődők így betekintést nyerhetnek a régi mesterségekbe, sőt, ha

kedvük tartja, ki is próbálhatják azokat: így például horgolhatnak, gyöngyöt fűzhetnek, fát faraghatnak, korongozhatnak stb. és ezáltal megismerhetik a régi hagyományainkat. – Nagy szívfájdalmunk, hogy

milyen atrocitásunk, legyen szó Ungvárról, Szerednyéről, mindenhol pozitív volt a fogadtatás. Persze az is igaz, hogy törekszünk is rá, hogy ne adjunk támadási felületet, például a nagyfesztiválok esetében figye-

tavaly elmaradtak a fesztiválok, de ettől függetlenül kötelességünknek tartottuk az emlékeztést, a tervezett időpontokban a korábbi évek képkockáinak vetítésével és szórólapozással elevenítettük fel a

rendezvényeinket, és biztosítottuk a helyi lakosokat arról, hogy ha rajtunk múlik, 2021-ben ismét találkozunk majd a fesztiválokon.

– Szertélgázó a tevékenységük, a fesztiválokon túl önök üzemeltetik a Nagyberegai Tájházat.

– A tájház is a beregszászi főiskola tulajdonában van, és büszkék vagyunk arra, hogy az egyedüli élő tájház a területen. Pozitív visszacsatolás, hogy a magyarországi tájházszövetség is felvette a tagjai közé. A fesztiválok után a legnépszerűbb programjainkat itt valósíthatjuk meg. Tavaly a pandémia miatt kicsit nehezebb volt a programokat megtartani, néhányat online formában valósítottunk meg, emellett elérhetővé tettük a tájházi virtuális sétát is. A gyerekek egyébként nagyon szeretnek ott lenni, ahogy meghirdetünk egy-egy programot, szinte azonnal betelnek a helyek. Hasonló munkába kezdünk Nagydobronyban is. A helyi népművészeti tanodánkban havi rendszerességgel tartunk tematikus programokat, míg Nagyberegen hetente szervezünk foglalkozásokat. Az évet mindig a farsanggalal kezdjük. Farsangi fánkot sütünk, a finomság elkészítésébe mindig bevonjuk a gyerekeket is. Március 15-ére kokárdákat készítünk, azt a húsvéti ünnepek követik, majd pünkösdi királyválasztást tartunk, érdekes játékokat szervezünk. A nyár a fesztiválok időszaka, de ősszel újra kezdetét veszik a foglalkozások a Nagyberegai Tájházban és a Nagydobronyi Népművészeti Tanodában.

– 2020 őszén Beregvégárdóban átadták a Perényi Kultúrkúriát, ahol szintén a PCS szervezhet jobbnál jobb programokat.

– Egy Európai Unió projektünk részéként hamarosan kulturális menedzserképzést hirdetünk, a helyi termelők számára is lesz egy továbbképzésünk az épületben, valamint egy kulturális-turisztikai örökségkutatásba fogtunk. Lesznek itt kiállításaink, koncertjeink, gyermekprogramok, az impozáns pincehelyiségünkben folkkocsma, táncház, borkóstoló, különböző gasztronómiai események. Tehát színes programokkal készülünk, és reméljük, hogy ezt az egészségügyi helyzet is lehetővé teszi.

– Hányan vesznek részt a szervezet munkájában?

– Tíz fős csapattal dolgozunk. A nagyfesztiváljainkon, több ezer főt megmozgató rendezvényeinken egy 8-10 fős, fiatalokból álló háttérstáb is segíti a munkánkat. A programszervezés mellett mi működtetjük a Kárpátalja.ma hírportált is. A programdömping közepette néha megterhelő, hogy egyszerre kell programszervezőnek, újságírónak, honlapszerkesztőnek lennünk, de mindig feltöltődést és erőt adnak a sikeres rendezvények. A visszajelzések is nagy-szerűek mind a közönség, mind a fellépők részéről, ez az érzés pedig számunkra felbecsülhetetlen.

Hegedűs Csilla

Magyarország ismét segít

Megújul az ungvári színház színpadtechnikai rendszere

Magyarországi támogatásból újul meg a Kárpátaljai Ukrán Drámai Színház fény- és hangtechnikai rendszere, korszerűsítik, így ismét működni fog a forgószínpad. A megyei székváros központjában álló, a múlt század nyolcvanas éveinek második felében átadott kulturális létesítmény belső felújítására anyagi források hiányában mindeddig nem kerülhetett sor. A tervek szerint a munkálatok – amelyek

Ungvári Főkonzulátusának irányítója, aki a továbbiakban arra emlékeztetett, hogy a magyar kormány a korábbiakban és a közelmúltban is számtalanszor hozzájárult Ukrajna polgárai, ezen belül Kárpátalja lakói életminőségének javításához, egészségének megőrzéséhez. Gondoljunk csak az ország kórházainak adományozott lélegeztető gépekre, a koronavírus leküzdéséhez szükséges egészségügyi eszközökre, a veszteség

értéke 160 millió forint, és azt a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága finanszírozza – legkésőbb április közepére befejeződnek. Így a színház ismét alkalmassá válik magas színvonalú előadások és koncertek befogadására.

A felújítási munkálatok megkezdése alkalmából szervezett sajtótájékoztatón Spenik Sándor, az Ungvári Nemzeti Egyetem égisze alatt működő Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézet igazgatója, a projekt koordinátora az ukrán–magyar kulturális együttműködés fontos állomásának nevezte a színház fény- és hangtechnikai rendszere és a forgószínpad felújítását. Ismét megbizonyosodhattunk arról, hogy Magyarország Ukrajna megbízható és kiszámítható partnere. Spenik Sándor sajnálatát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a projekt kezdeményezője és elindítója, Grezsa István miniszteri biztos nem lehet jelen, mivel az ukrán hatóságok kitiltották az országból.

A kultúra fontos összekötő kapocs a két sorsközösségre ítélt nemzet, a magyar és az ukrán között – hangsúlyozta Buhajla József, Magyarország

elleni védőoltásokra. Ezúttal ismét egy olyan projekt indult el, amely valamennyi kárpátaljai színházszerető polgár kulturális igényét igyekszik magas színvonalon kielégíteni. A főkonzul beszélt arról is, hogy a Kárpátaljai KultúrKaraván elnevezésű projekt keretében az elkövetkező hónapokban – amint ezt a járványhelyzet lehetővé teszi – számos nagyszabású magyar vonatkozású produkció helyszíne lesz a megújult ungvári színház.

Vaszil Marjuhnic színházigazgató köszönetet mondott a magyar kormány-nak azért, hogy ily nagymértékben járul hozzá az általa vezetett intézmény korszerűsítéséhez. A támogatás kézzel fogható jele a magyar fél jó szándékának. Az igazgató tájékoztatta az újságírókat a közeljövőben megvalósítandó tervek-ről, többek között a színházi világnap alkalmából megrendezésre kerülő programokról.

Mint említettük, a 160 milliós beruházás anyagi háttérét a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága biztosítja a Kárpátaljai Magyar Oktatásért Alapítványon keresztül.

Tudósítónk

Nyíregyházi ajándék Nagybakosnak

A napokban eljutott a beregszászi járási Nagybakos község óvodájába a nyíregyházi központú Beregszászért Alapítvány ajándéka.

Nagybakos egy ma már ukrán többségű, de jelentős, 40 százalékos magyar kisebbséggel rendelkező község pár kilométerre a határtól. A múltja nem régi. A trianoni diktátum után a Csehszlovákiahoz került vidéken a Lónyay-birtok majorságaiba cseh légiós és hegyvidéki ruszin családokat telepítettek a magyar nyelvterület megszakítása és a határ „jogosságának” biztosítása érdekében. Az 1938-as visszatérés után a csehek elmentek, de a ruszinok maradtak. Aztán már a szovjet időben a Nagygág–Talabori vízerőmű építéskor több hegyvidéki ruszin (hivatalosan ukrán) falut árasztottak el, s a lakosság egy részét Nagybakosba

telepítették. A falunak csak ukrán középiskolája van, ahol minden harmadik tanuló magyar. Működik egy hétvégi magyar isko-

la, amelynek 1–9. osztályos tanulói vannak. Két tanárnője Mezei Orsolya és Balogh Mária. A magyar kormány jóvoltából a múlt évben magyar óvoda épült, ahová 14 gyerek jár. Az egyházi fenntartású óvodán belül első osztály is indult két tanulóval.

A nyíregyházi alapítvány tavaly júniusban Szent László-emléktáblát ajándékozott a községnek, amely a lovagkirályunk nevét viselő római katolikus neptemplom falára került. Erről a *Kárpátaljai Hírmondó* 2020 őszi számában olvashattak az érdeklődők. Most az óvodások örülhettek a Nyíregyházáról kapott szép mesekönyveknek, a DVD-lejátszónak, illetve a DVD-mesefilmeknek.

Tudósítónk

Fotó: Mezei Orsolya archívuma

Tájéolás új autóbuszsal

Egy modern Setra márkájú autóbuszsal gazdagodott a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház. Az 57 utas befogadására alkalmas jármű a társulatot huszonegy éve szolgáló Ikarust váltja fel, nagyban elősegítve a kiutazásokat. Köztudott, hogy a beregszászi színészek a kezdetektől fogva szívügyüknek tekintik azt, hogy a magyar szó eljusson a Kárpát-medence minden szegletébe, hogy a közönség megismerje a magyar és a világirodalom legjobb alkotásait. Egyik legfontosabb küldetésük a tájolás, hangzott el azon az ünnepségen, amelyen a társulat egy próbaút során birtokába vette az új autóbuszt.

– A jármű csak számunkra új, hiszen már elmúlt öt éves, ám igencsak megkímélt állapotban van, a közlekedés vele így biztonságos – magyarázza Sin Edina, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Jótékonyági Alapítvány igazgatója. – Vásárláskor emellett kiemelt szempont volt az is, hogy tágas rakodótérrel rendelkezzen, hisz amikor egy-egy meghívásnak eleget teszünk, akkor a díszlet, megannyi kellék és a ruhák is velünk utaznak. Ezúton

szeretnénk köszönetet mondani az EMMI kultúráért felelős államtitkárságának, azon belül a magyar–magyar kapcsolattartásért felelős miniszteri biztosságnak, valamint Grezsa Istvánnak, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének fejlesztéséért felelős miniszteri biztosnak a jármű beszerzéséhez nyújtott anyagi támogatásért. Úgy tekintjük ezt a nagyszerű adományt, mint színészeink eddigi munkájának méltó elismerését. A több mint negyed évszázada fennálló Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulata az eltelt évek alatt

fél Európát bejárta, vendégszereltek Moszkvától Párizsig. Ezeket az olykor több száz kilométeres utakat autóbuszsal kellett megtenni, ami évről évre öregedett, romlott. Emellett Kárpátalja és egész Ukrajna egyetlen magyar nyelvű színháza missziójának tekintti, hogy előadásokat vigyen a régióban élő magyar közösséghez Ungvártól a Felső-Tisza-vidékig.

– Amíg a karantén szabályok nem léptek életbe, a kívülállónak úgy tűnt, hogy a beregszászi színészek állandóan úton vannak.

– Az utolsó „békeévben”, tehát 2019-ben közel kilencven nagyszínpadi fellépésünk volt, s ebből mintegy félszáz tájoló jellegű. Közben megtettünk százezer kilométert. Ez a szám önmagáért beszél. Hogy rendelkezünk már egy korszerű, biztonság-

gos járművel, a tájolások számát tovább tudjuk növelni. Emellett elkerülhetetlen a színház gépparkjának további bővítése. Az iskolai-óvodai programok zökkenőmentes lebonyolításához ugyanis nagy szükségünk van egy mikrobuszra. Gondoljunk bele: a karantén szabályok betartása mellett a Gál

Natália vezette csapat közel száz előadást mutatott be a megye óvodásainak és iskolásainak. A mikrobusz beszerzése szintén folyamatban van.

– Az útjainkon közlekedő megannyi modern jármű között talán fel sem tűnik majd a színház Setrája...

– Teszünk róla, hogy ne így legyen! A járművön hamarosan reklámfelületet alakítunk ki, s ezen három nyelven – ukránul, magyarul és angolul – hirdetjük majd a magyar kultúra megmaradása és népszerűsítése érdekében végzett tevékenységünket.

Mielőtt a társulat egy próbakör erejéig kipróbálta volna a szemrevaló és elegáns autóbuszt, Molnár János római katolikus esperes-plébános, Marosi István görög katolikus pap megszentelték azt, Margitics János református lelkész Isten áldását kérte a járművel utazók életére, a színház további munkájára.

(e-cs)

A kárpátaljai magyarság közkinccse. Versei üdék, mint a tavasz első virágai, élesek, mint a leghozzáértőbbben megmunkált kardok, hitelesek és időtállóak. Megtelepednek a gondolatainkban, tovább írják magukat a képzeletünkben, egyszóval költemények.

Az alábbi életrajz olvastán azt hinnék, hogy könnyed léptekkel menetelt végig az élet országútján, neki minden sikerült, lám, hatvanon túl a Babérkoszorú is megtalálta. Am aki közelebről ismeri őt, tudja, hogy igen sok akadályt kellett legyőznie, amíg költészete kiteljesedett.

Kedves mosolya mindenkié, versei mindnyájunkhoz szólnak. Hallja is meg mindenki, akinek füle van a jó és értékes irodalomhoz. A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége és olvasói nevében szívből köszöntjük az ünnepeket, sok-sok ihletett időt kívánva.

Vári Fábián László

Költő, író, műfordító, folklorista 1951. március 16-án született Tiszaújlakon. 1968-ban érettségizett. Az Ungvári Állami Egyetem Filológiai Karán szerzett diplomát. 1976-tól 1999-ig a Mezővári Középiskola magyartanára, 1999-től a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszékének óraadó tanára. 2008-tól ugyanitt docens. 2013-tól nyugdíjas.

2007-ben doktori fokozatot szerzett summa cum laude minősítéssel a Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszékén. Témája: *A magyar és az ukrán (ruszin) népballadák összehasonlító vizsgálata*.

Első verseskötete 1991-ben látott napvilágot a Kárpáti Könyvkiadó gondozásában *Széphistóriák* címmel. Azóta számos könyvet tett le az olvasók asztalára, versei megjelenésüve is közkedveltek az irodalombarátok körében.

Népköltési gyűjtemények is kötődnek a nevéhez. Az egyiket 1992-ben *Vannak ringó bölcsők* (Kárpátaljai népballadák) címmel jelentette meg az Intermix Kiadó (azóta még két kiadást – 2006, 2012 – megélt). Az anyagot Vári Fábián László gyűjtötte az egykori Forrás tagjaival, ő volt a kötet összeállítója, illetve bevezetőt és jegyzeteket írt a könyvhöz. *A kakukknővér* (76 ruszin és ukrán népballada) című gyűjtése 2019-ben látott napvilágot a Magyar Művészeti Akadémia Kiadó gondozásában.

A Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának és az *Együtt* folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke, a Magyar Művészeti Akadémia tagja. Munkásságát többek között József Attila-díjjal, Balassi Bálint-éremmel, Kölcsey-díjjal, a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével, a Magyar Érdemrend tisztikeresztjével és Magyarország Babérkoszorújával ismerték el.

Legutóbbi kötete: *Koponyámban gyertya*. 100 vers (1969–2019). Magyar Napló, Irott Szó Alapítvány, Budapest, 2020.

Gratulálunk a nemrég kapott kitüntetéshez, a Kossuth-díjhoz.

Mikor a költő... hetvenkedik

Napfogyatkozás

Tán ünnepre készülünk megint. Lelkünk tisztára hó sulykolja, de felosztatva a gyász színeit, miféle holdbéli alkonyat ezüstözi az arcunk újra?

Holott balsam az, nem ezüst – csendül meg aggódva az ösztön. S földre lapul az emberi nem, hogy anyától öröklött egybőrere, fehérre, sárgára, feketére, semleges színű vértet öltjön.

Létezhetnének angyalok emelésére sebzett özne. Hanem a mennyek magasában szédülettel s veszélyközelen csak égítetek kergetőznek.

És tennivalóink megsokasodnak, s van, ki jövőjét előhívja. Ó, kicsoda évszak, hogy fagyot sugároz ránk a napkorong negatívja?

Elhúz az idő, de itt marad a mása, huszonnégy óras csattogása, s a harang, mely delet vagy éjfél kongat.

Mikor a gyerek...

Mikor a gyerek elbitangol, Nagyapja sokáig néz utána, S jeleket ír a görbebottal Maga elé a föld porába. Az ábrák rendre elbeszélnek, Hogy a Fiút hiába várja: Ferde záporok felszegezték Egy üres útszéli keresztfára.

Csak bajsza rezdül, csak térde rogyan, Mihelyt mögötte összesúgnak. Maga sem érti, mi okból tette, Hogy tengerit szórt a Fiastyúknak. Kopott kalapja szemére billen: Hogy is érthette ekkora szegény! De látni véli azt a keresztet A pipafüst kékellő ködében.

Kézbe veszi az öreg vekkert, Beállítja reggeli hatra. S a temető fölött a lombok Megrezennek egy pillanatra... Másnap, kezében görbebottal, Mert hívja a harang új kenyérre, Végigkopog egy üzenetet A megváltó Isten nevére.

Ereimben az idő

Oly vén vagyok már, mint a tenger. Anyám szikla volt, apám a szél. Ereimben az idő zizeg csak véstartalékra hűtve a vér.

Anyám elfogyván sivatag lett. Lépkedek rajta, mégsem lelem. De fogaim közt felsikolt néha, ha homokká lett testét eszem.

Apám nélkül egy holt víz a tenger, ezért nem szünhet ő soha. Fuvolázik, ha éppen szerelmes, s ha bős – bűg, mint az orgona.

Én meg... tán váltott gyerek voltam. Nem fogott semmi nevelés. Mikor az enyéim eljöttek értem, nyakamnak udvarolt épp a kés.

Kölykeim szemei már kinyíltak. Mind felhajtották a párjukat, s újra indul a szerelem évkör, hogy létrehozzák majd másukat.

A Föld kerekét meg billió éve csapkodja, hajtja Isten ostora. Részegült rovar jár úgy a fényre, míg belobban szárnya, hímpora.

Valami felséges feromon hívja. Már zümmögésén is hallani. S mikor a lámpa utolsót villan, unottan lecsapja valaki.

Rajkó Balázs: „... itt megtanultam a poharat félig telinek látni”

Beszédes, barátságos, közvetlen. Akárcsak a hétköznapokban, a munkáját tekintve is laza, viszont maximalista. Amihez hozzálát, azt igyekszik tökéletesen végigvinni. Hobbija a munkája, a barangolás, új dolgok felkutatása. Érdekes emberek megismerése. Rajkó Balázssal, a Pulzus Rádió önkéntes munkatársával, a TV21 Ungvár riporterével Hegedűs Csilla beszélgettünk.

– Magyarországi, pontosabban nagykanizsai, de közel két évtizede Beregszászon él. Miért döntött úgy, hogy ide költözik?

– A szerelem hozott Kárpátaljára tizenhét évvel ezelőtt. Budapesten ismerkedtem meg a feleségemmel, Vass Magdolnával, a beregszászi teátrum színművészeivel. Akkor a budapesti Új Színházban dolgoztam, ott találkoztam először a beregszászi társulat tagjaival. Egyszer egy egész nyarat végigutaztam velük, Kisvárdától Zsámbéig, és már akkor tudtam, hogy komolyak a szándékaim Magdival. Ezt el is mondtam neki, és egy pillanatig sem volt kérdés, hogy követem őt, vagyis Kárpátaljára költözöm annak ellenére, hogy dunántúliként gyakorlatilag semmit sem tudtam erről a vidékről.

– Tehát feladta a budapesti állását?

– Igen, de a házasságkötésünk után nem itt kezdtem el dolgozni. Úgy gondoltuk, Budapest elég messze van az ingázáshoz, ezért közelebb, Nyíregyházán próbálkoztam. Sikerral jártam, a Móricz Zsigmond Színházban kaptam állást, ügyelőként tevékenykedtem. Aki nem tudná, az ügyelői munka nem egyszerű, előadás előtt az ő feladata átnézni a színpadot, hogy minden a helyén van-e, rendben van-e a díszlet stb., komoly döntéseket is kell hozni, tehát igen felelősségteljes feladat. Korábban Górnagy Mária színi tanodájában egy évig tanultam, nagyon jó volt az az egy év arra, hogy közelebbi betekintést nyerhessek a színház világába. Később az Új Színház színészképző stúdiójában fejlesztettem tovább a tudásomat, viszont úgy éreztem, nem a színpad az, ami nekem való, inkább az előadás irányítása, felügyelése, ezért is örültem a nyíregyházi munkának.

– Gondolom, nem volt egyszerű egyeztetni a munkát a magánélettel.

– Nem. Évekig ingáztam, volt olyan, hogy csupán fél órát töltöttem a csalá-

dommal, és rohantam is vissza. Most már biztos nem vágnék bele ilyesmibe. Furcsa házasság volt a mienk, hamar megszületett a kislányunk, Anna, és én sajnos csak „hétvégi apuka” voltam. Kevés időt töltöttem a gyermekemmel, de szerencsére azok az évek nem tettek kárt, nagyon jó a kapcsolatam a lányunkkal.

– Hamar beilleszkedett a beregszászi életbe?

– Öt évvel ezelőtt éreztem úgy, hogy beregszászi vagyok. Az azelőtti évek alatt, ha itt voltam, szinte csak otthon tartózkodtam, gyakorlatilag senkit nem ismertem, őszintén megvallva nem is figyeltem

– Gyakran gondolom magamról: az vagyok, de mivel alaptól azt feltételezem, hogy az emberek jót akarnak, előfordul, hogy melléfogok. Ilyenkor megkapom a feleségemtől: naiv vagy, drágám!

– Csalóddással töltik el az ilyen esetek?

– A csalódás olyan csajos dolog, én inkább félreértésként élem meg. Amikor azt hiszed, mindenki mindent ért, majd kiderül, hogy apróságokon mégis elcsúszik a dolog, az kínos, ezért fontos, főleg a munkában, az alaposág. Inkább rákérdezek mindenre ötször. Személyekkel kapcsolatban inkább felismerések, rácsodálkozások voltak, vannak és lesznek.

– Haragtartó?

– Nem. Nincs értelme, a harag felemészti az embert, bár szerencsére az igazi nagy konfliktusok elkerültek, a magánéletben is.

– Szokott halogatni?

– Már-már legendás halogató vagyok. Szeretem, ha összeállnak bennem a dolgok, és csak utána kezdek bele bármibe. De amúgy is a határidő a legnagyobb inspiráció, vagy nem?

– Hogy áll a pontosságával?

– A színház, ha alázatosan csinálod, akkor pontosságra nevel, de nem feltétlenül várom el másoktól, hogy pontosak legyenek. Viszont, a kommunikáció hiányából adódó pontatlanság az már

akár fel is dűhít.

– Rólunk, született kárpátaljaiakról azt mondják, megtanultunk több lábon állni, hiszen az itteni élethez ez szükséges. Ha most arra gondolok, hogy nemrégén játékmesterként is bemutatkozott, ez is arra utal, beilleszkedett a helyi környezetbe, életvitelbe.

– Tulajdonképpen igen. A Felvi.ua című előadás a Fedák Sári Kulturális Központban került bemutatásra segédszínészek közreműködésével. Bár közel érzem magamhoz a rendezést, nem vagyok rendező, így ötletgazdaként, játékmesterként igyekeztem segíteni a fiataloknak az előadás színpadra vitelében. Még az Új Színházban voltam, amikor Gosztonyi János stúdióvezető tanárunk nekem és Barnák Lászlónak – aki most a Szegedi Nemzeti Színház igazgatója – mondta, hogy csináljuk meg a jeleneteket a színészmesterség vizsgára, mert nekünk van rá „szemünk”. Tehát a tanár úr ösztönzésének köszönhetem, hogy képes voltam a segédszínészekkel együtt megcsinálni a Felvi.ua-t. A fiatalok

másra, csak a családomra. Akkor jött a fordulat, amikor Birta Zoltán, a Pulzus Rádió főszerkesztője megkeresett, és azt mondta, mivel neki nagyon tetszik a hangszínem, szívesen hallaná a rádióban. Műsorvezetői állást ajánlott fel, emellett több reklámban is a feleségem és az én hangomat hallják. Attól kezdve tárult elém Beregszász, a Beregszászi járás, Kárpátalja. Ezután alakultak ki ismeretségek, majd barátságok.

– Tehát egyre több itt élő embert ismert meg. Sok barátság született?

– Mára valóban elmondhatom, hogy rengeteg ismerősöm van, de barátom nem sok. Viszont örömmel tölt el, hogy van olyan barátom, akire bármikor, bármilyen helyzetben számíthatok. És őszintén bevallom, nagy baráti társaságra már nem is vágyom, hiszen tizenkilenc éves koromban kerültem Budapestre, a színházi világban nem volt unalmas az élet. De most, közel a negyvenéves korhoz érzem, így a legjobb, ahogy most élek, csöndben a családdal, értékes barátokkal és sok ismerőssel.

– Jó emberismerőnek tartja magát?

Hobbi házi sajtok

olyannyira tudták, mit akarok, hogy tulajdonképpen elég volt jól megszelnézni az előadást.

– Mivel foglalkozik még? Mi tölti ki a mindennapjait?

– Két évvel ezelőtt a TV21 Ungvártól egy érdekes és számomra izgalmas felkérést kaptam, miszerint csináljak egy olyan magazinműsort, amiben otthon érzem magam. Örömmel kaptam az alkalmon, hiszen a színház mellett a média is érdekel, az emberekkel való ismerkedés, a kommunikáció. Mára már két műsorom is van, az első az *Azért jöttem ide* című volt, amely régi mesterségeket és foglalkozásokat mutat be. Aztán tavaly tavasszal jött a gondolat, csináljunk saját gyártású turisztikai műsort. Nekem ezzel kapcsolatban volt egy jó ötletem, mégpedig a gyermekkoromat felidéző *Másfélmillió lépés Magyarországon* című műsor, amelyben végigjárták egész Magyarországot, faluról falura. Most én is ezt próbálom kivitelezni, a műsor elején meg is kérdezem: Önöket mi tartja vissza attól, hogy bejárják Kárpátalját? És most nem a Sipot vízesésről, a Vereckei-hágóról vagy a munkácsi várról beszélek. Hanem olyan kis falvakról, mint Hetyen, Csonkapapi, Beregsom vagy Tiszacsoma, ahol például Szent István ereklye van. Ezeket a kis ékszerdobozokat keressük fel, és próbáljuk bemutatni. Ez az, amit én nagyon szeretek, és szeretettel csinálom, mert jómagam is kíváncsi vagyok ezekre a dolgokra, széles látókörrrel rendelkezem, és, ahogy mondják is, a jó téma az utcán hever, csak le kell hajolni érte.

– Ha megkérdezném, mi a hobbija, milyen választ kapnék?

– Nem kérdés, a munkám. Korábban a színházzal is így voltam, aztán a rádiózás, most pedig a televíziózás egyben a hobbim is. Ugyanis azzal foglalkozom, amit szeretek, és olyan szerencsés ember vagyok, hogy tulajdonképpen mindig azzal foglalkozhattam, ami igazán érdekelt. Nagyon szeretek utazni. Ha nyernék a lottón – amúgy nem lottózom –, akkor csak utaznék. Érdekelnek az apró helyek, itthon és a nagyvilágban is. A piacok nagyon klassz terepek, ott lehet megismerni, milyen helyen is vagy a világban, nem egy tengerparti hotelben. Persze ki mit szeret. Én szeretem kicsit otthon érezni magam, bárhova megyünk, hisz Tamási Áron is azt írta: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”.

– Bár pár éve immár beregszászinak tartja magát, mégis az érdekel, külföldiként milyennek látja Kárpátalját?

– Kárpátalja a kiaknázatlan lehetőségek földje. Ami nekem meghozta a pozitív változást az életembe, az az, hogy itt megtanultam a poharat félig telínek látni. Ugy gondolom, mindenkinek meg kellene ezt tanulnia, mert szerintem panaszkodás nélkül sokkal könnyebb az élet.

Tóth Viktor a sajtkészítés fortélyait tesztelgeti. Egyelőre nem termel nagy mennyiségben, pedig amennyit előállít, azt egy pillanat alatt elkapkodják az ismerősei.

– Pár évvel ezelőtt ötlött a fejembe, hogy valami olyanba kellene belefogni, amivel kevesen foglalkoznak a környéken – magyarázza a Minajban élő férfi. – A szüleim régen tartottak tehenet, de sajtot nem készítették. Egyik nyáron, amikor rengeteg tej gyűlt össze, és már nem tudták hová tenni, kigondoltam, hogyan tudnánk felhasználni a felesleget. Akkor még nem volt lehetőségem az ötlet megvalósítására. Végül, amikor 2016-ban összeszedtem a szükséges eszközöket, már a tejbeszedés okozott gondot... A faluban sokan eladták a szarvasmarhát, nem volt kitől tejet venni. Most is Beregszászból hozom. Az elképzelés gyakorlatba ültetését nagyban segítette az Egán Ede gazdaságfejlesztési pályázat, lendületet adott a vállalkozásnak. Önerőből nehéz lett volna összehozni. A prés, a sajtka, az érlelőhűtő nagy befektetést igényelt. A sajtkészítés hobbiként indult, de lassan több lesz.

– Elég hosszú folyamat az előállítás, mit kell tudni róla?

– A többkilós sajtköröket minimum hat hónapig hagyjuk érlelődni, mert egyébként semmi íze nem lenne. Az internetről lestem el pár praktikát, könyveket bújtam, és per-

sze sokat nyom a latban a gyakorlat... Nem egy darab volt, amit kidobtunk... Tesztelgettem, kísérleteztem, míg végül rátaláltam a jó megoldásokra. A kipréselt sajtot berakjuk a kádba, besózzuk és áztatjuk, majd betesszük az érlelőbe. Innen kezdődik a „szórakozás”: forgatjuk, törölgetjük és biztosítjuk az állandó 12–13 Celsius-fokot, illetve a 90–95 százalékos páratartalmat. Két-három hónap után kéreg nő a sajtra, ami „lezárja”, és ettől beérik. Ezek a sajtok nagyjából 5 kilogrammosak. Tartósítószer nélkül készülnek, és két-három hónapig állnak el a vákuumos csomagolásban. Miután kibontják, még egy hétig fogyasztható.

– Milyen fajtákat állít elő a leggyakrabban?

– Egyfélét készítük, mivel egymás mellett nem férnek meg a különböző baktériumok. Ez keménysajt, amolyan svájci jellegű. Próbáltam a camembert is, viszont amellett nem lehet másikat tartani, mert a

fehérpenész átmegegy arra is, összekeveredik az egész. Az egyik porciót például 12 hónapig hagytam állni, az is finom lett. Az már hasonlított a parmezánra, belül kristályos volt.

– Próbálkozott különlegességekkel?

– Igen, még az elején. Akkor sokat kísérleteztem. Előfordult, hogy az „elrontottból” próbáltam valamit kihozni. Vörösborsban, illetve barnasörben áztatott sajtot is készítettem. Érdekes íze volt. Diókat is előállítottam, azzal meg az volt a gond, hogy megpenészedett benne a dió. Úgyhogy ezt még át kell gondolni. A legnagyobb mennyiség, ami egyszerre készült el, 80 kilogramm volt. Ilyet ritkán csinálom. A sajátjaimat mindig elkapkodják az ismerősök, nem marad annyi, hogy szélesebb körben bemutassam.

– Türelem kell ehhez a tevékenységhez és nagy odafigyelés.

– Habár gépiesített a folyamat, állandóan felügyelni kell, és ellenőrizni a hőfokot, a keverést, egyebeket. Ha túlfőzzük, akkor mehet a kukába. Az elmúlt öt év sok mindenre megtanított. Nem gyártunk nagy mennyiségben, mert ahhoz nagy befektetés kellene. Egy adaghoz nagyjából 100 liter tejet használok, amiből csak fél év után születik meg a termék. Általában hetente egyszer kezdek neki a folyamatnak. Inkább nyáron és ősszel készítük többet a legelőkön, friss takarmányon etetett jóságok tejéből. A sajtkészítő műhelyem a családi háznál, Báltfán van.

Simon Rita

Egy ruszin honvéd emlékére

A magyar honvédség legsúlyosabb veszteségét a második világháborúban 1943 februárjában szenvedte el a Donkanyarnál. Az ott harcolt katonákról hosszú ideig, több mint 45 évig hallgatni kellett, sőt elvárták, hogy szégyenkezzünk miattuk, mert a szocialista történetírás fasisztáknak, hazaárulóknak, gyilkos hódítóknak nevezte és bélyegezte meg őket. Pedig nem voltak azok! Honvédek voltak, akik egy gyilkos háborúban – amelybe Magyarországot belerántották – védték a hazát, még ha a határainktól távol is. Ma már egyértelmű, hogy a történelemben szinte példátlan gazgett, a trianoni diktátum, ez a „nemzetgyilkossági kísérlet” kényszerítette Magyarországot, hogy Szlovákia és Románia után elindítsa a hadait keletre, féltve a bécsi döntésekkel jogosan és igazságosan visszakapott magyar lakta területeket. Honvédjeink védték a hazát és Európát is a világ egyik legbrutálisabb hadseregével és a gyilkos bolsevik kommunista rendszerrel szemben. Elégtétel nekik és mindannyiunknak, hogy hősi harcuk 45 év után meghozta gyümölcsét.

A II. Rákóczi Ferenc nevét viselő 12. nyíregyházi gyalogezred két elszakított városa, Munkács és Szatmárnémeti gyalogezredeinek utódjaként alakult meg 1930-ban. Lélekszáma mintegy 4500 fő volt. 1943. május 3-án közülük mindössze 21 tiszt és 714 közkatona tért vissza Nyír-

egyházára. Megmenekült a doni pokolból egy ruszin honvéd, a magyarul kitűnően beszélő Vaszil Sztegara, azaz Sztegara László is, aki a gyalogezred Nyírbátorban állomásozó III. zászlóaljának volt a sza-

kasvezetője. A feltöltött gyalogezredet 1944 márciusában mozgósították és vezényelték a Kárpátok előterébe védelmi harcokba. Sztegara László is ott volt szakaszával a honvédek között. Október végén a visszavonulás során, miután már 15-én elhangzott Horthy Miklós kiáltványa a harcok beszüntetéséről és a fegyverszünet megkötésének szándékáról, a szakasz elérte Sztegara szülőfaluját, Beregszentmiklóst (Csinagyijevót). Többen úgy határoztak, hogy számukra befejeződött a háború. Sztegara László is így döntött, hazament a Latorca partján, Kishídvég (Paszika) falu melletti erdészházba, ahol bevonulása előtt élt a feleségével. Erdész volt. Ott húzódott meg, hogy átvészelve a front átvonulását.

Röviddel a szovjet csapatok megérkezése előtt hat sebesült honvéd kért menedéket az erdészházban. Az egykori szakaszvezető gondolkodás nélkül segítette a bajtársaknak, a ház padlásán bújtatta el őket, pedig tudta, hogy az életével játszik. Néhány nap múlva szovjet tiszteket szállásoltak be az országút melletti erdészházba. Egyik dorbézolásuk során egy Ljuba nevű katonanő valamilyen okból váratlanul felment a padlásra, ahol rábukkant a sebesültekre. A részeg nő

géppisztolyával öt honvédet agyonlőtt, amikor a dobtárból elfogyott a lőszer. A hatodik sebesült honvéd felvidéki származású lehetett, mert szlovákul könyörgött az életéért, mondván, hogy felesége és négy gyermeke várja otthon. Az emberi mivoltából kivetkezett nő azonban nem kegyelmezett: a géppisztoly tusával verte szét a sebesült fejét. Aztán leereszkedett a padlásról, és röhögve mesélte el a történeteket társainak a háziak füle hallatára.

A mészárlás nyomán a ház mennyezete átázott a vértől.

Szokatlan módon a tiszték nem büntették meg Szteguráékat, nyilván azért, mert ruszinok voltak, szót értettek velük. Azt azonban nem engedték meg, hogy eltemessék a halottakat. Megfenyegették őket, hogy a honvédek sorsára jutnak, ha bárkinek is beszélnek a történetekről.

Pár nap múlva elvonult a front, s az erdész és felesége csak akkor merte lehozni a padlásról a halottakat. Az erdészház kertjében korábban ásott lövészárokból temették el őket, majd gondosan elenyengették a földet, hogy ne legyen feltűnő. Senkinek nem mertek szólni, csak a szomszéd falu görögkatolikus papját kérték meg, hogy titokban szentelje meg a halottak nyugvóhelyét. A tömegsír fölé szilvafát ültettek, hogy megjelöljék a helyet.

Sztegara László mindezt röviddel a halála előtt mondta el a vejének, egy Anatolij Dubilevics nevű, fehér orosz nemzetiségű nyugalmazott katonatisztnek, a szovjet hadsereg századosának, aki a 60-as évek elején került Kárpátaljára, ott alapított családot. Megkérte a vejét, hogy amint lehetőség lesz rá, hozza nyilvánosságra a történeteket, gondoskodjék a halottak méltó eltemetéséről.

1995 áprilisában a Sztribna zemlja (Ezüst Föld) című ungvári ukrán nyelv-

▼ vü hetilapban jelent meg Dubilevics rövid írása a hat honvéd meggyilkolásáról. Nyomban felkerestem őt beregszentmiklósi otthonában, ahol részletesen elmesélte a történeteket. Sokáig nem tudtam, hogy mit tegyek, de aztán az általam vezetett Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség meghívására Beregszászra látogatott dr. Györkei Jenő budapesti hadtörténész, nyugalmazott alezredes, akinek a tanácsára dr. Korsós László dandártábornokhoz, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézete és Múzeuma főigazgatójához fordultam levélben. Erdős László ezredes, a Hadisírgondozó Hivatal igazgatója válaszul. Támogatta, hogy a meggyilkolt honvédeknek meg kell adni a minden embert megillető végtisztességet. Bár már jogerőre emelkedett a katonasírok sorsát rendező magyar–ukrán kormányközi megállapodás, az exhumálásra és újratemetésre nem volt pénz. Dr. Györkei Jenő több cikkben hívta fel erre a figyelmet, s egy Mittermaier László nevű, Svédországban élő honfitársunk felajánlotta az exhumálás, újratemetés és emlékműállítás költségeinek orosz-lánrészét. A honvédeket 1998. november 22-én temették el a Szolyvai Emlékparkban. Sajnos, a maradványok feltárása közben nem derült ki a honvédek kiléte, nem kerültek elő az azonossági jegyek, az úgynevezett dögcédulák. Szolyvai közös sírjuk felett kereszt áll, amelyre hat hullócsillag van vésvé.

Az erdészház már nincs meg. Helyét és az egykori kertet bozót nőtte be. Tervezük, hogy az egykori tömegsír helyé-

re emlékkeresztet állítunk, de azt még nem sikerült megvalósítani. Lehet, hogy ez is egy újabb Mittermaierre vár...

Megható és tiszteletre méltó, hogy a tragikus sorsú honvédek újratemetésének ügyét egy volt szovjet katonatiszt indította el, aki otthonra talált Kárpátalján, s akit az ott élő ruszinok és magyarok befogadtak. Nem tudom, hogy él-e még Anatolij Dubilevics, de megérdemli, hogy apósa mellett rá is szeretettel emlékezzünk.

Dalmay Árpád

A képeken: Sztegura László szakaszvezető; honvédsír a Szolyvai Emlékparkban; az egykori erdészház.

Állandó kiállítással emlékeznek a kommunizmus áldozataira Munkácson

A magyar Országgyűlés 2000-ben elfogadott határozata értelmében február 25-e a kommunizmus áldozatainak emléknapja. 1947-ben ezen a napon hurcolták el jogtalanul, mentelmi jogától megfosztva Kovács Béla országgyűlési képviselőt, a Független Kisgazdapárt főtítkárát a Szovjetunióba, ahol kilenc évét át raboskodott börtönökben és munkatáborokban. Szimbolikusan ezzel vette kezdetét a csaknem ötvenéves folyamat, melyben a kommunista párt szisztematikusan kiirtotta a társadalom azon tagjait, akik bármilyen kritikával illették a rendszert, netán ellenszempültek annak.

Százmillióra becsülik a kommunista diktatúra áldozatainak számát világszerte.

Közép-Európában a halálos áldozatok száma elérheti az egymillió főt is. Kárpátalján is több tízezer szenvedtek meg a sztálini táborokba történő internálást. Számunkra máig fájdalmas az emlék.

A kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja Kárpát-medencei programjába illeszkedve a Szolyvai Emlékparkbizottság – a Munkácsi Vármúzeummal és a partnerszervezetekkel közösen – február 25-én nyitotta meg a munkácsi várban *A totalitárius kommunista elnyomó rendszer kárpátaljai tevékenységét dokumentáló anyagok* címet viselő állandó kiállítását.

A rendezvény kezdetén Olekszandr Lengyel, a Munkácsi Városi Tanács ügyvezetője, Mihajlo Belekanics, a vármúzeum igazgatója és Szilágyi Máttyás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja vágta át a kiállítás megnyitását jelképező szalagot.

„A mostani kiállítás anyaga – mely magyar, ukrán, német nyelven olvasható – bizonyítja arra, hogy Kárpátalján több nemzet élt és él ma is. Ezzel a tárlattal adózunk azoknak, akik életükkel fizettek 75 évvel ezelőtt” – emelte ki köszöntőjében Olekszandr Lengyel.

„Történelmi eseményre került ma sor, hisz Kárpátalján ez az első olyan egyedi kiállítás, amelynek állami intézmény adott otthont a munkácsi várban, ahol

1944–1956 között a szovjet biztonsági szolgálat börtönt rendezett be, és ide zárták a szovjethatalomra veszélyesnek ítélt munkácsiakat, köztük a magyar patriótákat is. Egy olyan kiállítást nyitottunk meg, amely szorosan kapcsolódik a vár történelméhez. Az épület is szimbolikus: egyaránt szimbolizálja a szabadságot és a rabságot” –

fogalmazott beszédében Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára, majd ismertette a csapatmunkával létrehozott állandó kiállítás témakörét, amely hitelesen mutatja be Kárpátalja tragédiáját, amikor a vidéket elfoglaló 4. Ukrán Front katonai tanácsa irányításával megszervezték a régió erőszakos szovjetizálását. „A kollektív bűnösség elvének jegyében elhurcolták a magyar és német katonaköteles férfiakat, majd a német fiúkat és lányokat. Többek között a szibériai Tyumeny területére kitelepítették a német családokat, begyűjtötték a szovjetellenességgel megvádolt embereket. Felállították a katonai törvényszékeket és az ungvári Rendkívüli Bíróságot. Ezek közreműködésével jóformán megfizették a kárpátaljai etnikai népcsoportokat. Közöttük a magyar, német, ruszin, ukrán, zsidó értelmiség, a történelmi egyházak jeles képviselőit meghurcolták, Gulag-rabságra, illetve halálra ítélték. „Eddig közel 12 ezer áldozat neve került fel a Szolyvai Emlékpark márványtábláira. E rendezvényünk főhajtás az áldozatok emléke előtt” – zárta bemutatóját a Gulag-kutató.

A szervezők szándéka szerint a kiállítás kódolt üzenete, hogy hasonló tragédia sohase történjen meg. Kárpátalja legyen a béke szigete, és az itt élő nemzetiségek békés együttélését provokatív erők ne zavarják meg, azokat közös összefogással védjük ki.

K. A.

Baka István

Passió

Krisztus-éjszaka, tenyered
átszőgezték a csillagok.
Tücsökcirpelés – tehetetlen
kínban fogad csikorgatod.

A Mindenség feszületéről
hogyan nézel engem, Éjszaka!
Még meddig hordja arcod e
Veronika-kendő Haza?

Vérző vonásaid letörli
talán mirólunk a jövő.
Borulj ránk, Megváltó Sötétség,
Te sorsunkká feketedő!

Peregnek még harminc ezüstként
kalászból a búzaszemek.
De szomjunk enyhíteni gyűlnek
ecetes spongya fellegek.

A Mindenség feszületéről
meredsz rám, Krisztus-éjszaka!
Ki Téged lát, nem futhat e
kendőnyi országból soha.

Juhász Gyula

Pilátus

„Azt mondja, isten. Boldog istenek
Derűs mosollyal nézhettek le rája,
Míg bíboros gúnyában didereg
S igazságot vár a zsidók királya.

Azt mondja, isten. Herkules maga
Elbánna véle buzogánya nélkül
S szemében a rajongás csillaga
S szemében a lemondás könnye kékül.

Azt mondja, isten és alázatos,
Azt mondja, isten és zsidó az anyja
És Názáretről hol jószolt a jós?
És tanítványa maga megtagadja!

Azt mondja, isten! És nem látta még
Az örök várost és a büszke császárt
S szemében más világok lángja ég
S szelíd szavával föltámasztja Lázárt!”

Weöres Sándor

Szembe fordított tükrök

Örömöm sokszorozódjék a te örömödben.
Hiányosságom váljék jósságná benned.

Egyetlen parancs van, a többi csak tanács:
igyekezz úgy érezni, gondolkozni,
cselekedni, hogy mindennek javára legyél.
Egyetlen ismeret van, a többi csak toldás:
Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.

Az igazság nem mondatokban rejlik,
hanem a torzítatlan létezésben.
Az öröklét nem az időben rejlik,
hanem az összhang állapotában.

Kovach Anton: Virágzó város

Ratkó József

Tavaszi

Feszengnek a suhanc akácok,
helyüket örömmel odahagynák.
Kis, nedves újszülött levélkék
félve a fényt tapogatják.

Röpülni akar a bokor,
próbálgatja szárnyát a szélben.
De gyöngye még. Hát elkapirgál,
s megül a melegedő fészken.

Gyalogol az út köcsizmában,
jegenyefa a vándorbotja.
Hóna alatt gubancos árok,
gizgatzból szótt üres tarisznya.

A táj szegény még; tücsök tüszög,
cincog a villanó egérke.
Ezt a telet is átvészeltük.
Hámlik az ég. Nap süt. Megérte.

Pilinszky János

Tilos csillagon

Én tiltott csillagon születtem,
a partra úzve ballagok,
az égi semmi habja elkap,
játszik velem és visszadob.

Nem is tudom, miért vezeklek?
Itt minden szisszenő talány,
ne fusson el, ki lenn a parton,
e süppedt parton rámtalál.

S ne félj te sem, ne fuss előlem,
inkább csittítsd a szenvedést,
csukott szemmel szoríts magadhoz,
szoríts merészen, mint a kést.

Légy vakmerő, ítélj tiédnek,
mint holtak lenn az éjszakát,
vállad segítse gyenge vállam,
magam már nem bírom tovább!

Én nem kívántam megszületni,
a semmi szült és szoptatott,
szeress sötétben és kegyetlen,
mint halottját az itthagott.

Horváth Sándor

Kisebbség-tudat

Ha az élet teljességéből bármilyen kicsiny részt elvesztünk, azt a halál foglalja el. A halál gondolatával együtt lehet élni, a halállal viszont nem.

A lélek nyomorúságához elegendő egyetlen emberi jog megvonása. Sőt, elegendő, ha köteleznek, kényszerítenek valami olyasmire, ami méltóságodat sérti.

* * *

Menni

Menni... elmenni... menekülni... megmenekülni.

Menni, mert mások is mennek, s úgy sincs értelme itt az egészsnek.

Elmenni. Másutt újakezdeni. Csak innen el. Akárhogyan, hisz ennél csak jobb lehet.

Menekülni. Mert gyötörnek és gyötrődünk. Bántanak, lenéznek, meglopják még barátunkat is, elveszik még a sírokat is.

Menni... elmenni... menekülni – lehet.

Megmenekülni – soha.

Marcásák Gergely

Különjárat

Este ma is buszra szálltam,
s én lettem a busz maga.
Meglépő, hogy fájni kezdett
hatvan utas bánata.

Nagy, vonagló embermassza
káromkodik, epét hány.
Körbezár és elaltat a
bűzös oxigénhiány.

Öt perc csak az állomás, de
eldöcögünk holnapig.
Kit érdekel, bármelyikünk
mit akar vagy hol lakik?

Nyomorunk már senki gondja,
a menedj életünk.
Mind egymással takarózunk.
Tudjuk, hová érkezünk.

Csornij Dávid

Kék fülke

Idő.

Ha együtt indulnánk a múltba,
hogy valami más legyen,
és változtatnánk...

Vagy akár a jövőbe.

Ha megállunk pihenni,
a döntések gyümölcsét
hintaszékből nézni
egy kis faház teraszán...

Zöldet mutat a lámpa.

Állnak a kocsik,
rám várnak,
ebből baleset lesz.

Adminisztráció

Halott a mosolyom.
Komor, szürke,
mint a névjegykártyák.
Betű vagyok, írott szó,
érzelmeket sem kiváltó
adat egy halmazban.

Számokból álló korom
úszik a hullámfodrokon.
Tiltakozom a
papírlét ellen.

Újrahasznosítás.
Nem leszek más,
csak egy csikk a
szögesdróton.

Elbe Hajnalka

Maszkalanul

Ha kinyitom a szemem, vége. Forró levegőt fűjtatok. Még mindig 38,5, hogy lehet? Egyre csalódottabb vagyok, saját bőrömön érzem, itt van. Ejjelente harcolunk, hajnalban tetőfokán a láz, délutánra jól vagyok. Hogy lehet? Telnek a napok, zavaros az egész. Még jó, hogy a sulis hallgat, semmi nem indul online. Domonkos sokszor felhív, ő úgy tűnik, túl van rajta. En pedig csak utálok mindent és mindenkit, magamat is, és emészt a láz. Ha ő jól van, és tőle kaptam el, akkor ez nem lehet az, ugye? Jönnek, mennek a hírek, a boltban üresek a polcok, mindenhol Győrfi Pál.

Aztán eljön az első nap láz nélkül, Isten keze hűvösen simogatja a homlokom. Megőrzött a csatában, nem tudom ki ellen.

Telnek a napok, videójátékozom. Írnak a tanárok, ők sem tudják, mi van, lesz valahogy, addig is olvassuk ezt meg ezt. Olvasom. A polcok üresek, Győrfi Pál betölti az otthonom. Sokszor hívom Domonkóst. Most felértékelődnek azok a percek is. Most mindig csak az ő arcát szeretném látni, videóchaten szabad.

Telnek a napok. Találkozhatunk, a család gyógyulni kívánt. Kirándulás, egy kis bicikli. Az erdő csendje megtelik a homeoffice-ből érkezőkkel. A fák nekem is integetnek, szia, kedves idegen. Az út csak úgy valamerre vezet, nem a bankba, egyetemre vagy a kedvenc kávézóba. Különös.

Telnek a napok. Mindenki videochatelni akar, „ezer éve” beszéltünk. Meg most, akkor a tanár úrhoz milyen beadandó is kell? Nincs kedvem egy újabb Zoom-hívásra benézni, megint matek. Kikapcsolom a kamerát, mute.

Telnek a napok. Festek, varrok, írok, rendezgetek. Vasárnap istentisztelet a nappalimban, nem kell kiöltözni. A család együtt reggelizik. Együtt ebédel. Együtt nevet, együtt tévézik, együtt társasozik, együtt tanul, együtt dolgozik, együtt ordít, és együtt vacsorázik. Telnek a napok. De valami megváltozott. Es kezdem megszokni. A rendszer megy, és én benne élek és vele változom. Kirándulok. Felfedezek. Tanulok. Beszélek. Hallgatok. Örülök. Sírok. Ölelek. Emlékezem. Almodozom.

Maszkos arccal benyitok egy terembe, és több maszk alatt érzem a mosolyt. És még nem hiszem el, de azt mondják: ez az első offline alkalom. Elhangzik a kérdés: milyen volt. Milyen volt? A kezemben mozog a toll, a papír megtelik. Csupa pozitív dolog. Hogy lehet? Áldott vagyok.

Kertész Dávid

A nyolcadik napon

Isten alszik. Tegnap dőlt le, ma még nem kelt fel. Azóta eltelt tízezer év. A kertben még mindig csak ketten élnek. Lilith odakint bolyong. Unatkoztam, a világ elkészült, de semmi sincs benne, ami az enyém.

Fogtam a fényt, és tűzzé gyúrtam, égettem. Földből éles sziklát faragtam, az állatok szájába fogat, lábára körmöt növesztettem. Az embernek almát adtam. De még nem készültem el. A világ változott, táncoltam, és minden lépésem odébb tolt egy kontinenst. Énekeltem, és az ember megtanulta a dalaim. A férfi izzadt és a nő sírt, ha fájt valamijük, engem idéztek, de minden mondat dadogott a szájukban.

Isten tovább aludt, és álmában én játszottam azzal, amit itt hagytam. Az ember tudta, ki vagyok, és tudta, mit kapott tőlem. Újra és újra eldúdolta az én dalaim, vagy azokat, amelyeket az első napon hallott. Mindenre emlékezett, és az emlékeiből lassan képek formálódtak, amelyeket a homokba rajzolt. Aztán meghallottam: darabos volt, és halk, bizonytalan, akár az első lépések. Nem volt tiszta, volt benne valami belőlem és valami a világból, de az övé volt. Az ember saját dala.

Isten felébredt.

Elkészült.

Éltető hagyományaink

Kárpátaljai magyarként hagyományainkat, kultúránkat megismerni kötelező dolog. Múltunk ismerete tesz teljessé minket. A magyar néptánc a zene és a tánc szeretetét közvetíti, kitartásra, elkötelezettségre nevel. Szerencsére akadnak még ma is olyanok, akik szívvel-lélekkel adják tovább néptáncainkat a fiatalabb generációnak.

Bak Dávid a Rezeda Folkműhelyben nemcsak néptáncra, hanem kultúránk értékeinek továbbvitelére is tanítja a fiatalokat. Neve azonban egy másik mesterség felelevenítéséből is ismerősen cseng. Borbélyként a borotválás és szakáll fazonigazításának világában is igen jártas. Ismerjük meg őt!

– Mit tudhatunk a sokoldalú fiatalemberről?

– Nagypaládon születtem, ott is jártam középiskolába. A hagyományörzés, a kultúránk megismerése mindig is az életem része volt. Már kiskoromtól zeneiskolába jártam, amit nagyon szerettem. Ott ismerkedtem meg a néptáncal, annak színes világával. A zeneiskola befejezését követő években Tiszapéterfalván megalakult az Örökség néptáncgyűttes, akikhez én is csatlakoztam. Ekkor döntöttem úgy, hogy komolyabban is szeretnék foglalkozni a néptáncal, így elhatároztam, hogy a Magyar Táncművészeti Egyetemre fogok felvételizni. A Bihari János Táncgyűttesben vettem különórákat, a felvételem azonban nem sikerült. Ezt követően lehetőséget kaptam arra, hogy a Rákospalotai Szilas Néptáncgyűttesben dolgozzam. Nagy örömmel gondolok vissza arra az időszakra.

– Aztán hazahúzta a szíve...

– Így igaz, nagyon szeretem Kárpátalját, itt vagyok otthon. Mindig is tudtam, hogy bárhogyan alakuljon az életem, én mindenképp haza szeretnék jönni és itt boldogulni.

– A tánc mellett oktató is.

– Hazaérkezésemet követően megalakult a Kárpátalja Néptáncgyűttes, ahol lehetőségem nyílt kamatoztatni a megszerzett tudásomat. Ez idő alatt jó barátságot alakítottunk ki Váradi Enikővel, aki felajánlotta a lehetőséget, hogy oktassak a Rezeda Folkműhelyben. Ezt örömmel el is vállaltam. Azt, amit Magyarországon megtanultam a néptáncoktatásról, akaratlanul is beviszem a mi próbatermünkbe. Számunkra a próbák nem csupán a táncok oktatását jelentik. Célunk a gyermekeket a kultúra, a haza szeretetére nevelni, magyarságunk lényegét átadni.

– Mely tájegység táncai kedvesek önnek?

– Nagyon szeretem a szatmári táncokat, hiszen az a miénk, a szülőfalum is Szatmár vármegyéhez tartozott. Emellett a kalotaszegi és rábaközi táncok is közel állnak a szívemhez. Nagyon színes kultúránk van, amire büszkének kell lennünk.

– Meghatározó élmények?

– 2017-ben Magyarország rendezte az úszó világbajnokságot. Az esemény megnyitóján lehetőségünk volt megmutatni magunkat az anyaországban. Ez egy erős és meghatározó élmény volt számunkra. Rengeteg tapasztalatot gyűjthettünk ezáltal. Valamint a Szilas Néptáncgyűtessel Mexikóba utazhattam, ahol egy igazi turné

várt ránk. Felemelő érzés volt ott lenni. Sokat fejlődtem az évek alatt, megtanultam kitarthatóbb lenni, és a különböző szituációkat gördülékenyebben megoldani.

– Időközben elsajátított egy régi magyar mesterséget.

– Egyre inkább divatosává válik a bajusz, a szakáll viselete. Bajszom van nekem is már egy ideje, ezért szerettem volna megtanulni kezelni, szakszerűen ápolni. Így utánaolvastam interneten, tájékoztam ebben a témában. Majd a barátok is kikérték a tanácsaimat, segítettem nekik, megborotváltam őket. Egyre jobban érdekelt a

borbély szakma, egyre több oktató videót néztem meg, így sok mindent el tudtam sajátítani. Ezt követően megtudtam, hogy Huszton található egy Oldstone Barbershop nevű borbély szalon, amely nyitott egy fiókintézetet Nagyszőlősen. Így elkerültem Szőlőre, hogy szakszerűen is megtanulhassam a mesterséget. Ott Igor Monich mester keze alatt sajátíthattam el a szakma minden csínját-bínját. Majd jött egy lehetőség, hogy Beregszászon dolgozzam, így ma már a Verke-part sétányon található Tiffany Szépségszalokban fogadom a vendégeimet.

– Mi a különbség egy fodrász és egy borbély között?

– A borbély fő szakterülete az arcszörzet. Előbb borotválunk, szakállat igazítunk, aztán vágunk haját. Más technikával dolgozik egy fodrász, és mással egy borbély. Másként fogjuk meg az ollót, másként formázzuk meg a haját. Ugyanígy különbség van egy fodrász és egy borbély szalon között is. A fodrászat a hölgyek területe, ott ők érzik magukat otthon. Egy férfi beszalad, levágatja a haját és indul tovább. Ezzel ellentétben egy borbély szalon olyan, mint egy férfi klub. Ott az urak lazítanak, szivaroznak, beszélgetnek és közben ápolat arcot és frizurát kapnak.

– Önmagát néptáncosnak vagy borbélyként mondja inkább?

– Egy nagyon érdekes kettősség alakult ki bennem. Amikor a próbateremben vagyok és táncolok, akkor csak ez van előttem, a lépésekre koncentrálok, és a borbélykodás háttérbe szorul. Amikor pedig a szalonban vagyok és borotválom

a vendéget, akkor ott vagyok jelen teljes egészében, és a néptáncos énem szorult háttérbe.

– Jövőbeli tervek?

– Nagy álmom egy saját borbély szalon elindítása. Szeretném ezt a kultúrát megismertetni itthon, hiszen külföldön már évek óta működnek ilyen szalonok. Mint mondtam, ez egy más léggözt jelent, ahol az urak pihenhetnek és feltölthetnek. Emellett folytatom a néptáncolást és tanítom a kicsiket.

– Mi pedig további sikereket kívánunk!
Kurmaj Anitá

Ferenci Attila, a színész és vőfély

„Ez az én utam”

A színjátszás forradalmasította a történetek elmesélésének módját. A 20. században megbecsült művészeti ág lett. A színház egy varázslatos hely, ahol bármi megtörténhet. A színjátszás egy olyan terület, ahol az önkifejezés kerül előtérbe. Megmutathatjuk magunkat, tehetségünket a nagyközönségnek. Ezen a területen helytállni pedig nem kis feladat. Ferenci Attila, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színésze már többször bizonyította tehetségét a közönség előtt. Emellett egy régi mesterség, a vőfélykedés csinját-bínját is elsajátította. Ismerjük meg őt!

– Mit tudhatunk Ferenci Attiláról?

– Badalóban születtem, ott is végeztem el az általános iskolai tanulmányaimat. Ezt követően az Ungvári Közművelődési Szakközépiskolába nyertem felvételt színész szakra, ahol Vidnyánszky Attila volt a tanárom. Így találkoztam a beregszászi színházzal. A szakközépiskola befejezése után a budapesti Nemzeti Színiakadémiára felvételiztem, melyet sikeresen be is fejeztem. Korai terveim között nem szerepelt a színészet, úgy gondoltam, hogy az egészségügyi pályát választom majd. Ez különböző okoknál fogva nem sikerült, ekkor jött az ötlet, hogy próbáljam meg a közművelődési szakközépiskolát. Hála Istennek, sikerrel vettem az akadályokat, ez lett az én utam.

– Hogyan emlékszik a kezdetekre?

– Az itthoni környezetből egy másikba kerülni nagy élmény volt. Sok barátot tettem szert, akikkel azóta is tartjuk a kapcsolatot. Budapesten, egy teljesen ismeretlen környezetben eleinte elveszettnek éreztem magam, de a diáktársak, tanárok sokat segítettek, amit köszönök. Neves színészekkel egy színpadra lépni pedig egy igen meghatározó élmény az ember életében. A tanulmányi idő alatt több felkérést is kaptam Magyarországon, de a szívem mindig hazahúzott. Úgy gondoltam, hogy itt az otthonom, és itt kell megtalálnom a boldogulásom útját.

– Az első fellépés élménye is igen maradandó.

– Az első fellépést sosem felejt el az ember. Ungváron fél éves vizsgadarab-

ként Oscar Wilde meséjében, *A boldog herceg*ben játszottam a főszerepet. Mesét játszani mindig különleges, a gyerekek csillogó szemét látva az ember úgy érzi, hogy már megérte. Emellett sok meghatározó pillanatot éltem át az évek során. Emlékszem, a kezdetekkor nagyon izgultam egy-egy előadáskor, a lámpalázzal nekem is meg kellett küzdenem. Mint mindenhez, ehhez a szakmához is sok gyakorlás szükséges, kialakul bennünk egy ösztön, amelynek segítségével tudjuk, hogyan kell hozzáállni egy szerephez.

– Akad olyan is, amikor több szerepet kell egy darabban eljátszania a színésznek.

– Ez mindig kihívás elé állítja az embert. Több szerepet eljátszani több munkát és felkészülést igényel, főleg, ha két, merőben különböző karaktert kell megformálnunk. Legutóbb egy felolvasó színház keretében adtuk elő a *Minden dolgok könyve* című művet. Már maga a műfaj is újnak számít városunkban, én pedig egy családját erőszakosan uraló

igent mondtam. Megtetszett a szakma, így elkezdtem tanulni, fejleszteni magam. Tanácsot kértem más vőfélyektől is, és próbáltam kialakítani a saját stílusomat. Úgy hiszem, ez sikerült is. Volt olyan is, amikor esküvőn voltam, másnap előadásban játszottam, harmadnap szintén lagziba kellett

mennem. Mondanom sem kell, nem volt egyszerű, fizikailag megterheli az embert, ugyanakkor fel is töltődik tőle.

– Hogyan látja, a hagyományos lakodalmak vagy a modern esküvők vannak túlsúlyban?

– Úgy látom, hogy ma már a fiatalság azt várja el, hogy a vőfély adja a műsort, pörgesse fel a hangulatot. Több a show-elem egy-egy esküvőn, több a játék. Ezek magukkal vonzzák azt, hogy évről évre meg kell újulni, valami egyedit kell csempészni az esküvők menetébe. Lehet ötletelni, lehet megtervezni egy esküvő mentét, de sok dolog helyben dől el. Egy vőfélynak spontánnak kell lennie, fel kell ismerni az adott helyzetet, és ahhoz kell alkalmazkodnia. Tudnia kell háttérbe is vonulni, hiszen a lakodalom nem róla, hanem az ifjú párról szól.

– Milyen tervekkel

vág neki az új évnek?

– Tavasszal új előadások kerülnek színpadra, amelyekre sokat kell próbálnunk. Reméljük, a közönség olyan lelkesedéssel várja az új évadot, mint eddig is. Emellett esküvők is lesznek, amelyeken szintén helyt kell állnom. Feladat van bőven, és mindig a tudásom legjavát próbálom adni.

– Mi pedig további sikereket kívánunk!

-nitta-

apa és Jézus Krisztus szerepét kaptam. Kihívás volt a két szerep, de nagyon élveztem is egyben.

– Amellett, hogy színész, vőfélykedéssel is foglalkozik.

– Több mint húsz évvel ezelőtt egyik rokonom nőszült, és megkért, hogy legyek a vőfély a lakodalmán. El is vállaltam, az este pedig nagyon jól sikerült. Ezt követően jött egy másik felkérés is, amire szintén

125 évvel ezelőtt jött létre a nagybányai művésztelep

A magyar Barbizon alapítójára emlékezünk

Joggal kérdezheti az olvasó: nekünk, kárpátaljai gyökerű magyaroknak mi közünk a történelmi Máramarosban több mint egy évszázada létrejött festőiskolához? Bizony, sok közünk van hozzá. Nagybányának, a történelmi Máramaros megye hétszáz éves múltja visszatekintő településének sorsa közös a Felső-Magyarország gyöngyszemeiként ismert városok, Beregszász, Munkács, Ungvár, illetve koronavárosaink, Máramarossziget, Hosszúmező, Huszt, Visk, Técső sorsával. A trianoni békediktátum folytán mindegyik település elszakadt az anyaországtól, de ékszerdoboz szépségű épületeiben büszkén őrzi a múltat, a régi dicsőséget.

Nekünk ugyan nem volt világra szóló művésztelepünk, de az 1857-ben Máramarosszigeten született, a müncheni Akadémián öt mesterüknek fogadó fiatal festőkkel Nagybányán 1896-ban iskolát alapított, majd tanítványaival Técsőre települt és 1918. május 8-án ebben a városban elhunyt Hollósy Simon valami csoda folytán közös kincsünk lett. Ezért emlékezünk a művészetben igen fontos eseményre, az 1937-ben megszűnt, de négy évtizedes fennállásával máig ható nagybányai művésztelep megalakulásának évfordulójára az alapítóhoz kötődő publikációkkal.

Hogyan lett helye Hollósy Simon szobrának Técsőn?

Az 1900-as évek elején, mikor a mában még a tegnapi lakozott, de a holnap már derengett és helyet követelt, a técsői kis magyar közössége elérkezettnek találta rég dédelgetett álmának megvalósítását: méltó emléket állítani Hollósy Simon festőművésznek, akit sorsa a XX. század elején a városhoz kötött: a nagybányai szakítást követően itt élte meg több ívű pályájának harmadvirágzását. Nemzetközi hírnévét a világ négy tájáról 240 festő látogatta, hogy tanuljanak tőle, gyakoroljanak. Az Öreg a kies vidék hangulatának és vonzásának miliójében önzetlenül kínálta fel tudását, technikáját.

A valamikori koronaváros magyarjainak a Mester volt a nagy-szerű múlt, a kötődés, az identitás újjáéledése és éltetése, a látható emlék, a hely, ahova lehetett gyülekezni, ahol lehetett emlékezni, ami reanimáló köldökzsinór lehetett az anyaország felé.

A regnálók felé indított, és az azok által megtorpedózott addigi hasonló próbálkozások „idomították” a kezdeményezőket: kérvényükben és folyamodványukban, amelyet az akkor még mindenható vezetőséghez címeztek, hangsúlyozottan kiemelték Hollósy Simon örmény származását és művészi voltát, továbbá a szoborállítással járó költségek vállalását. Aláhúzottan tudtára adták a vezetőségnek: a szoboravatáson részt vesz majd Antall Józsefné Fülepp Klára, akinek bizonyítottak técsői kötődései.

Készek voltak az 1993. május 1–2-ára datált meghívók a programmal, amiket ravasz gesztusként a járás első emberének nyújtottak át a média képviselőinek jelenlétében.

De még ezek után sem lehetett hátradőlni, az „ellenzék” tarsolyában – ezt tudták – volt még furfang, kifogás, hisz ismert volt az annak előtte „használt” véleményük, reflexiójuk: „Nem tudjuk, mit akarnak a magyarok, de azt nem szabad”.

Mikor már csak napok maradtak a felavatásig, a járás és a város nagyhatalmú ura megtekintette a kezdeményezőkkel a szobor esetleges helyeit – négy volt a szervezők tarsolyában. Nem tévedtek: mind a négy javaslat elvetélt, azaz egyik helyre sem lehetett állítani, mert az elsőt majdan Sevcenkónak állítanak emléket (sosem valósult meg), a másodikon azért, mert oda az afganisztáni hősök emlékműve kerül (ebből sem lett semmi), a harmadik is irreális volt, mert pártház elé nem illik, a negyedik azért, mert eltakarta a kilátást a sosem működő szökőkútúra.

– Akkor most mi legyen, mit csináljunk, hisz vészesen fogy az idő, illusztris vendégeket várunk, a város és mindannyiunk szégyene lesz, ha nem állítjuk fel a szobrot – így a szervezők a járási mindenható felé.

– Ez a maguk dolga, gondolkozni kellett volna. Tegyük bárhova máshova – dörzsölte elégedetten kezeit a göré.

– Akkor... akkor talán ide, a református templom mellé?! – reagáltak megjátszva a kétségbeesettet.

– Felölem – vont a „győzelmének” tudatában a vállát. – De el ne felejtsek: hivatalos beleegyezésre van szükség a református egyház, a műemlékvédelmi hatóság,

a kommunális osztály részéről. Ezeket kell még beszerezni egy hét alatt – búcsúzott kaján mosollyal annak tudatában, hogy abban a papírtolató csigalassúságú ügyintézési világban, pláne mikor „magyar úgyról” van szó, a hivatalos engedélyek beszerzése ilyen rövid idő alatt lehetetlen, azaz nem lesz magyar nap Técsőn.

Tévedett, mert az említett szükséges papírok már két hete ott lapultak a szervezők zsebében, mert „késztültek”, tudták kivel van/lesz dolguk, kik állnak a folyó túpartján...

Szöllősy Tibor

Ady Endre

Hollósy Simon sorsa

Hollósy Simon elmenése a legfurcsább gondolatokra készlet és jogosít, mert hogy ez már megint egy átkozottan magyar és tragikus távozás. Úgy-e, hogy a magunk gusztusa és rejtett ravaszága szerint valamikor fölszabadítottuk a jobbágyokat s a jobbágyság mégis megmaradt? Szegény úri és művész Hollósy Simon egy ilyen magyarul fölszabadult valaki volt, aki nem tudta mit kezdjen a szabadságával. Egy képére nagyon emlékszem, ahol sokaságos figurával dolgozik gyönyörű színben, de bizony ezek a figurák alig látják s találják meg egymást. Úgy képzelem, hogy Hollósy Simon ilyenféle képekkel akart örülni az ő fölszabadultságának, holt mestere volt a rajznak.

Robusztus, nagy magyar piktor, akire szinte rákényszerít irodalmiságomban a Vajda Jánosra mutató, mert ijesztően hasonló sorsúak.

Egy anekdotát tudok róla, megtörtént, nem történt, mindegy, de több az igazságnál. Mindenki menekült már azon a vidéken, ahol ő festett: betörték az oroszok. Már majdnem nyakon-csíptek egy kozák, mikor egyetlen félig-megcsinált vásznával, fejét csóválva, ő is elballagott. A „Rákóczi-induló” lehetett ez a megmentett vázszon-darab vagy valami több?

Magyar és alkotásra hívott zseni volt és nagyszerű pedagógus: ezt is lehetne néhány klaszszikus példával magyarázni. Ezt a furcsa, bánatos nagyságát a kiemelkedő magyar géniuszunk, ki oltári szentségétől majdnem megfosztva, él mégis s örül, hogy új életnek, új művész-egyeniségeknek szolgálhat. Nem hiszem egy percig, hogy ne fájlalta volna a legönösebb, legművészebb dicsőséget, de azt se, hogy nem valósággal művészet volt neki a tanítás.

Még öreg sasnak se mondhatom, mert nem volt öreg, csak éppen a nagyon magasat nem tudta beszárnyalni. Élete nem volt természetlen s hogy brutálisan végeztek vele, mint az élet: most lesznek csak igazán kelendők a Hollósy-képek.

Nyugat, 1918. 10. szám
(Forrás: epa.oszk.hu)

„Isten nélkül nehezen tudtam volna túljutni bizonyos helyzeteken”

Dr. Szircsák Erzsébet tanít, kutat, gyógyít

Az orvosi hivatás igencsak előkelő helyet foglal el a foglalkozások rangsorában. Ez nem véletlen, hisz az emberek többsége számára az egészség a legfontosabb. „Csak egészség legyen...” – halljuk és mondjuk gyakorta. Sajnos leginkább akkor, amikor még, vagy mikor már nincs meg... És ekkor jönnek a képbe az orvosok, akikről várjuk a segítséget. Fél gyógyulással felér, ha a doktorunk emberséges, kedves, közvetlen. Egy ilyen embert ismerhetünk meg professzor Szircsák Erzsébet, az orvostudományok doktora személyében, aki Beregdobán született, gyermekkorra nagy részét Macsolán töltötte, Csomán végezte középiskolai tanulmányait, majd az Ungvári Nemzeti Egyetem orvosi karának befejezése után a Belgyógyászat Alapjai Tanszéken kezdte pályafutását laboránsként, ma pedig tanszékvezetőként oktat, illetve gastroenterológusként végzi hivatását. A gastroenterológia a belgyógyászat egyik ága, mely a nyelőcső, gyomor és bélrendszer, valamint a máj-, epe- és hasnyálmirigy működésére és ezek betegségeire specializálódott.

– *Hogyan kezdődött s alakult pályafutása?*

– Mint általános orvos fejeztem be az orvosi kart, egyéves szakoskási idő után lettem a belgyógyászati szakvizsgámat, majd 2005-ben a Dnyepetrovroszki Akadémiai Intézetben megszereztem a gastroenterológiai szakorvosi képesítést. 2003 óta az Ungvári Nemzeti Egyetem Belgyógyászat Alapjai Tanszéken dolgozom, itt kezdtem el tanítani tanársegédként a belgyógyászat alapjait a harmadéves orvostanhallgatóknak, és most tanszékvezetőként is ezt a témát oktatom.

– *Közben gyógyít is.*

– A megyei kórház gastroenterológiai osztályán van a tanszékünk bázisa, ott foglalkozunk a betegekkel. Bár okozott egy kis bonyodalmat az Ukrajnában 2020 tavaszán megváltozott egészségügyi rendszer, minek következtében az egyetemi tanárok elvesztették annak lehetőségét, hogy betegekkel foglalkozzanak. A rektorok országszerte több indítványt nyújtottak be ezzel kapcsolatosan, így született egy új határozat, mely

szerint visszaállíthatják azt a lehetőséget, hogy ismét foglalkozhassunk betegekkel, a helyi főorvosokra bízta a végleges döntést. Így továbbra is a megyei kórház gastroenterológiai osztályán dolgozom.

– *Mi áll közelebb a szívéhez, a gyógyítás vagy a tanítás?*

– Ezt a kettőt nem lehet elválasztani. Hisz azért lettem orvos, mert segíteni akartam az embereken. Viszont nagyon szerettem volna kutatással is foglalkozni. Ha pedig kutatással foglalkozunk, akkor az

magával vonja, hogy adjuk is át a tudást, tanítsunk. De szerintem nem lehet úgy tanítani, hogy ne foglalkozzunk betegekkel. Ezek elválaszthatatlanok egymástól.

– *Gyermekkorában is arról álmodott, hogy orvosnő lesz?*

– Igen, határozottan állítom igen. Mivel szüleim dolgoztak, a testvéremmel együtt lényegében nagyszüleimnél nevelkedtünk Macsolán. Nagyapám állatfelcser volt, s mindig vitt magával a farmra, ahol segítgettünk az állatokat ellátni, s később megengedte, hogy a bociknak beadjuk az injekciót. Már akkor eldöntöttem, hogy orvos leszek. Közben nagyapám megbetegedett, s akkor még erősebben elhatároztam, hogy gyógyítani akarok, hogy segítsek rajta, s másokon. Hála Istennek, papa még megérte, hogy befejezzem az első évet az orvosi karon...

– *A doktornőről azt is tudjuk, hogy szívesen önkénteskedik.*

– Mélyen vallásos családban nevelkedtem. Életem során nagyon sok buktató ért, és hit nélkül, a jó Isten nélkül nehezen tudtam volna túljutni bizonyos helyzeteken. Ilyenkor sok ember el is határozza, hogy ha tud valamiben segíteni embertársain, akkor

azt megteszi. Én így hálálom meg Istennek, hogy velem volt azokban az időkben, és velem van, megsegít mindenkor.

– *Havonta egyszer konzultációt tart a beregszászi Szent Anna Karitáznál is, ahol – a betegek elmondása szerint – mindenkihez van kedves, bátorító szava. Milyen problémákkal keresik meg leginkább?*

– Mint említettem, gastroenterológus vagyok, de más jellegű, elsősorban belgyógyászati problémáival is fordulnak hozzám, illetve a koronavíruson átesettek utókezeléséhez kérnek tanácsot. Amiben tudok, megpróbálok segíteni.

– *A koronavírusos-karanténos időszak mennyire változtatta meg munkájukat?*

– Minden orvosnak, minden betegellátó központnak sokkal nehezebb, megfeszítettebb volt a munkája. Nálunk különösen megváltozott a munkarend, mivel a megyei

kórházat Covid-központtá alakították át, így ott szinte teljesen megszűnt a tervezett betegellátás, csak a sürgősségi betegellátás működik valamelyest. Szeptemberben a tanév is hibrid tanítással indult, aztán az epidemiológiai helyzet miatt teljesen áttértünk az online oktatásra.

– *Változik-e, javul-e már ez a helyzet?*

– Erre nehéz választ adni, mivel nem ismerjük ezt a vírust. Sajnos egyelőre nem tudni, milyen következményei, szövődményei lesznek. A gyakorlat már most is mutatja, hogy nagyon sok, elsősorban központi idegrendszeri, emésztőrend-

szeri problémát okoz. Ez arra készteti az orvosokat, a betegeket, hogy rehabilitációt folytassanak, megfigyelés alatt kell tartani a betegségen átesetteket, mert nem tudni, hogy a továbbiakban mit produkál, milyen szövődményeket vált ki ez a vírus.

– *Azért van némi remény?*

– Remény mindig van – válaszol biztató mosollyal a doktornő. – A múlt század eleji járványok is két-három év alatt végigsöpörtek a világon. Most már a második évben tartunk... Reméljük, hogy effektív oltóanyagot találnak, s a 2021-es év lezárja ezt a pandémiát.

– *A védőoltás jelentheti a megoldást?*

– A védőoltás egyelőre csupán ideiglenes védelem biztosít. Azt tudni kell, hogy – a tudomány mai állása szerint – a vírusos fertőzéseket eleve nagyon nehéz kezelni, több tíz év kellett például, míg effektív oltóanyagot tudtak felmutatni a vírusos Hepatitis B vagy C gyógyítására. A megoldás az lenne, ha találnának egy direkt vírusölő szert a Covid-19 ellen, de ehhez még több évet kell várni. Vigyázzunk hát egészségünkre, hisz testi-lelki épségünk a legfontosabb érték, a jövőnk záloga.

Kovács Erzsébet

Botlik József

Nemzetünket szolgálták

(Folytatás. Elejét lásd lapunk korábbi számaiban.)

Bródy András

(ruszinul: Броди, Бродий, Бровдий; Андрей, Андрий) politikus, újságíró-szerkesztő, volt kárpátaljai miniszterelnök (Ungvár)

Beregkövesd községben (Bereg vm.) született 1895. július 3-án. Az 1908–1909-es tanévben már az Ungvári Magyar Királyi Görög Katolikus Kántor Tanítóképző Intézet Felsőnépiskola II. osztályának tanulója. Éveken keresztül, végzős koráig egyik csoporttársa Demkó Mihály volt, aki három évvel később, 1939–1944 között ugyancsak a Magyar Országgyűlés képviselője, majd a ruszin nép vértanúja lett. Bródy András 1913. június végén tett tanítói képesítő vizsgát, majd szeptembertől Nagybecskó községbe (Máramaros vm.) neveztek ki elemi iskolai tanítónak. Az első világháború kitörése után bevonult katonának, és 1915 szeptemberétől a galíciai (keleti) harctéren hadapródként (tisztjelöltként) küzdött az eredetileg Szatmárnémeti állomáshelyű magyar királyi szatmári 12. honvéd gyalogezredben. Vitézségeért két alkalommal tüntették ki, 1916. augusztus első napján tartalékos hadnaggyá léptették elő. A leszerelése után, 1918 őszén beiratkozott a budapesti tudományegyetem jogi karára, amelynek a következő évben is hallgatója volt. Később visszatért az elszakított Kárpátaljára, Munkácsra, ennek pontos időpontja nem ismeretes. Az viszont tény, hogy 1920. március-október között a városban megjelenő *Tyukodi Pajtás* című satirikus hetilap szerkesztője volt. Az újság megszűnése után, 1921-től 1924-ig az ugyancsak Munkácsra megjelenő *Kárpáti Futár* című napilap szerkesztője. Eközben 1923-ban átvette a Podkarpatszka Ruszi Földműves Szövetség Ungváron kiadott hivatalos lapjának, a *Kárpát-ország Közlönynek* (Карпато-руський Вѣстникъ), majd az 1924 januárjában Huszt hajdani koronavárosban alakult Autonóm Földműves Szövetség, az AFSZ (Автономный Земледѣлский Союз, АЗС) hetilapjaként megjelenő *Ruszin Közlönynek* (Русский Вѣстникъ) a szerkesztését is. Bródy Andrást ekkor választották meg a Kárpátalja autonómiájáért küzdő földműves szövetség politikai főtitkárává. Amikor 1933. január 2-án a nagyszőlősi kórházban gyanús körülmények között, mérgezési tünetekkel meghalt Kurtyák Iván (1888–1933), az AFSZ elnöke, Bródy vette át a párt vezetését. Egyúttal a csehszlovák nemzetgyűlés képviselője lett, és kezdettől fogva éles harcot vívott Kárpátalja (ruszinul: Подкарпатська Русь / Podkarpatszka

Rusz, cseh nyelven: Podkarpatská Rus / Rusinsko) önkormányzatának bevezetéséért. Az utóbbit egyébként Csehszlovákia az állam 1918–1919. évi megalakulásakor nemzetközi szerződésekben vállalta, de annak megvalósítását két évtizedig halogatta. A prágai államvezetés csak 1938. október 11-én engedélyezte Kárpátalja autonómiáját, és ekkor alakulhatott meg Ungváron az Autonóm Földműves Szövetség elnökével, Bródy Andrással az élén Podkarpatszka Rusz Minisztertanácsa. Hivatalos tisztsége: a cseh-szlovák szövetségi kormány „podkarpatszka ruszi ügyekben illetékes minisztere”, vagy a „kárpatorosz ügyek minisztere”.

A Prágában 1938. október 25-én tartott közös csehszlovák–ruszin minisztertanácsi ülésen többek között arról döntöttek, hogy a Cseh-szlovákiával szembeni területi vitákban német–olasz döntőbíróhoz hozzon határozatot, népszavazásról nem lehet szó. Bródy András az előbbiekkal kapcsolatban azt javasolta: kapcsolják össze a csehszlovák–magyar, és a szlovák–ruszin határrendezés ügyét. Erre a csehszlovák igazságügyi miniszter azt indítványozta, hogy Bródyt fosszák meg nemzetgyűlési képviselői mentelmi jogától, és fogják perbe. A ruszin miniszterelnököt, „hazaárulás” vádjával másnap, október 26-án le tartóztatták, Prágában a pankráci börtönbe zárták, ahol 1939. február 11-éig tartották fogságban. Szabadulása után, március 6-án tért haza Ungvárra, ahol a vasútállomáson hatalmas ünneplő tömeg fogadta.

Kárpátalja hegyvidéki területének a Magyar Királyi Honvédség által 1939. március 15. és 17. között történt felszabadítása, majd a május végén tartott országgyűlési választások után Kárpátalja képviselőjében Bródy Andrást is behívták a Magyar Országgyűlés Képviselőházába, ahol június 30-ától a Közjogi, illetve a Pénzügyi Bizottság tagja volt 1940. október 22-éig. Az utóbbi időponttól 1944. november 6-áig a Közigazgatási Bizottságban működött. Közben Bródy a törvényhozás teljes időszakában, 1939. június 30-ától 1944. november 6-áig a volt Külügyi Bizottság tagja, amikor a gazdasági, valamint a közigazgatási testületbe a távollétében ismét beválasztották.

Bródy András a képviselőházban hét alkalommal szólalt fel. A behívott kárpátaljai képviselők nevében 1939. június 30-án, ünnepélyes bevonulásuk alkalmával vezetőjük, Bródy András napirend előtti felszólalásában bejelentette „a magyar nemzetnek, az egész világnak, barátainknak és ellenségeinknek, hogy a magyarországi (ruszin/rutén) nemzet a saját elhatározásából tér vissza a Szent István-i birodalomba”.

Az 1939. november 8-án tartott 47. ülésen Darányi Kálmánról, a képviselőház elhunyt elnökéről tartott megemlékezésen Bródy méltatta a politikus érdemeit. Az 1939. december 7-i 64. ülésen az 1939/40. évi számadási időszakra vonatkozó állami költségvetésről szóló törvényjavaslattal kapcsolatban fejtette ki a véleményét. Az 1941. december első napján tartott 228. ülésen az 1942. évi állami költségvetés folytatólagos vitájában szólalt fel. Az 1942. március 20-án lezajlott 251. tanácskozáson a Kállay Miklós vezetésével március 9-én megalakult új kormány munkatervének vitájában Bródy András a hozzászólásában azt hangsúlyozta: az előterjesztés „a magyar nemzeti lét programja”. Az 1942. november 26-án tartott 315. ülésen az 1943. évi állami költségvetés pénzügyminisztériumi részének képviselőházi vitájához szolt hozzá, eközben a kárpátaljai helyzetet is elemezte. Bródy András volt az egyetlen kormánypárti képviselő, aki ekkor védelmébe vette azt a 317 ruszin parasztfiatalt és diákot, akiket hazaárulás vádjával bíróság elé állítottak. A megtévesztő kommunista bujtogatás hatására a cseh hadsereg által 1939-ben szétdobált fegyvereket gyűjtötték össze, és a Szovjetunióba akartak szökni. Bródy a kormányzattól kegyelmet kért a számukra. Fellépésére a kiroható több éves büntetések helyett fejenként csak egy évi börtönre ítélték a ruszin ifjakat. Az 1943. december első napján tartott 348. ülésen kárpátaljai vezérszónokként az 1944. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslat vitájában szólalt fel.

Bródy András mentelmi ügyét 1941. február 7-én tárgyalta a képviselőház. Uzonyi György, a Mentelmi bizottság jelentését ismertető előadó július 5-én közölte, hogy a testület nem szavazta meg Bródy mentelmi jogának a felfüggesztését. Ungvár tiszti főügyésze hiába kérte azt azzal az indokkal, hogy Bródy mint felelős lapszerkesztő nem tett eleget a zsidótörvény alapján fennálló bejelentési kötelezettségének. A főügyész megkeresése ugyanis nem felelt meg a törvényi követelményeknek. Perényi Zsigmond báró, Kárpátalja kormányzói biztos 1939. július 16-án Huszt koronavárosban tartotta bemutatkozó beszédét, amikor kijelentette: Kárpátalján először megnyugvást kell teremteni és kenyeret adni a rutén népnek, azután jöhet az önrendelkezés. Bródy András – bár tudott róla – nem vett részt Perényi fogadásán, sőt ugyancsak Husztban összejövetelt szervezett, ahol vádaskodva, megalapozatlanul támadta a magyar kormány kárpátaljai intézkedéseit. A kormányzói biztos kíséretében lévő Marina Gyula (1901–1983), a vallás- és közoktatásügyi ügyosztály vezetője a visszaúton, Ungvárra menet tudta meg Perényitől, hogy az beszédében akarta ünnepélyesen bejelenteni, hogy a Magyar Királyi Minisztertanács Bródy Andrást választotta ki a személye mellé a fő-►

tanácsadói tisztségre, miniszteri rangban. Mivel a pártvezér nem jelent meg az eseményen, a kormány döntését Perényi nem hozta nyilvánosságra.

A kárpátaljai behívott képviselők Bródy András elnökletével 1939. július 22-én alakított Magyarországi [ruszin/rutén] Parlamenti Képviselők Klubja Budapesten, a VIII. kerületi Esterházy utcában működött. Az 1939. évi felvidéki címtár szerint Bródy András a képviselői megbízatása mellett tagja volt Ungvár törvényhatósági jogú város törvényhatósági bizottságának. Eközben vezére a legerőteljesebb kárpátaljai mozgalomnak, az Autonóm Földműves Szövetségnek, amely elsősorban a rutén paraszti tömegekre támaszkodott. Bródy 1939 márciusa és 1940 augusztusa között tevékenyen részt vett a Kárpátalja autonómiájáról szóló törvényjavaslat előkészítésében és vitájában. A Miniszterelnökség *Kárpátaljai Vajdaság iktatmányáiban* március 14-e előtt harmadikként szerepelt a *Központi Orosz Nemzeti Tanács autonómiatervezete /Bródy/* című beadvány. Ennek tartalma lényegében azonos a Magyar Királyi Miniszterelnökséghez április 2-án benyújtott a *Ruskij Visnik kívánságaival*, amely Bródy lapjában (helyesen: Ruszszkij Visztnyik, Русский Вѣстникъ) jelent meg. Az újság hetente öt-hatezer példányban látott napvilágot, de az 1939 hűsvétján megjelent számot Bródy 50 ezer példányban nyomatta. Ebben közölte a *Milyen autonómiát kívánunk?* című cikket, amiben Magyarországon belül „a legszeleesebb területi autonómiát” követelte a rutén nép számára, és annak „lényege nagyjában megfelelne Horvátország valamikori autonómiájának”. Kárpátaljai önkormányzatának jól kidolgozott törvénytervezetéből az 1940. augusztus 30-i második bécsi döntés előtt három héttel az Erdély kérdésében igen feszült magyar-román viszony miatt végül nem lett törvény, mert a Teleki Pál által július 23-án a képviselőház elé terjesztett végleges változatot a miniszterelnök augusztus 5-én a katonai vezető körök követelésére visszavonta. Ugyanakkor az 1939. június 22-én kiadott 6200/1939. M. E. számú kormányrendelet, amely a ruténlakta Kárpátaljai Kormányzói Bizottság területén bevezette a kétnyelvű köz-, illetve szakigazgatást, a terület 1944 őszi szovjet katonai megszállásáig érvényben maradt. Eközben a magyar kormányzat jelentős pénzszegekkel rendszeresen támogatta a kárpátaljai rutén/ruszin, sőt az orosz nyelvű sajtó megjelenését is. A Bródy által Ungváron kétszer indított (1938. július, illetve október), és újrászámozva kiadott, majd 1939. szeptember 2. és 1940. szeptember (?) között ismét napvilágot látott *Ruszszkaja Pravda* (Русская Правда) című újságnak a megjelentetéséhez szükséges lapengedély megadását 1939. augusztusában Teleki Pál miniszterelnök a politikusnak „személyesen megígérte”. Bródy eközben továbbra is kiadta a Русский Вѣстникъ (Ruszszkij

Visztnyik) című lapját, valamint egy hetilapot 1940. szeptember és 1944. június (?) között Русское Слово (Ruszszkoje Szlovo, Orosz /Ruszin/ Szó) címmel Ungváron, amelyet Spák Iván szerkesztett.

Bródy eközben több kárpátaljai egyesület vezetőségi tagjaként is működött. A képviselőház 1944. évi nyári szünete előtti utolsó ülésén, június 2-án Haala Róbert jegyző felolvasta Bródy András levelét, amelyben Tasnádi Nagy András házelnöknek bejelentette: elnöklete és vezetése alatt megalakult a Kárpátaljai Ruszinok Autonóm Népi Egység Pártja. „Célja: népünk, a ruszin nép részére az egységes magyar birodalomban népi lelkiisége kiéléséhez szükséges oly életkeret megteremtése, melyen belül a magyar néppel való testvéri együttélés mellett politikai, gazdasági, kulturális és szociális fejlődése biztosítva”. Bródy levelében közölte azt is, hogy rajta kívül a párt alapító tagjai Bencze György, dr. Buday István, Demkó Mihály, Riskó Béla és Spák István országgyűlési képviselők. Az új párt székhelye Budapest, a főtőkársága Ungváron működik.

A szovjet Vörös Hadsereg előretörésekor Bródy megkísérelte felvenni a kapcsolatot a Kárpátalján tevékenykedő, repülőgépekről ejtőernyőkkel érkezett szovjet partizánokkal. A Munkács és Ungvár közötti térségben tartózkodó egyesített osztag parancsnoka, Alekszandr Tkanko 1944. szeptember 24-én rádióüzenetet küldött a Partizánmozgalom Ukrán Törzsének, amelyben közölte: tárgyalásokat folytat Bródy megbízottjával, és fegyvereket kért tőlük. A feltehetően október 3-i üzenetében Tkanko már azt írta: ha Bródy nem küld fegyvereket, „azon nyomban felkötöm”. Az ukrán törzstől Sztrokács válasza: „Milyen benyomásokat van az áruló Bródyról? A beszélgetéseket vele nagyon óvatosan vezessék”. A kapcsolatfelvételt október első harmadában került sor a Munkácsról északra fekvő Turjavágás (Turja Paszika) községben, ahol Bródy, Demkó Mihály és három társa találkozott Tkankóval. Az utóbbi arra szólította fel a magyar politikusokat, hogy szervezzenek mozgalmat a partizánok megsegítésére. (Ez utóbbira nem került sor.) Bródy András ezt követően októberben a családjával az Ungvártól nyugatra fekvő Lakárd (Lekárd) községbe húzódott, bár a magyar hatóságok fölajánlották számára, hogy a hozzátartozóival együtt Ungvárról repülőgéppel Svájcba menekítik, amit nem fogadott el. A faluból október utolsó napjaiban Bródy egy fehér kendővel a kezében, gyalog indult vissza Ungvárra, amikor a város határában egy szovjet páncélosból rálöttek. Súlyosan megsebesült a combján, az ungvári fegyház kórházába vitték. Bródy 29 éves felesége két kisgyermekükkel (Mária, becenevén Médike 1936-ban, ifjabb András 1941-ben született) hosszú napok múlva visszatért Ungvárra, ahol a Bródy-villában már szovjet tisztek tanyáztak, akik később elhagyták

a kifosztott házat. A család visszaköltözött, az asszony kezdetben semmit sem tudott a férjéről. Később derült ki számára, hogy a rabkórházban ápolják, és őrizet alatt van. Partizánok foglalták el a villát, ahonnan egy szál ruhában kikergették Bródyt és két kisgyermekét. Ezután hónapokig ismerősöknél húzták meg magukat egy-két napra, hétre, ki mennyi időre merészelt befogadni őket, mert rettegték a megszálló hatóságoktól. A villából korábban kimentett és egyes személyeknél elrejtett tárgyakat, ékszereket, kisebb értékeket az asszony eladogatta, hogy fenntartsa kis családját, s összegyűjtse az ügyvédi költségeket.

Közben 1944. november 25-én Bródy András az ungvári fegyház kórházában letartóztatták, és pizsamában áthurcolták az NKVD–SZMERS börtönébe. Mindez három nappal azután történt, hogy november 22-én megnyitották első vizsgálati ügyiratát, amely aztán három kötetre gyarapodott. Bródy András (Бровдий, Андрей Иванович / Brovdij, Andrej Ivanovics) kihallgatási jegyzőkönyvei és más iratai első gyűjteményének (363. sz., V.; 364. sz., VI. köt.) gyarapítását 1945. november 11-én fejezték be. Fél év múltán, 1946. április 12-én új feljegyzéseket kezdtek – ezekben található a per iratai –, az ügyiratot december 12-én zárták. Bródy András eközben kegyetlenül megkínózták, a kézkörmeit kirángatták, és 1945. június 12-én emeltek ellene vádat. A Kárpátaljai Területi Népbíróság 1946. május 25-én „népellenes tevékenység, hazaárulás, a magyarok javára folytatott kémkedés, fasiszta bérenc, vatikáni ügynök, amerikai kém” koholt vádakkal mint főbűnöst, nyilvános tárgyaláson – amelyen hatósági engedéllyel hallgatóságként több százan vettek részt – halálra és teljes vagyonelkobzásra ítélte. Az Ungváron, az Uránia moziban (később szovjet Tiszti Ház) rendezett perbe a kárpátaljai magyar és ruszin képviselők többségét is (mint irtuk) bevonták.

Bródy András az ítélet után még fél évig tartották fogságban, és 1946. december 7-én, Ungváron végezték ki. A hírhedtté vált Maruszja becenevű (Kuruc Mária) börtönőr, korábban szovjet partizánlány tarkón lövéssel hajtotta végre az ítéletet. A politikus földi maradványait a Kapos (később Победа, Pobeda, azaz Győzelem) utcai temetőben, titkokban, tömegsírban hantolták el a hatóságok. A kárpátaljai Ukrán Állambiztonsági Szolgálat Bródy András 1944. november 22-én nyitott 365. számú ügyiratát (VII. köt.) 1992. április 23-án zárta le, amely a politikus rehabilitálási okmányait is tartalmazza. Halálra ítélté, 1946. május 25-e után az állam elkobozta Bródy András minden vagyonát: az ungvári Vár-nyegyedben álló hatszobás villáját, annak addig megmaradt összes berendezését, az amerikai gyártmányú Buick (az orosz nyelvű okiratban Бьюик, Bjuik) ►

Nemzetünket szolgálták

► típusú személygépkocsiját. A családját a hatóságok ekkor hivatalosan is kilakoltatták a kúriából, és az ún. városi házgondnokság a következő években Ungvár különböző helyein utalt ki az özvegy és két gyermeke számára hosszabb-rövidebb időre egy-egy szobányi lakhelyet. Eközben hosszú éveken át újra meg újra el kellett szenvedniük a KGB aprólékos házkutatásait. Az özvegynek 1945–1946-ban csak egy évig volt állása. Mivel leány korában zongorázni és énekelni tanult, és kiemelkedő tehetségként tartották számon, az akkor alakult Területi (Kárpátaljai) Filharmónia kórusának szólistájaként szerepelhetett, aztán mint a kiépülő kommunista rendszer számára „politikailag megbízhatatlan egyént”, elbocsátották állásából. A férje megbélyegzettsége miatt az asszonyt ezután kilenc évig egyetlen munkahelyen sem alkalmazták, pulóverek kötéséből, mosásból, vasalásból, takarításból tartotta el a családját. Csak 1955-ben az ungvári területi (kárpátaljai) kórház rákosztályán alkalmazták takarítónőként a legcsekélyebb fizetéssel. Előtte, megalázó eljárással, a bíróság kimondta a kényszerválást kivégzett néhai férjétől. A hatóságok ezután a régi helyett új személyi igazolványt állítottak ki számára, csak így kaphatott állást a leánykori, már oroszosított Necs Marija (Неч, Мария Степановна; N. M. Sztepanovna) néven. (Édesapja, Nécsey István a Szepes vármegyei Podolin községben a Magyar Királyi Allamvasutak, a MÁV állomásfőnöke volt. Az 1920. évi államfordulat után a vezeték- és a keresztnevét hatóságilag „csehszlovákosították”: Štefan Néc, az 1915-ben Podolinban született lánya viszont Mária Magdalena Néc lett.)

Közben Ungváron nemcsak az özvegy édesanyát, hanem Bródy András két árva gyermekét is évtizedekig megbélyegezték. Ifjabb Bródy András 1991-ben települt át Budapestre, vele jött az édesanyja is, aki 2002-ben elhunyt. A lánya, Mária (Médi) viszont a család kárpátaljai üldözése idején még 1961-ben Moszkvába költözött, ahol 2016-ban hunyt el 80 éves korában. Bródy Andrást a szovjet állam először ténylegesen nem mentette fel, 1989. december 22-én csupán „indokolatlanul elítelt személy”-nek nyilvánította, a rehabilitálására csak 1993-ban került sor. Közben a Szabolcs-Szatmár megyei Állami Építőipari Vállalat felújította a Bródy-villát, amelyben 1989. november 10-én avatták fel az Ungvári Állami Egyetem Szovjet Hungarológiai Központját. Az intézményt magyar-szovjet kormányközi egyezmény alapján tudományos kutatásra és a magyar oktatás segítésére hozták létre.

Bródy András fő művei. Kárpátalja autonómiájáról: *Бродий, И. Андрей: Мы автономисты строим новую свободную автономную Подк.[арпатська] Русь*. In: Землед лский календарь на годь 1935. Составил Михайль Демко. Ужгород, 1934. стр. 44–46. (old.) [Bródij, I. Andrej: Mi autonomisták építünk egy új autonóm Podkarpatszka Ruszt. In: Földműves naptár az 1935. évre. Összeállította Mihail Demko. Ungvár.], *Az Orosz [Ruszin] Központi Nemzeti Tanács törvényjavaslata az autonóm Podkarpatszka Rusz alkotmányáról*. Az Orosz Központi Nemzeti Tanács megbízásából kiadta Bródy András. Ungvár vagy Munkács, [1936] 56 old. A köz-, illetve hírlapírás mellett irodalmi műveket (elbeszéléseket, színpadi jeleneteket stb.) írt. Színművei: *A pénz, akár a sátán* (1922), *Spekulánsok* (1934). Zenészerzéssel és dalszövegírással is foglalkozott.

(Folytatjuk.)

Könyvespolc

Örömmel vettük a hírt, hogy a közelmúltban napvilágot látott Kertész Dávid *A keresztúri vámpír*, illetve Csornyj Dávid *A jelzőlampa diktatúrája* című könyve. A debüt kötetek a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. kiadásában jelentek meg az Előretolt Helyőrség Íróakadémia program keretén belül. A kiadványok megvásárolhatók a Libri és a Lira könyvesboltokban, illetve több webáruházban is elérhetők.

Az alkotók nevét jól ismerik a Kárpátaljai Hírmondó olvasói is, hiszen évek óta publikáljuk írásaikat lapunk hasábjain. Új hang, friss szem, modern megvalósítás, ha úgy tetszik, polgárpukkasztó, de mindenképpen figyelemre méltó írásokat találnak az érdeklődők a kárpátaljai Kovács Vilmos Irodalmi Társaság berkeiben íróvá-költővé érett fiatalok kötetében. További alkotói sikereket kívánunk!

Kertész Dávid 1993-ban született a kárpátaljai Tiszaásványban. 2017 óta az Előretolt Helyőrség Íróakadémia hallgatója. A szépirás mellett kulturális újságírással is foglalkozik. A Petőfi Irodalmi Ügynökség kiadványozási igazgatóságának munkatársa. 2018-ban elnyerte az *Irodalmi Jelen* folyóirat debütdíját próza kategóriában.

Csornyj Dávid 1991-ben született a kárpátaljai Beregszászon. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola történelem szakán diplomázott, jelenleg a Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskolájának hallgatója. 2015 óta publikál, művei megjelentek *A tökéletes zártág egyetlen pillanata* és a *Különjártat* című antológiákban. Az Előretolt Helyőrség Íróakadémia hallgatója.

Szerelmes földrajz

Csigaszug, Szentföld, Kis-Moszkva

Beregszászban a negyedeket, városrészeket hivatalosan soha nem jegyezték, így azok határait egyfajta közmegegyezés alapján az itt élők maguk jelölték ki.

Felvég, alvég. Minden magára valamit is adó település ily módon különböztette meg a község két, egymástól ellentétes irányban található részét. Természetesen a nagyobb községekben élők mindennapi tájékozódásához ez már nem volt elegendő. A továbbiakban láthatjuk ezt Beregszász példáján is, ahol a kisváros lakói – akárcsak a városot övező hegyláncolat dűlőinek esetében – most sem fukarkodtak a névadással. Fantáziájuk mindkét esetben meglódult, így néhány emberöltővel később csak találgatni tudjuk, mit takarhat az akkori megnevezés.

Itt van mindjárt például a Csizaj erdő, illetve a feléje vezető út mentén az utóbbi évtizedekben kialakult lakónegyed. Jellemző módon gazdáik így nevezték el a közeli borgyárat is. A környékbeliek többsége úgy tudja, hogy a Beregszásztól déli irányban fekvő tölgyes az év nagy részében madárdaltól volt hangos. És mivel ebben a sajátos zenei kavalkádban a csizék kiváltképp jeleskedtek, így rólok nevezték el az erdőt. Amely a múlt század harmincas éveinek az elején azzal került a figyelem középpontjába, hogy az akkori városvezetés eladta, mivel nem találtak más forrást a Vérke kikövezéséhez.

A Vérke mentén a városközponttól északra terül el a Csigaszug. Nevének eredete nem okoz komolyabb fejtörést, hisz nem kell nagy fantázia hozzá, a mocsaras, lápos területen mindig nagy számban lehetett megtalálni ezeket a puhatestűeket, mármint a csigákat, melyeknek több mint százezer faja ismert. A hely korábban arról volt nevezetes, hogy a közeli domboldalon – Hágcsó- vagy Grádcshegy – terült el a Linner család több hektáros szőleje. Ma már kevesen tudják, hogy a legendás sebészfőorvos édesapját – akit ugyanarra a névre kereszteltek, mint a jeles gyógyítót – neves szőlőgazdaként tartották számon. A mostanra szépen kiépült Pacsirta wellnessközpont hangulatos borospincéje egykor szintén a Linner család tulajdonában állt.

A Hétkerület elnevezés az elmúlt évtizedekben sokak fantáziáját megmozgatta, hisz régóta a város érdes részeként tartották számon. A mai Bakó Gábor utca által határolt, valamint a Gyár, a Turgenyev, Újvásártér stb. utcákat magába foglaló részen egyszerű munkásemberek laktak, akik a cseh és a magyar időkben Vári Sándor tetőcserép és téglagyárában végeztek kemény fizikai munkát, a Spigel, illetve a Jónás kocsmában öblítették le a napközben torkukra tapadt téglaport. Rólok pedig az a hír járta, hogy kézfogásuk ugyanolyan kemény, mint az öklük. Egyesekben joggal merült fel tehát az a gondolat, hogy valamelyik nagyváros – Chicago, New-York, netán Budapest – hasonló hírű kerületeitől vették a mintát a derék beregszásziak, amiköz a Hétkerület elnevezés mellett döntöttek. Am a magyarokat sokkal egyszerűbb. Amikor az

ötvenes évek elején egyfajta városrendezés keretében a geodéták az addig összevissza álló házakat utcává rendezték, és kimérték az üresen álló földrészeket, a mérnökök hét utcát számoltak össze. Az a hír járja, hogy az itt található Újvásártér utca azért olyan széles, hogy az eladásra hajtott lábasjóság, a sok-sok szekér, meg a néhány teherautó, amelyeken a malacok visítottak és a bérfában a friss szalmán a hízók pihentek, nos, ez a széles utca azt szolgálta, hogy a járművek mind kényelmesen elférjenek.

Adatgyűjtésünk során a megkérdezettek olykor egymásnak ellentmondó válaszokat adtak. Egyesek meggyőződéssel állították, hogy nagyszüleik Ligetként emlegették a

Vérke bal partját követő Kinizsi utcának, a Batthyány, a Vörösmarty, illetve a Tolsztoj utcáknak a csatornához közel eső részét. Mások viszont úgy tudták, hogy a Liget máshol – egyébként ettől a helytől nem túl messze – húzódik. És való igaz, sokan ma is az Arany János utcának azt a szakaszát emlegetik így, amely már a vasút túloldalán terül el. Bő száz esztendővel ezelőtt bolgárkerteszek érkeztek Beregszászba, akik a közelben folyó Vérke mindkét partján elterülő földeket bérbé vették, hogy ott zöldskertészetet létesítsenek. A bolgárok nagy szakértelemmel végezték ezt a tevékenységet egészen a hatvanas évek végéig.

A pontos helymeghatározás szempontjából az Oncsa a legegyszerűbb, mivel a tizenegynéhány típházaz egyetlen utcában, az Újvilág utcában található. Tudni kell, hogy a Magyarországhoz történő visszacsatolást követően, a negyvenes évek elején mozga-

lom (Országos Nép- és Családvédelmi Alap, ONCSA) indult a nagycsaládosok és nincstelenek megsegítése érdekében, melynek egyik eleme az volt, hogy az állam házat épített számukra hosszú lejáratú kölcsönre.

A Báboktának nevezett negyed délről a Macsolai út, délkeletről a Szentföld utca, északkeletről pedig a Mikes utca határolja. Többek állítása szerint ez a negyed áthúzódik a Muzsalyi úton, és magába foglalja az amfiteátrum környékét is. Ahol véget ér a Bábokta, ott kezdődik a Kaszáló, amely egészen a Csipás dombig tart (sokak szerint még tovább is).

A Csipás dombról köztudott, onnan kapta a nevét, hogy itt eredt egy gyógyító forrás, amely a szembetegséggel küzdő emberek gyógyítására volt alkalmas. A régiak szerint számos csoda történt itt, amikor is teljesen vak emberek, köztük számtalan koldus is itt nyerte vissza látását. A Báboktával szomszédos negyed, a Szentföld, mely onnan kapta a nevét, hogy itt állt a Beregszász végét, illetve Muzsaly felől nézve a város kezdetét jelző útmenti kereszt. A kereszt, melyet néhány évvel ezelőtt felújítottak, ma is itt látható.

Beregszász legújabb negyede a Mikrorajon, vagy ahogy a közbeszédben a tömbházakból álló városrészt a magyarok emlegetik, a Mikra. A múlt század hatvanas éveitől kezdődően a helyi vállalatok munkásaik számára emelték ezeket a többszintes épületeket. 1961-ben a Nagyhegy alatt, a Rigó-dűlő szomszédságában kezdtek építeni a bentlakásos iskolát. Ezt az eseményt Garanyi József ismert festő akkor érdemesnek tartotta vászonra vinni.

Ahogy a Bohdan Hmelnickij utcán haladva elérjük a beszédes nevű Pipanyakot – ez egy éles kanyar, innen vezet az út Dédába –, már Búcsúban járunk, amely egészen a hatvanas évek elejéig önálló településként szerepelt. Az egykori község délkeleti végében az út mindkét oldalán kétszintes tömbházak házakat fedezünk fel. Ezeket a szovjet érában egy igencsak jól prosperáló vállalat, a kárpátaljai ásványkincsek feltérképezésére szakosodott expedíció építette munkásaik számára. Mivel a cég szakembereinek túlnyomó része nem helybeli illetőségű volt és oroszul beszélt, a negyed a Kis-Moszkva nevet kapta.

Szólnunk kell még két kisebb negyedről is. A mintegy háromezer lelket számláló Tábor – egyesek romatelepek is hívják – a kisvasút mentén és az egykori bányatavak határolta területen a Csizaj szomszédságában található.

A néhány tucat házból álló Tanya (Hutor) néven emlegetett negyedbe a tűzoltóság felől, a Flórián utcából jutunk el.

Tudomásunk szerint Beregszász esetében ezeket a negyedeket, városrészeket hivatalosan soha nem jegyezték, így azok határait egyfajta közmegegyezés alapján az itt élők maguk jelölték ki. Ezért nincs mit csodálkoznunk azon, hogy akár egyének, akár a különböző generációk tagjai másként emlékeznek arra, hogy pontosan mely utcák tartoztak egyikhez vagy másikhoz.

*Molnár D. István főiskolai tanár,
Kovács Elemér helytörténész*

Tavaszt váró téli gondolatok

Úl az asszony az ablaknál elgondolkodva, s nézi az üvegen át a téli tájat. Vonásai elmélyülnek, borús gondolatai rosszkedvet ébresztenek benne, arcáról lehervad az eddig ott látható szelíd mosoly: igen, ragyogó fehér lett ma reggelre minden odakinn, valódi tél lett. Most már csak az a kérdés, hogy vajon meddig tart, mert télen az eső meg a sár egyszerűen kibírhatatlan...

Az elmúlt évben a tél január második hetére esett: egy keddi napon kezdődött és vasárnap reggelig tartott. Mármost helyileg itt, ezen a vidéken, ahol ő lakik, de az ország távolabbi vidékein is hasonlóképpen volt. Úgy tűnik, hogy ezentúl már ez lesz a szokásos menetrend, s láthatóan az idei év sem kivétel. A mai meteorológiai előrejelzésben már rebesgették is a melegfrontok közeledtét, tehát alig jött meg a tél, máris búcsút inthetünk neki. Aztán majd a tavasz kezdetén, úgy március idusán, váratlanul visszatér egy időre. Zord fagyokat hoz és havat, s addig marad, amíg az éppen csak kivirított kis virágok, a zöldellő vetés és az aranyvesszőgagak le nem fagynak mind egy szálíg, ahogyan tavaly. Istenem, ne hagyj, hogy így legyen!

Kedvetlenül fordítja el a fejét a kinti világról: hátha mégsem, hiszen meg csak január elejét írunk, most köszöntöttük az új esztendőt... Bár igaz, ami igaz, ez az újonnan induló év cseppet sem különbözik az óévtől. Akár annak a folytatása is lehetne, hiszen a pandémia nem ment el vele, itt maradt közöttünk. Pedig az emberben ott él a remény, a vágy: hátha az új év hoz valami újat, szebbet, de főleg jobbat... Otthon legalább észre tudta venni, hogy átléptek egyik évből a másikba. Már csak abból is, hogy napokig úgy köszöntek egymásnak az emberek az utcán, hogy Boldog új évet! A szomszédok, a közeli ismerősök, sőt, azok is, akik csak távoli ismerősök, szóval mindenki, a maga nyelvén. Egyszerűen jót kívántak egymásnak, de még a hónap közepén is, mert így illik, mert ezt szokták meg. No, igen... Itt már január második napján is némi csodálkozással fogadták tőlem a szomszédok, ha találkozáskor boldog új évet kívántam nekik. Motyogtak rá valamilyen válaszfélét, de abból nem lehetett kiérezni semmilyen jókívánságot. Ha nem szólok, nem kezdeményezek, elmentünk volna egymás mellett minden szó nélkül. Mintha más-más földrészről valók lennének, és nem egy nemzetből származnánk. Sőhajtva gondolja: vajon valaha meg tudom-e szokni ezt a közönyt...

Váratlanul másfelé fordul a figyelme, ami kizökkenti szomorkás hangulatából. Az erkélye alatt húzódó kis hófedte parkból a koradélutáni csendben tisztán hallható beszéd hangjai szöknek be szobájába a résnyire nyitott ablakon: egy kedves csilingelő gyerekhang és egy kissé fátyolos női, nyilván a gyerek anyjának hangja. Ropog a hó a lépteik alatt, a gyermek feltehetően nagyon élvezi a téli sétát, és be nem áll a szája.

Figyelni kezd a beszélgetés témájára,

mintha a kicsi a nagymamájáról beszélne, kérdezgetné az édesanyját. Most már biztos, hogy az anyjával van, mert minden második mondata így kezdődik: igaz, anya... Az asszony közelebb hajol az ablakhoz, és már látja is az anyukát meg a gyermeket. Vajon hány éves lehet? – tűnődik magában – biztosan óvodás, olyan ötéves forma kislánynak nézi innen, fentről. Most éppen az erkélyen látott meg valamit, mert felfelé mutogat az anyját szólókatva. Észrevette a madáretetőt, s már mondja is: nézd anya, ott van a falon egy madáretető, most repült rá egy kismadár! Télen etetni kell a madarakat, igaz anya?

Az anyja is felemeli a fejét, hogy szemügyre vegye a kismadarat az erkély falán függő madáretetőben, így most láthatja az ő arcát is, annyit, amennyit nem takar el a kötelező maszk. Igazán jól csak a szemét látja. A nőnek elidőzik rajta a tekintete: Istenem, még innen is látni a fiatalasszony szemében a szomorúságot. Vajon mi bánthatja? A kicsi lány szép, egészséges és mozgékony gyermek, ajjaj, de még mennyire! Éppen most huppan bele a hóba, méghozzá hasra esve, de nem törődik vele. Hangosan kacagva talpra tornázza magát, s közben mondja, csak mondja szusszanás nélkül a magáét. Állj meg egy perc, maradj már nyugton, hadd verjem le a dzsekidről a havat – nyúl utána türelmesen az anyja. Ám a kicsi kisiklik a kezei közül, s tovább folytatja a már megkezdett, madarakkal kapcsolatos fontos mondanivalóját.

Azt mondatok nekem, ha tél lesz, majd elmegyünk mamához a faluba. Ott nagyon sok kismadár van, szép kis cinegék, meg másfélék is, és etetni fogjuk őket. Te mondat, igaz anya? Mikor megyünk mamához? Most lenne jó, télen, mert óvodába sem kell járni. Nagyon szeretek mamánál lenni, tudod, ott mindig mindennek, még a mama kezének is olyan finom kalácsillata van. Miért nem megyünk el hozzá? Megígérted, anya. Mama is úgy szereti a telet, mint én, pedig ő nem is szokott szánkózni. Örül a szép fehér hónap, nem félt, hogy elesek és megütöm magamat. Jó nála lenni, húzza velem szánkót, és nem haragszik, ha kesztyű nélkül gyúrom a havat. Nem mondja mindig, hogy a hó hideg, majd megfázom, és beteg leszek... Nagyon szeretem mamát, és mi együtt szeretjük a havat. Amikor jövőre nála voltunk, hógolyókkal dobáltuk egymást. Ugye, te is láttad?

Az anyja szomorúan elmosolyodik: ez tavaly télen volt... s te még mindig ilyen jól emlékszel mindarra, ami ott történt? Tudod kincsem, mi tavaly télen voltunk mamánál, nem jövőre. A jövő ezentúl lesz. A tavaly azt jelenti, ami már elmúlt, érted? A kislány elhallgat, majd elgondolkodva mondja: nem baj, ha elmúlt. Most másik szép fehér tél van, és én most akarok mamához menni! Miért nem szólsz semmit? – vékonyodik el a gyerek hangja –, te megígérted nekem, igaz, anya?

Az anyja mélyet sóhajt, alig hallani a válaszáat: nem mehetünk hozzá... mama beteg, nagyon beteg.

Az asszony nem látja, de tudja, biztos benne, hogy a nő sír. A kislány átkarolja az anyja lábát, és felhős hangon mondja: ne sírjál, anya, én tudom, hogy mama meggyógyul... Emlékszel, ő mit mond mindig, ha valaki beteg? Neked is mondta már: imádkozzunk, kérjük Istent, hogy gyógyuljon meg a beteg. Ha hazamegyünk, ugye fogunk imádkozni együtt mamaért? És ki ad mamának enni, ki főz neki teát, ha ő beteg? Nekem miért nem mondatd?

Nem akartalak elszomorítani, kislányom...

Mikor látogatjuk meg? Főzzél neki húslevest, mert azt nagyon szereti, attól mindenki meggyógyul, ezt mama mondta. Ma is azt főztél, vigyünk neki, most, máris!

Nem vihetünk neki semmit, kislányom, mama a kórházban van – a nőnek elcsuklik a hangja –, lélegeztető gépen... A váratlanul beállt csendet a kislány értelmes, halk hangja töri meg: akkor ő is covidos... Az én mamám... Ez hogy lehet anya? És meddig tart, mikor engedik ki a kórházból mamát?

Nem tudom, kislányom, még az orvosok sem tudják. Gabika nővér, aki ott dolgozik, tudod, a szomszéd néni, azt mondta, hűsvétra talán meggyógyul.

Akkor nem is fog mama havat látni ezen a télen, hiszen hűsvét sokára lesz, tavasszal, addig elolvad a hó. És amíg ő a kórházban lesz, ki ad enni Bundás kutyának, a cicának és a tyúkoknak? A kislány hangja elcsuklik, aztán hüppögve sími kezdi.

A szomszédok segítenek egymáson, és apa naponta kimegy a faluba, hogy körülnézen a mama házában.

Az asszony az ablak mögött úgy érzi, megszakad a szíve a gyermekért és azért a számára idegen asszonyért, akit a kicsi unokája élve vár haza a kórházból.

Az anyja leguggol a kislányhoz, és vigasztaló szavakkal próbálja megnyugtatni. A kicsi többet nem kérdez, apró csizmás lábával köröket ír maga köré a hóban, majd felemeli a fejét, és váratlan ajánlattal áll elő: Anya, én kitaláltam valamit. Emlékszel, kaptam mamánál karácsonykor ajándékba egy kiskutyát, szép átlátszó dobozban van. Vegyük ki belőle a kutyust, és tegyük havat a dobozba. Aztán vigyük be a kórházba mamának, lásson az idén is havat, és örüljön neki. Az anyja mosolyog: nem engedik meg, nem mehetünk be hozzá...

A gyerek arccskája hirtelen felragyog: anya, de mégis rakjuk tele azt a dobozt hóval, és tegyük be a mélyhűtőbe... Aztán, amikor mama hűsvétkor már otthon lesz, én odaadom neki ajándékba, tudom, hogy örülni fog neki nagyon, ugye jól kitaláltam, igaz anya? Most pedig menjünk haza, hogy máris imádkozzunk mamáért.

Az asszony nézi, ahogy kézen fogva elindulnak haza, az anyja meg a kicsi lánya.

Kicsit megborzong, jaj, hogy kihűlt a szoba, észre sem vette. Gyorsan bezárja az ablakot, és felnéz a hideg ragyogású kék ég: Istenem, hallgasd meg szívből jövő imáját ennek a kicsi lánynak, és kérlek, gyógyítsd meg az ő kedvéért a nagyon szeretett nagymamáját!

Weinrauch Katalin

Találkozásom a proletár-diktatúrával

Persze, tudom én, hogy az idősebbek valamennyien tanultak a proletárdiktatúráról, még vannak is halvány emlékeik róla, de én személyesen találkoztam vele, sőt, nekem még be is mutatkozott. Persze, nem a legkedvesebb arcát mutatta, egyáltalán nem volt nekem szimpatikus. De mit várhat az ember egy diktatúrától?

Az ungvári egyetemen, mint ahogy a keleti blokk felsőoktatási intézményeiben mindenütt, kiemelt figyelmet szenteltek az ifjúság politikai, ideológiai nevelésének, magyarul: az agymosásnak. Egész sor olyan tantárgyunk volt, amely leginkább ezt célozta, s amit a diákok kénytelen-kelletlen elviseltek.

Az egyik ilyen tantárgyból egy nagyon jóindulatú, meglepően laza öregúr tartotta az előadásokat, valami háborús veterán lehetett – előszeretettel alkalmazták őket erre a feladatra, mintegy érdemeik elismeréséül. A szemináriumokat viszont egy magas, kopasz, középkorú alak tartotta; gestapós tiszteket szoktak játszani ilyen fizimiskával a háborús filmekben.

Kifejezetten irritált minket ez az alak a lekezelő stílusával, az arroganciájával, egyáltalán, az egész megjelenésével. Minden szemináriumon (szerencsére nem volt belőle sok) elmondta, hogy itt ő képviseli a proletárdiktatúrát, és a proletárdiktatúra nem ismer kegyelmet, könyörtelenül lecsap mindenkire, aki keresztezi az útjait. Meg azt, hogy a kommunizmus alapeszméje a következő: „mindenkitől képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint”.

Az utolsó szemináriumon aztán elkövette azt a hibát, hogy megkérdezte, kinek van kérdése. Én meg elkövettem azt a hibát, hogy komolyan vettem. Amikor felemeltem a kezem, mindenki döbbenetben nézett rám. Leginkább ő. Itt soha nem kérdezett senki semmit. Egy proletárdiktatúrában már maga a kérdéses is félreérthető, mert akár azt is jelentheti, hogy kételkedünk.

– Na, csak tessék, fiatalember, hallgatom – mondta kényszeredetten.

Ekkor már én is éreztem, hogy ezt nem kellene, de nem volt visszaút. Miközben lassan felálltam, a mellettem ülő lány kétségbeesetten cibálta a karomat, hátha mégis visszaülök.

– Hát... nekem... csak két kérdés lenne – szólaltam meg bizonytalanul. – Az egyik, hogy miként tudják megítélni odafönn az én képességeimet, amikor még soha sem láttak... A másik, hogy akkor a pedagógusok azért keresnek olyan keveset, mert szerények a szükségleteik?

Előbb úgy nézett rám, mint aki rosszul hall, aztán meg úgy, mintha az édesanyját szidtam volna.

– Maga aljas oportunistá provokátor! – ordított fel. – Hogy mer ilyeneket kérdezni? Vegye tudomásul, hogy én mint a proletárdiktatúra képviselője, ezt nem fogom tűrni, és teszek róla, hogy ne fejezze be az egyetemet! Majd a vizsgán találkozunk, és majd én megmutatom, hogy mit érdemel egy ilyen ellenforradalmár!

Aztán beírta a nevemet egy kis noteszbe.

Ezek után enyhén szólva némi szorongással vártam a vizsgát, amelyet, szerencsére, nem ő, hanem a másik tanár fogadott. És abban is szerencsém volt, hogy szokásomhoz híven most is elsőnek mentem be vizsgázni. Már éppen befejeztem, amikor berontott, kijelentette, hogy kifejezetten az én kedvemért jött, mert engem meg kell buktatni.

– Arról szó sem lehet – mondta neki a másik szelíd mosollyal. – Ha őt megbuktatom, akkor legalább a csoport háromnegyedét el lehet majd zavarni.

Még vitatkoztak egy ideig, aztán kiegyeztek egy harmasban. Én meg valószínűleg már rég elfelejtettem volna az egészet. De lehet a proletárdiktatúrát elfelejteni?

Órémus Kálmán

Kárpátaljai anekdotakincs

Lekváros kenyér és kaviár

Az idősebbek közül bizonyára még sokan emlékeznek rá, hogy Magyarország neves tudósa, Kecskés Mihály professzor uram, aki a tóháti gyökereit nem feledve, a múlt század kilencvenes éveiben gyakran látogatott Kárpátaljára, és adományokkal, különböző ötletekkel próbált segíteni az itt élőkön. Emellett kitartó buzgalommal jótékonykodásra buzdította az anyaországban élő honfitársainkat. Hogy mennyire keveset tudtak rólunk a sok évtizedes bezártság, a vasfüggöny után magyar honfitársaink, az az alábbiakból jól kiviláglik.

Történt pedig, hogy az egyik nyáron Kecskés Mihály elhozta Hetyenbe serdülőkorú fiúunokáit, akik a helybeli sihederek között, no meg a hamisítatlan falusi környezetben nagyszerűen érezték magukat. Az egyik délelőttön éppen újdonsült barátjaikkal bújós-káztak, amikor újabb jövevények csatlakoztak a csapathoz. A két 12–13 éves forma legény kezében az akkoriban errefelé megszokott szilvalekvárral vastagon megkent házikenyeret tartott. A magyar fővárosban nevelkedett két Kecskés-unoka tátott szájjal nézte az újonnan megjelenteket, majd egyikük odaszaladt a közelben régi barátjával elmélyült beszélgetést folytató nagyapához.

– Nagypapa, a fene az itteniek jó dolgát! Ezek tízóraira kaviáros kenyeret esznek.

Am hogy az akkori valós helyzetet érzékeltessük, álljon itt egy másik történet. Szabad György, aki a múlt század kilencvenes éveinek elején Magyarországon regnáló MDF-es többségű parlament elnökeként tevékenykedett, egyik budapesti látogatása során megkérdezte régi jó barátját, Kerényi Gyula bátyánkat, az azóta legendássá vált Vérke-parti Öregdiákok Szövetsége akkori elnökét. (Tudni kell, hogy a magyar glóbusz kiterjedése többek között a Beregszászi Magyar Gimnázium egykori tanulóinak összefogásával kezdődött el. Ok voltak azok, akik évente összegyűltek egykori alma materük közelében a Vérték szegélyező hatalmas platánfák alatt, és izgalmas beszámolókat tartottak arról, hogy milyen az élet Kanadában, Argentínában vagy éppen Új-Zélandon.) Am hogy a témánál maradjunk, Szabad György így faggatta Gyula bátyánkat:

– Ott, a messzi Kárpátalján miként telnek a mindennapjaitok?

A már nyugdíjas Kerényi Gyula tréfásan így válaszolt:

– Nagyszerűen, „szuperül”.

Aztán egy kevés gondolkodás után helyesbített:

– Nem „szuperül”, hanem csak „normál” módon. Azért használok ezeket a jelzőket, mert most éppen egy kanna (20 liter) normál benzint futja a nyugdíjamból.

Bár negyedszázad telt el azóta, az ukrainai nyugdíjak reálértéke alig nőtt a duplájára. Pedig már, ha dollárban összehasonlítjuk, akkor rég nem itt kellene tartanunk.

És ha már Kerényi Gyula bátyánk neve került szóba. A beregszászi öregdiákok elnökének máig fennmaradt egy örökérvényű mondása. Amikor úgy érezte, hogy parttalan vita kezd kialakulni egy-egy KMKSZ-gyűlésen, Gyula bátyánk hangosan közbeszölt: „Haladjon az a szekér!” Ami azt jelentette: tereljük konstruktív mederbe a beszélgetést.

A mostani cikk végére hagyjuk azt a klasszikussá vált anekdotát, amelyiket közel negyedszázaddal ezelőtt Nagydobronyban jegyeztünk fel, bár úgy gondoljuk, az egész Kárpát-medencére kiterjedő vándormotívumról van szó.

Az 1980-as évek elején, amikor a legnépesebb magyarlakta faluban még működött a kisbíró – én magam is készítettem vele interjút –, az egyik tavaszi napon sorra járta a község utcáit, s azok elején dobját – hogy mondandójának kellő nyomatékot adjon – hangosan megpergette és a következőket adta a helybeliek tudomására.

– Közhírré tétetik! Szombaton a községházával szemközti téren sor kerül a tehének kötelező tuberkulózis elleni oltására.

És itt van a csavar:

– Ha lesz eső, nem lesz... Ha nem lesz, akkor lesz.

Szépreményi Kristóf

Elvesztett Ungvár

Akkord Haranggyár

Az ungvári vasútállomás mellett, a mai Állomás utcában volt a megyében és messze határain túl is ismert Akkord Haranggyár öntődéje. A múlt század '20-as, '30-as, '40-es éveiben itt öntötték azokat a harangokat, amelyek a fémjük és hangjuk tisztaságáról voltak híresek. Akkor egy évtizedes garanciát adott rá a gyár, de napjainkban is gyönyörűen szólnak. Ezt az ungváriak közül bárki ellenőrizheti, csak el kell sétálni a görögkatolikus székesegyház előtt, és behallgatni a harangok hangjába, amelyek közül hármat (ezeknek nevük is van: Mária, Péter és Miklós) épp az Akkord gyárban készítették. Most mindent elmesélünk erről a vállalatról, s ebben a régi újságok és a gyár tulajdonosainak a leszármazottai lesznek a segítségünkre.

Érdeemes talán azzal kezdeni, hogy a mai Kárpátalja templomai az első világháború idején szinte teljesen harangok nélkül maradtak. Ezeket háborús célokra rekvirálták, egyszerűbben fogalmazva elszállították az öntődékbe, ahol bezúzták, beolvastották a harangokat, majd ágyúkat és lövedékeket készítettek belőlük. Épp ezért manapság a templomainkban nagyon kevés valódi régi harangot találhatunk. Gyakorlatilag a háború utáni első esztendőkből a templomok tömegesen „elnémultak”. Az akkori lapokban folyamatosan felvetették ezt a témát. Arról írtak, hogy a prágai parlament követeli a hatóságok által elkobzott harangok visszaszolgáltatását, amelyek mindeztidáig a bécsi arzenálban hevernek. Mondván, a „magyar miniszteriumnak már sikerült elérni a Magyarországal falvaiból rekvirált harangok kiadását”, mikor kerül sor a Pidkarpatszka Ruszra?

Egyszóval, azok az idők maximálisan kedvezőek voltak a haranggyár megnyitására. A megye területén már működött egy nagy és ismert öntőde, amely Kisgejőcön volt, és Egrý Ferenc tulajdonát képezte. Ám a vállalata nem tudta az egész megye szükségleteit kielégíteni, ráadásul ott leggyakrabban római katolikus és református templomok részére öntöttek harangokat (napjainkban 66 Egrý-harang található a megyében). Mondhatjuk, hogy épp a kisgejőci öntődével kezdődött az ungvári Akkord története, mert mindkét főszakembere – Halada István és Hanics Ferenc – ott tanult és dolgozott.

Halada István unokáját szintén Halada Istvánnak hívják, Munkácsra él, és minden érdekli, ami az Akkord történetével kapcsolatos. Ő mesélte el nekünk, hogy ősei között nem egy, hanem két harangké-

sztítő mester volt. Az első a dédapja, Bajza György volt, aki Pozdech József ismert budapesti öntődjében dolgozott (Pozdech háza Budapest központi részében, a Lehel utca 6. szám alatt van, ennek az udvarában

működött a hangfelszerelés-gyár, amely a mai napig fennmaradt). Az épület homlokzatán harangöntési elemeket ábrázoló dombormű látható, a bejárat mellett balra pedig a szlovák származású Pozdech Józsefnek, nemzetközi kiállítások nyertesének és állami kitüntetések tulajdonosának az emléktáblája. Bajza György a szemközti házban élt családjával. Mester volt a vállalatnál Pozdech József, és később veje, Túri János irányítása alatt, és akkor is, amikor 1909-ben a budapesti öntődét kivásárolta Egrý Ferenc.

Épp ehhez a vállalathoz szegődött 1910-ben tanoncnak a fiatal Halada István. 1882. július 3-án született a ma Szlovákiához tartozó Nagyszombat (Trnava) melletti Gerencsér (Hrňovce nad Parnou) községben, sokgyermekes családban. Azt nem tudjuk, hogyan került Egrý budapesti öntődjébe tanoncnak, de a rokonok úgy tudják, hogy István egészen 1913-ig ott

dolgozott, majd megkapta a személyesen Egrý Ferenc által írt ajánlólevelet. 1914-ben Egrý eladta a budapesti gyárát, Halada István pedig behívták a hadseregbe, harcolt a magyar–szerb fronton, ahol megsebesült a vállán. 1915-ben leszerelt, a következő évben pedig elvégezte az olvasztár és öntő tanfolyamot a pozsonyi műszaki szakiskolában. Ezután ismét Egrý Ferenchez állt be dolgozni, ezúttal Kisgejőcön. Oda utazott Budapestről az ottani mesteremberek egy része, közöttük volt Bajza György is. Györgynek volt egy Ilonka nevű lánya, aki-be szerelmes lett Halada István. A fiatalok 1919-ben összeházasodtak.

Ugyanott, Egrý Ferenc vállalatánál tanulta el az öntő szakma fortélyait az Akkord másik alapítója, Hanics Ferenc is. Az Ungvár melletti Kereknyében született, a család legidősebb fiúgyermekéeként. 12 éves korában elküldték tanoncnak Egrý öntődjébe, később ugyanott dolgozott is.

A történelem hallgat arról, hogyan határozta el Hanics Ferenc és Halada István, hogy saját vállalkozást nyitnak, megalapítják az Akkord Haranggyárt. Pontosabban nagyon eltérőek az erről szóló történetek. Hanics utódai meg voltak győződve arról, hogy ő hozta létre a gyárát. Az egyik folyóiratban Halada igazgatóról és részvényesről van szó, egy másik folyóiratban két igazgatóról – Hanicsról és Haladáról olvashatunk, egyes források Augustin Volosint nevezik meg az Akkord tulajdonosának. Az igazság az, hogy a gyárát egy részvénytársaság hozta létre, és a részvénytulajdonosok között valóban ott volt Augustin Volosin, a Podkarpatszkij Bank, az Unia szövetség, Hanics

Ferenc, Halada István és mások, összesen 30 darab 10 ezer korona névértékű részvényt bocsátottak ki. Csak az nem világos, hogy mikor kérték fel a közreműködésre az Egrý Ferenc-öntőde öntőmestereit. Még az Akkord alapításának az esztendeje sem tisztázott egyértelműen, mert Halada István unokája 1919-et látott az okmányokban, míg az újságcikkekben mindenütt 1924 szerepel.

A *Havi szó* (Місяцеслов) folyóirat egyik cikkében azt olvashatjuk: „Az ungvári vasútállomás mellett mindenkinek szembejön az Akkord gyár szép, modern épülete. A vasúti sínektől alig 200 lépésnyire található, kedvesen fogad minden nézelődőt; modern felszereléssel, gépeivel, gazdag harangtermék-raktárával, pedáns és lelkiismeretes kiszolgálással. Halada István igazgató dicső mesteri munkájával azt bizonyítja, hogy ez a gyár magas, konkurencia nélküli szintre emelte a

harangöntés iparát.” A továbbiakban a szövegben arról van szó, hogy Halada István műszaki vezető és részvényes az egész köztársaság (Csehszlovákiát értették ezen) egyik leghíresebb mestere, és amikor a harangöntőde termékei kikerülnek a keze alól, akkor a levegő hullámain keresztül terjed az „áldozatkészség”, méltóságteljesen

hirdetik „Isten szavát a mennyei éteren át”.

Az első két harangot a vas harangtartó szerkezettel együtt a dolhai-alsókalocsai (Довгоф–Колчавы) kurátorok rendelték az Akkordból. A munka 1925. április 29-én fejeződött be, és amikor a megrendelők a helyszínen kipróbálták a harangokat, azok olyan tisztán és dallamosan szóltak, hogy a könny kicsordult a szemükből.

Az „akkordos” harangok tiszta hangzásáról később sokat cikkeztek. Bizonyos mértékben annak a fémnek a tisztaságától függ, amiből öntik. Különböző források megemlítik, hogy a gyár az első osztályú nyersanyagot Angliából és Amerikából rendelte, és minden egyes harang pontosan 77% rézből és 23% cinkből készült. Ezenkívül a gyárban volt egy szakember, aki arra ügyelt, hogy a harang a szükséges tónust adja ki. Szükség esetén elutazott a megrendelő faluba, meghallgatta, hogy milyen tónusú a többi harang a templomban, és akkor javasolta, hogy milyen tónusú lenne jobb hozzá, hogy az összhangzás harmonikus legyen. Ha az egyházközség konkrét tónusú harangot rendelt, akkor a szakember odafigyelt, hogy az öntött termék megfeleljen a megrendelő elvárásainak. Az utóbbiak csak akkor vették át a harangot, ha előtte kipróbálták és elégedettek voltak az eredménnyel.

A gyár egyik, a két háború közötti időszak sajtótermékeiben felbukkanó reklámja megjegyzi, hogy az Akkord az első ruszin haranggyár, amelyet a „mi embereink” alapítottak. A megrendeléseket a Káptalan utca 11. szám alatti kancelláriába kérik küldeni (ma ezen a címen a Kvant épülete

található). Lehetséges, hogy bizonyos ideig a kancellária a gyártól külön működött, de az Akkord fennállásának jelentős ideje alatt az irodai helyiségek, az öntőde, a raktár, sőt, még az igazgató lakása is egy területen, a vasútállomás mellett volt. Kezdetben csupán 5 munkás dolgozott ott, aztán már egy év múlva annyi megrendelést kaptak, hogy 18 mester kapott állandó és elég jól megfizetett munkát.

Ahhoz, hogy megértsük a gyár termelésének mennyiségét, elég megjegyezni, hogy csupán működésük első 8 hónapja alatt 68 harangot öntöttek. A második világháború után és az ateizmusért folytatott szovjet harc ellenére csak Kárpátalján az Akkord gyár termékei közül még napjainkban is közel száz maradt fenn,

Magyarország és Szlovákia templomaiban pedig további félszáz lelhető fel. Egyes információk szerint a legtávolabbra egy Palesztinába „vándorolt” ungvári harang került. Érdekes, hogy egyetlen forrásban sincs feltüntetve, hogy az akkori időkben hogyan szállították a súlyos harangokat az eldugott falvakba, és milyen technika segítségével emelték fel azokat a templomok tornyaiba vagy a harangtornyokba. Csupán egyetlen fénykép maradt fenn, amely megörökítette a harang felszerelésének pillanatát, és azon látni, ahhoz, hogy bevigyék a templomba vagy a haranglábba, a harang formájának megfelelően kibontották falat.

Az Akkord gyár nem csak új harangokat készített, de a régiak beolvasztását is vállalta. Valamennyi akkordos terméken cégjelzés volt. De a felirat minden harangon más volt: bibliai idézetek, az adakozók nevei stb. Egészen jól mentek a dolgok a vállalatnál, a jó hírnév és a mérsékelt árak miatt sok megrendelést kaptak. Az egyik Lipcsében rendezett kiállításon Hanics Ferenc érdekes megrendelést

kapott rögzítő elemek elkészítésére, így a későbbiekben jelentősen kibővíthették volna a termelést.

A '30-as évek derekán Halada István fokozatosan eltávolodott a gyári munkától, így az 1936-ban teljes egészében Hanics Ferenc irányítása alá került. Ahogy Halada István unokája visszaemlékszik, a nagypapjának a Latorca konzernnél ajánlottak munkát, amelyet a svájciak alapítottak, akik kivásárolták a kárpátaljai erdők kitermelési és feldolgozási jogát Schönborn gróftól. Halada István családja egy bizonyos ideig Szolyván élt, majd ismét visszaköltöztek Kisgejőcre, aztán pedig Munkácsra, ahol az Akkord egyik alapítója egészen 1976-ban bekövetkezett haláláig élt.

Hanics Ferenc egészen a második világháború végéig sikeresen fejlesztette az Akkordot. Azután elvették tőle a gyárat, a Hanics családot kikergették a vállalat területén lévő családi házukból, a harangokat elszállították, a műhelyekben pedig gép- és traktorállomást létesítettek. A család szűkösen élt, nem volt hol lakniuk, Ferenc sehol sem kapott munkát, később a gyerekei is a szemére vetették a burzsoá múltját, mert ez az ő tanulási és elhelyezkedési lehetőségeikre is negatívan hatott. Ahogy Hanics veje, Kükemezey Árpád visszaemlékszik, emiatt apósa soha nem emlegette és nem mesélt az Akkordról, ez a téma élete utolsó napjáig nagyon fájó volt számára.

Egy korabeli fényképen látszik az Akkord területe az 1931 szeptemberében Ungváron végigsöpört vihar után, amely rengeteg kárt okozott.

És hogy mi van napjainkban az Akkord helyén? Feltételezhetjük, hogy a járási állategészségügyi kórház. Legalábbis azt mondják a tősgyökeres ungváriak, hogy az ott álló régi, de jó minőségű kétszintes épület lehetett akár az iroda vagy akár az a modern lakás, amelyről a két világháború közötti folyóiratok írtak.

Tetyana Literáti
Fordította: Rehó Viktória

Elismerések

* A Beregszászi Keresztény Értelmiségi Szövetsége és a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség közös szervezésében került sor a *Linner-díj* átadására Beregszászon. Ezúttal **dr. Oroszi Pál**, a Munkácsi Keresztény Egészségügyi Központ megalapítója és jelenlegi igazgatója kapta az elismerést.

* Magyarország Ungvári Főkonzulátusa, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) támogatásával idén hatodik alkalommal jutalmazták a kultúránkat és a társaság munkáját kiemelkedően támogató és építő személye-

ket, művészeket. Egyikük **Iván Ambrus** autodidakta festőművész, a RIT alapító tagja, a másik kitüntetett **Vári Fábán László** költő, a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának elnöke. A díjakat – egy Erfán Ferenc ipar- és festőművész tervei alapján készült bronzérem, egy okleveletl és egyszeri, jelképes pénzjutalmat – Buhajla József, Magyarország ungvári főkonzulja, Molnár László, a KMKSZ kulturális titkára és Kulin Ágnes, a RIT elnöke adta át.

* *Együtt Nívódíjban* részesült a beregszászi **Nagy Tamás** költő, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagja, a folyóirat aktív szerzője.

* A Falvak Kultúrájáért Alapítvány a magyar kultúra napja alkalmából minden évben odaítéli a *Magyar Kultúra Lovagja* címet. 2021-ben Kárpátaljáról **Szemere Judit** (Beregszász) kapta az elismerést, aki a *Kárpátaljai Hírmondó* főszerkesztőjeként a folyóirat hasábjain népszerűsíti Kárpátalja történelmi és néprajzi hagyományait, igyekszik objektíven tájékoztatni a szülőföldjüktől távol élőket az otthoni társadalmi, kulturális, művészeti élet történéseiről. Ugyanilyen elismerésben részesült **Tóth István** történész, Magyarország Beregszászi Konzulátusának volt főkonzulja.

* A kárpátaljai magyar kultúra fejlesztésében végzett áldozatos munkájáért a *Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia oklevelét* – prof. Balázs Géza elnök és prof. Pomogáts Béla tiszteletbeli elnök aláírásával – kapta:

– **dr. Hulpa Diána** nyelvész, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete Magyar Filológiai Tanszékének docense;

– **Dolinai Daruda Zsuzsanna** történész, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének adjunktusa, a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács (KMAT) titkára;

– **dr. Molnár D. Erzsébet** történész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola docense, a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont vezetője;

– **Rusznák György** kulturális mecénás, az ungvári Váralja múzeum-kávézó vezetője;

– **Literáti Tetyana** újságíró, helytörténész;

– **Gál Erika** pedagógus, a Nagydobronyi Református Líceum igazgatója;

– **fr. Weinrauch Máriaó OFM** plébániai kormányzó, a Nagyszőlősi Ferences Rendház tagja;

– **Kovach Anton** ungvári festőművész (a Kárpátaljai Szövetség felkérésére a Trianon-centenáriumi alkalmából a *Szent István keresztény hagyatéka – a magyar Szent Korona vármegyei* című, 64 képből álló tárlat alkotója).

* A *Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet életmű elismerő díszoklevelét* kapta:

– **dr. Zékány Krisztina** nyelvész, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete Magyar Filológiai Tanszékének vezetője;

– **Ferenczi Tihamér** badalói költő;

– **Weinrauch Katalin** beregszászi gyermekíró, költő;

– **Vári Fábán László** József Attila-díjas költő, író, folklórkutató, MMA-tag;

– **Beleny Mihajlo** ókemencei szobrász;

– **Beleny Puhlik Magdolna** ókemencei képzőművész;

– **Nigriny Edit** ungvári képzőművész.

* **Váradai Natália**, a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány igazgatója *Értékteremtő Közösségekért díjban* részesült, amelyet **Gulyás Gergely**, a magyar Miniszterelnökséget vezető miniszter döntése alapján ítélnék oda. Váradai Natália a magyar civil közösségek értékteremtő, értékmegőrző tevékenységét támogató munkája elismeréseként kapta meg a kitüntetést.

* *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Civil Díjjal* ismerték el **Marosi István** görögkatolikus pap, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Görögkatolikus Főiskolai Lelkészegének vezetője, az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium igazgatója, valamint a kárpátaljai Szent Miklós Egyesület elnöke eddigi munkásságát. A díjat Nyíregyházán, a megyeháza épületében vehette át Seszták Oszkártól, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés elnökétől. ➡

* Áder János, Magyarország köztársasági elnöke március 15. alkalmából kitüntetéseket adományozott. **Vári FABIÁN**

László Babérkoszorú és **József Attila-díjas** költő, műfordító, néprajzkutató, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja a Magyarország számára kivételesen értékes művészi pályafutása során megalkotott, a kárpátaljai magyarság nemzettudatát erősítő művei, szenvedélyes hangvételű, gazdag képi és formavilágú lírai alkotásai, kordokumentumként is szolgáló, egyszerre drámai és humoros, önéletrajzi ihletettséggű regényei, valamint sokoldalú néprajzi gyűjtői, műfordítói és irodalomszervezői tevékenysége elismeréseként a legmagasabb magyar állami művészeti-kulturális kitüntetésben részesült:

Kossuth-díjat kapott.

* Kásler Miklós, az emberi erőforrások minisztere nemzeti ünnepünk alkalmából miniszteri művészeti kitüntetéseket ítélte oda.

– Kiemelkedő írói életművének elismeréseként **Márai Sándor-díjban** részesült **Nagy Zoltán Mihály** József Attila-díjas író, költő, a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

– Kiemelkedő színészi tevékenysége elismeréseként *Jászai Mari-díjban* részesült **Tarpai Viktória** színművész.

* A március 15-i nemzeti ünnep alkalmából magas rangú állami elismeréssel tüntette ki a közélet három kárpátaljai szereplőjét Áder János, Magyarország köztársasági elnöke.

– **Dr. Csernicskó István** nyelvész, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora kiemelkedő tudományos, oktatói és tudományos szervezői munkája, valamint a kárpátaljai többnyelvűség nyelvészeti és

nyelvpolitikai vonatkozásainak vizsgálata terén elért kiemelkedő eredményei elismeréseként kapta a *Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozata* kitüntetését.

– **Nagy Béla**, a Kárpátaljai Református Egyházkerület Diakóniai Osztályának igazgatója, az egyházkerület főgondnoka a kárpátaljai magyar közösségek megmaradása és gyarapodása érdekében elhivatottan végzett munkája, valamint református

diakóniai, egyházszerzői és lelkipálosi szolgálata elismeréseként a *Magyar Érdemrend középkeresztje polgári tagozata* kitüntetésben részesült.

– **Török Dénes**, a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesületének (KMNE) korábbi elnöke a KMNE megalapításában és működtetésében vállalt kiemelkedő szerepe, valamint a nagycsaládosok érdekvédelmét szolgáló munkája elismeréseként a *Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozata* kitüntetését kapta.

Négy kárpátaljai fiatal nyerte el a *Jó tanuló, jó sportoló* címet

A Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága *Jó tanuló, jó sportoló* címmel pályázatot hirdetett a külföldi magyar régiókban – Erdélyben, Felvidéken, Vajdaságban, Kárpátalján, Muravidéken és Horvátországban – tanuló diákok számára. A cél az volt, hogy megtalálják és bemutassák azokat a külföldi fiatalokat, akik a tanulás mellett valamely sportágban is kiemelkedő teljesítményt értek el, ezáltal példaként szolgálhatnak saját közösségük és az összmagyarság számára. A felhívásra 2020. augusztus 31-ig lehetett jelentkezni a kiváló tanulmányi átlag és kimagasló sporteredmények igazolásával. A pályázatra a hat külföldi régióból

összesen 247 magyar fiatal nyújtotta be a jelentkezését. A pályázatok rendkívül magas számára való tekintettel a szervezők úgy döntöttek, hogy egy régióból nemcsak egy, hanem több nyertest is hirdetnek, akik közül mindenki 100 000 forint értékű nyereményben részesül. Így tizenkilencen – 5 erdélyi, 4 felvidéki, 4 vajdasági, 4 kárpátaljai, 1 horvátországi és 1 muravidéki pályázó – nyerték el a *Jó tanuló, jó sportoló* címet. A legfiatalabb nyertes 9, a legidősebb 19 éves.

Az eredményeket virtuális műsor keretében hirdették ki. A fiatalokat üdvözölte Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár, valamint Karakas Hedvig Európa-bajnok magyar cselgán-

csozó, a 2020-as év női sportolója. Utóbbi az üzenetében elmondta: „A nyertes fiatalok hatalmas értéket képviselnek, hiszen egyszerre két területen is teljesítenek. Helytállnak az iskolában, és jeleskednek sportolóként is. Ezek a fiatalok szorgalmukkal és kitartásukkal példát mutatnak társaik számára, a példamutatásra pedig ma nagy szükség van.”

Kárpátaljáról a négy szerencsés kiválasztott: Ráti Márk (Ungvár) – küzdősportok, úszás; Garanyi Sándor (Beregszász) – birkózás; Ryba Anasztázia (Munkács) – sí; Balog Viridzsini (Beregszász) – labdarúgás.

Szívből gratulálunk mindnyájuknak!

Tudósítónk

2020. DECEMBER

December 2. Felavatták Szolyván az első miniszobrot. **Roman Murnik** alkotása gróf Erwein-Friedrich Karl von Schönborn-Buchheimet (1842–1903) ábrázolja.

December 4. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola vezetősége fogadta az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) képviselőit, akiket tájékoztattak a magyar intézményeknél folytatott házkutatásokról és a kárpátaljai magyarság helyzetéről. A megfigyelők az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnökével is tárgyaltak.

December 7–8. Sor került a Magyarország Ungvári Főkonzulátusa által meghirdetett rajzpályázat nyerteseinek díjazására. A gyerekek a *Család és az 1100 éve Kárpátalján* témakörben nyújthattak be pályamunkákat. A díjak átadására Magyarország Ungvári Főkonzulátusán került sor, ahol Buhajla József főkonzul, valamint Albertné Simon Edina konzul asszony köszöntötte és jutalmazta az ifjú alkotókat. Az eredményhirdetést követően a gyerekek röviden elmondták, mit, miért és milyen technikával alkottak.

December 9. Rendhagyó módon került megrendezésre a Pulzus Rádió XI. Karácsonyi Jótékonyági Akciója. A járványhelyzet miatt nem cipődobozokba zárt szeretetet vártak, hanem a Sámuel Alapítvány számlájára kérték az adományokat, hogy a befolyt összegből a hátrányos helyzetű gyermekeknek tudjanak vásárolni az ünnepekre.

December 11. A Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat (BJMSZ) alkotóműhellyel várta a gyermekeket, akik részt vettek a Health4all program terápiaján.

December 11. A Beregszászi Alapítvány jóvoltából újabb emléktáblát avattak a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban. Ezúttal dr. Bellyei László (1910–1995), a tanintézmény jogelődjének egykori diákja, majd tanára, igazgatóhelyettese tiszteletére. A dombormű Lengyel Tibor nyíregyházi szobrászművész alkotása.

December 14. Hosszú szünet után ismét megrendezésre került Magyarország Beregszászi Konzulátusának *Irodalmi Kilátó* című rendezvénye. Az eseményen az *Együtt* irodalmi-művészeti-kulturális folyóirat 2020-ban megjelent számait mutatták be a külképviselet Munkácsy-termében. Dupka György rovatvezető, a folyóirat felelős kiadója beszélt a lapszámokban publikált írásokról, azok szerzőiről. A lap eddig elért eredményeiről Vári Fábian László, a folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke, József Attila-díjas kárpátaljai magyar költő tájékoztatta a közönséget. Ezután a bemutáción jelenlévő Shrek Tímea

író, Marcsák Gergely költő, Kovács Elemér helytörténész, Sz. Kárpáthy Kata író, valamint Nagy Tamás költő mutatkoztak be és olvastak fel részleteket munkáikból.

December 15. 16–30 év közötti kárpátaljai fiatal alkotók kiállításának ünnepélyes megnyitójára került sor Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály Kiállítótermében. A fiatal művészeket Szilágyi Mátyás főkonzul mutatta be. Szakmai szempontból Andrij Csebikin, az Ukrán Nemzeti Művészeti Akadémia elnöke, a pályázat zsűrijének elnöke elemelte a kiállított műveket. Ezt követően Kopriwa Attila és Erfán Ferenc festőművészek és Matl Péter szobrászművész gratulált az alkotóknak, akik elismerő oklevelet vehettek át. A harmadik helyezett Maszljanko Renáta, a második Petro Kerecsánin lett, míg a képzületbeli dobogó legfelső fokára Lakatos Szergej állhatott fel. A Boksay József Alapítvány különdíját Jana Mahejnak ítélték, a konzulátus különdíjait Mocsán Sándor és Varró Dorina kapta, a Pro Arte – Munkács civil szervezet különdíjában pedig Zsell Diána részesült. A Kárpát-régió Művészete és Kultúrája Fejlesztéséért és Megőrzéséért Szövetség különdíját Radvánszky Krisztina vehette át.

December 16. A település szülőtte, Sütő Kálmán költő, irodalomszervező születésének 110. évfordulója alkalmából emléktábla-avatást és megemlékezést tartottak a somi községi könyvtár udvarában. A rendezvény a községi könyvtár, a Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma, valamint a Beregszászi Alapítvány szervezésében valósult meg. 2006-ban a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) és az Együtt baráti köre Sütő Kálmán beregszói szülőházán már állított egy emléktáblát az 1997-ben elhunyt költő tiszteletére. A tábla azonban azóta sajnos lekerült a családi házról, így jelenleg a könyvtárban őrzi a költő emlékét. Éppen ezért Sütő Kálmán munkásságának elismerésképpen fontos volt egy olyan, közterületen felállított emléktábla, amely méltó emléket állít a falu híres költőjének. Az emlékjel megvalósulását a Beregszászi Alapítvány finanszírozta, a dombormű Lengyel Tibor nyíregyházi szobrászművész alkotása.

December 17. A Munkács központjában lévő Munkácsy Mihály Magyar Ház kiállítóterré alakított tetőterében megnyílt a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület alkotóinak és barátainak bemutatkozó képzőművészeti tárlata. A kiállításon Matl Péter szobrai és kispasztikáit, ifj. Hidi Endre fából készült szobrai, Laskai György fastruktúráit, a festők és grafikusok közül Andrij Csebikin, Kalitics Érika, Angyalosi Sándor, Jurij Selevickij, Villásek Tibor, Ihor Lucenko és Kopriwa Attila munkáit láthatják az érdeklődők.

Köszöntő beszédet mondott Kudlotyák Krisztina, a Kárpátaljai KultúrKaraván programfelelőse, Tarpai József, a magyar ház működtetése céljából létrehozott Zahid Finance Group igazgatója, Buhajla József ungvári magyar főkonzul, Kopriwa Attila, a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület elnöke.

December 18. A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) szűk körben megrendezte hagyományos tartását a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban. A megjelentek megemlékeztek a nemrég elhunyt Benkő György festőművészről, aki a RIT alapító tagja volt. Úgyszintén egy perc csenddel adóztak a közelmúltban tragikus hirtelenséggel elhunyt Balogh Mária, a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum restaurátora emléke előtt, aki több mint 15 évig vezette az intézmény restaurációs részlegét. Idén a RIT második alkalommal hirdetett ösztöndíjpályázatot olyan kárpátaljai és kárpátaljai származású fiatal magyar képző- és iparművészek számára, akik októberig nem töltötték be 30. életévüket. 2020-ban a tiszapéterfalvai Kutasi Csaba, az Ungvári Művészeti Akadémia hallgatója vehette át az ösztöndíjat. A fiatal festőművész bemutatása után Kulin Ágnes, a RIT elnöke és a tavalyi ösztöndíjas, Zsigó Olívia nyújtotta át neki az oklevelet. Ezután Kulin Ágnes megtartotta éves beszámolóját. A Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban egy hónapon át tekinthették meg az érdeklődők a Téli tárlatot, amelyen 24 művész alkotásait állították ki.

December 18. A Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács dr. Cserniczkó István elnökletével megtartotta évi rendes közgyűlését online formában. Zárszót dr. Spenik Sándor alelnök mondott.

December 19. A benei Teletál étterem adott otthont a Kárpátaljai Magyar Borászok Egyesülete Bereczky István elnök által szervezett borminősítő rendezvényének, amelyen a szakmai zsűri a beregi borászok által készített száz bor közül választotta ki a minőségi védjegyet kapó nedűket. A mozgalomba olyan kiváló szakemberek kapcsolódtak be, mint például a borász Sass Krisztián, a szőlész Barkaszi Ferenc, a bodnár László Árpád, akik a Minőségi Kárpátaljai Bor védjegy létrehozásán fáradoznak. Azt szeretnék elérni, hogy több borász is megkapja az állami engedélyt (licenct) az általuk készített borok kereskedelmi forgalomba hozatalára. A rendezvényen jelen volt Molnár László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kulturális titkára, a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács elnökségi tagja is.

December 21. A Kárpátaljai Megyei Filharmónia Magyar Melódiák

■ kamaraegyüttese (művészeti vezető: Diana Havata érdemes művész) a karantén szabályok szigorú betartása mellett tartotta karácsonyi koncertjét. Az ünnepi hangversenyen Simon Rita konferálásában élvezhette a nem magyar anyanyelvű közönség is az együttes előadásában elhangzott számos karácsonyi éneket és zeneszámot.

December 22. A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet a szlovákiai Nagykapos és Vidéke Társulással, valamint a nyíregyházi székhelyű Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesülettel nagyszabású projektet valósít meg Határon Átnyúló Kulturális Művészeti Tér (angolul ArtSpace) címmel. Ennek legfőbb célja az, hogy a határ menti térségek szellemi, kulturális téren közelebb kerüljenek egymáshoz, szorosabba fűzzék kapcsolataikat, hogy végső soron a régióban létrejöhessen egy egységes kulturális, művészeti tér. A Perényi Kultúrkúriában megtartott sajtótájékoztatón a projekt kárpátaljai irányítói beszámoltak arról, hogy hol tartanak a tervek megvalósításában, s milyen feladatok elvégzése vár rájuk a közeljövőben.

December 23. Kolodko Mihály gerillaszobrász és a stockholmi magyar nagykövetség közös kezdeményezésére a magyar–svéd diplomáciai kapcsolatok 100. és az első Nobel-díjak átadásának jövőre esedékes 120. évfordulója alkalmából a kárpátaljai származású művész Alfred Nobelről mintázott miniszobrát helyezték el Stockholmban, a magyar nagykövetség előtt.

* Újabb darabbal gyarapodott az ungvári miniszobrok „útvonala” – Bartók Béla újra elfoglalta helyét az Ung-parti korláton. Az első változat 2015-ben került oda, akkor a Mester egy fonográfot szorongatott a kezében. Az alkotás azonban csak pár hétig „ült ott”, mert nyomtalanul eltűnt. Reméljük, hogy ennek a példának több szerencséje lesz. A szobrot a magyar főkonzulátussal szemben keressék!

2021. JANUÁR

Január 1. A magyar költészet egyik legismertebb és legkiemelkedőbb alakja, Petőfi Sándor születésének évfordulójáról szűk körben emlékeztek meg Beregszászon, a költő szobránál. Beszédet mondott Molnár D. István, a KMKSZ Beregszászi Alapszervezetének elnöke.

* Meskó János történész, a Magyar Értelmiségi Kárpátaljai Közössége (MÉKK) elnökségének tagja, dr. Spenik Sándor, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének igazgatója, az UMDSZ OT elnöke az ungvári magyarság nevében megkoszorúzták Petőfi Sándor szobrát.

* Petőfi Sándor születésének emlék-

napját Badalóban is méltatták. Ebből az alkalomból a református templomban ígét hirdetett Sápi Zsolt lelkipásztor. Ünnepi beszédet mondott dr. Jakab Lajos helyi családorvos, a KMKSZ Badalói Alapszervezetének elnöke. Az istentisztelet végén az emlékezők megkoszorúzták a templom külső falán lévő Petőfi Sándor-emléktáblát.

Január 21–24. A Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet TIBorKA nevű alapszervezete az idei évet imakaravánnal indította. A szervezők szerint az imádság kiemelt fontosságú az egyén hitéletében, ezért a program által arra szeretnék volna buzdítani a fiatalokat, hogy merjenek közösségben együtt imádkozni. Három helyszínen várták az érdeklődőket az eseményre: Tiszaújlakon, Nagypaládon és Visken. Sipos József, a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet (KRISZ) elnöke elmondta: sok fiatal érdekelt a program.

Január 22. A beregszászi posta épületén lévő Kölcsey-emléktáblánál szűk körben méltatták a magyar kultúra napját. A Himnusz eléneklése után ünnepi beszédet mondott dr. Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnök asszonya, Babják Zoltán polgármester, Molnár D. István, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Beregszászi Alapszervezetének elnöke. Majd a civil szervezetek, intézmények vezetői, képviselői megkoszorúzták az emléktáblát.

Január 22. A beregszászi Keresztény Értelmiségi Szövetsége (KÉSZ) Finta Klára lokálpatrióta képeinek kiállításával emlékezett meg a magyar kultúra napjáról. A Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokház kiállítótermébe szervezett tárlat megnyitója a koronavírus-járvány megfékezésére hozott karanténintézkedések miatt – mint oly sok minden – a virtuális térbe költözött. A Bunda Szabolcs készítette videón Molnár János, a helyi római katolikus egyházközség esperes-plébánosa, Jakab Eleonóra, a beregszászi Keresztény Értelmiségi Szövetségének elnöke köszöntötte a virtuális kiállítás megnyitó résztvevőit. Finta Klára életútját Pirigy Gergely ismertette.

Január 28. A Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokházban rendezte meg a helyi összekötők idei első találkozóját a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládok Egyesülete (KMNE). A rendezvényre közel 50 településről érkeztek az egyesület kapcsolattartó munkatársai. Tarpai József elnök elmondta, hogy a KMNE-nek 800 tagcsaládja van, ami körülbelül 1600 felnőtt személyt jelent. Közülük kerülnek ki azok az összekötők, akik minden területen segítik az egyesület munkáját. Az összekötőkkel negyedévente találkoznak, ezeken az alkalmakon átbeszéljük az elmúlt negyedévet, illetve a soron következő programokat.

Január 28–29. A Kárpátaljai Magyar

Művelődési Intézet (KMMI) és a Magyar Értelmiségi Kárpátaljai Közössége (MÉKK) a magyar kultúra napja rendezvényeit – a koronavírus-járvány megfékezésére hozott hatósági intézkedések miatt – január 28–29-én rendezte meg Beregszászon, Munkácson és Ungváron.

* A rendezvénysorozat nyitányként megemlékezéssel egybekötött koszorúzást tartottak a beregszászi Kölcsey Ferenc-emléktáblánál (a posta épületénél). Ünnepi beszédet mondott dr. Zubánics László történész, a KMMI elnöke.

* A koszorúzást követően a megemlékezés a KMMI székházában folytatódott Weinrauch Márió ferences rendi szerzetes főhászával és közös imával. Ferenci Attila, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művészeinek előadásában elhangzott Kölcsey Ferenc Himnusz c. költeménye. A BorzsaVári népi zenekarnak köszönhetően megismerkedhettünk a Kárpát-medence különböző tájegységének népzenejével. Kovács Abigél Galga-menti népdalokat, majd a Kovács család kalotaszegi muzsikát adott elő.

A beregszászi értelmiségi fórum vitaindító előadásában Zubánics László egyfajta leltárt készített szellemi-közösségi javainkról. Ebből kiderült, hogy igencsak sokszínű élet zajlik mostanság Kárpátalja magyarok lakta vidékein, és ezt a szellemi pezsgést több mint háromszáz civil és szakmai szervezet biztosítja. Hozzászólások: Dupka György, a MÉKK elnöke, Molnár D. István főiskolai tanár, a KMKSZ beregszászi városi szervezetének elnöke, Szilágyi Mátyás, Magyarország beregszászi külképviseletének főkonzulja.

Ezt követően került sor a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia (AK) okleveleinek és Együtt Nívódíj átadására (a kitüntetettek teljes listáját lásd az Elismérések rovatban).

A találkozó végén bemutatták azt a kilenc kötetet, amely a 2020-as év során az Intermix Kiadó gondozásában látott napvilágot. A könyvekről Marcsák Gergely, Kovács Eleonóra, Csordás László, Zékány Krisztina és Dupka György tartott ismertetőt. Valamennyi kötet megtalálható elektronikus formában a KMMI honlapján (<http://kmmi.org.ua/>).

* A rendezvénysorozat Munkács ősi várában folytatódott, ahol a résztvevők megkoszorúzták Zrínyi Ilona és a gyermek Rákóczi Ferenc szobrát (alkotó Matl Péter), majd fejet hajtottak a várban egykor raboskodott Kazinczy Ferenc-emléktáblánál, aki baráti kapcsolatban állt Kölcsey Ferencel, a Himnusz szerzőjével.

* A magyar kultúra napja záró rendezvényére Ungváron, a Kárpátaljai Népi Építészeti és Néprajzi Múze-

umban került sor. A XII. Carpatica Art Expo ünnepélyes megnyitóján beszédet mondott Albertné Simon Edina, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, Vaszil Kocan, a kiállításnak helyt adó múzeum igazgatója, Borisz Kuzma, az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai tagozatának vezetője, Soltész Péter festőművész. A képzőművészeti seregszemlén 21 kárpátaljai képzőművész 50 alkotását állították ki.

Január 29. A magyar kormány Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával a magyar tannyelvű iskolák 1–2–3. osztályos tanulói számára tankönyveket vásárolt a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség, amelyeket január 26–28. között adtak át a vidék magyar tannyelvű iskoláinak. A tankönyvek között található az az olvasókönyvek és munkafüzetek is, amelyeket Ukrajna Oktatási Minisztériuma is jóváhagyott.

Január 30. Nagydobronyban kézműves szakkör indult ifj. Hidi Endre vezetésével és id. Hidi Endre közreműködésével. A foglalkozások célja, hogy megismertessék a gyerekekkel az agyagozás és a korongozás technikáját, valamint fejlesszék az iskolások kézügyességét.

FEBRUÁR

Február 1. „Eróm és pajsom az Úr, benne bízik szívem” – dicsőítő délutánt tartott a beregszászi református templomban a KRISZ. Az alkalom célja, hogy a fiataloknak olyan lehetőséget teremtsen, ahol közösségekben lehetnek egymással és Istennel is.

Február 2. A beregszászi Kurnai István programozó által létrehozott Kárpát RobiPro vállalkozás szervezésében indult digitális művészeti képzés a Nagydobronyi Magyar Házban. A foglalkozásokon a táblagépen való rajzolással ismerkedhetnek meg a digitális művészet iránt érdeklődő iskolás korú gyerekek. Ebben Balog István tervezőgrafikus segíti őket.

Február 4. Révész Imre festő- és grafikusművész halálának évfordulója alkalmából rendeztek emlékkiállítást a nagyszőlősi galériában. A tárlaton a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) tagjai mutatták be egy-egy alkotásukat. A megnyitón Tóth Márta galériatulajdonos elmondta: az elmúlt években számos kárpátaljai festőművész mutatkozhatott be itt. A tárlat apropója pedig az volt, hogy mostantól a galéria a kiváló realista életképfestő, Révész Imre nevét viseli. Beszédet mondott Szilágyi Mátyás beregszászi főkonzul, Marinics Sándor nagyszőlősi festőművész, Kulin Ágnes, a RIT elnöke. Az ünnepélyes megnyitót követően a megjelentek megtekinthették Révész Imre *Jó öreg tanár* c. művét, valamint a RIT tagjainak alkotásait.

Február 10. A Pro Cultura Subcarpathica

(PCS) szervezésében farsangi kézműves délutánnal indult újra a Nagyberegi Tájház programsorozata. Ezúttal a szervezők a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 5. osztályos tanulóit fogadták, akik megismerkedhettek a vidékünkhez kapcsolódó farsangi szokásokkal, de olyanokról is szó esett, amelyek ugyan nem Kárpátaljához, de a magyar kultúrához feltétlen köthetők, például a szűzgulyahajtásról, a kiszebábégetésről és a busójárásról.

Február 17. A Nagyberegi Tájház farsangi programsorozata keretében a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. osztályos tanulói a szervezők közreműködésével a hagyománynak megfelelően elkészítették a kiszebábót: szalmából formáztak egy emberi alakot, majd régi ruhákat adtak rá. A bábót meggyújtották, majd a „Jer, jer kikelet, seprűzd ki a hideget, erszd be a melet, dideregünk eleget!” télűző rigmust mondogatták a gyerekek. Közben mindenki egy papírra felírta azt a rossz dolgot, amitől szabadulni szeretett volna, s bedobta a tűzbe. A „Lángolj kisze, vidd a telet!” felkiáltással fejeződött be a bábú égetése. A néphit szerint a kiszebáb égetése megszünteti az emberek minden bajtját. A téltemető népszokás igen kedvelt volt a falusi népek körében.

Február 18. Hatodik alkalommal rendezte meg a már hagyományos Internetes Versmondó Versenyét a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT). Idén a karanténintézkedések miatt az eredményhirdetés is online formában valósult meg. A díjátadót a szervezők szűk körben tartották meg, amellyel a Magyar Írószövetség felhívására a magyar széppróza napja online térben zajló rendezvényeikhez csatlakoztak. Az idei alkalommal 34 versenyző összesen 11 szerző művét adta elő, és osztotta meg videóját. A beküldött pályázatok közül a tehetséges versmondókat három kategóriában ismerték el. A KVIT támogatóinak, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-nek és a Bercsényi Miklós Alapítványnak köszönhetően a versenyen 1–3. helyezést elérők értékes ajándékokat és emléklapot vehettek át.

Február 19. Születésének 177. évfordulója előtt egy nappal a helyére került a Kopriva Attila által készített Munkácsy-mellszobor. A Latorca parti város központjában álló egykori Osztrák–Magyar Bank felújított épülete ad otthont a Munkácsy Mihály Magyar Háznak, amelynek lépcsőházában kapott helyet a híres festőművész mellszobra.

Február 24. A nemzeti szimbólumok használatáról a szolgáltatói és a kereskedelmi szféra területén, a hivatalokban használandó, használatos nyelvről valamint a decentralizációról, a közigazgatási reformról tartott előadást dr. Tóth Mihály alkotmányjogász, az UMDSZ tiszteletbeli elnöke a makkosjánosi Helikon Hotelben a beregszászi járási kistérségi képviselőknek, polgármestereknek és falusi előljárók-

nak. A tájékoztató fórumot a KárpátHáz Civil Szervezet kezdeményezte.

Február 25. A kommunista diktatúra áldozataira emlékeztek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán (II. RF KMF). Ebből az alkalomból szűk körben avatták fel Matl Péter szobrászművész *Gúzsban* című emlékművét. Kárpátalja egyik legnagyobb tragédiája a „málenkij robot”, amely során mintegy harmincezer magyar férfit deportáltak hadifogolytáborokba. Közülük több mint tízezren soha nem térhettek haza. Nekik állít emléket Matl Péter alkotása, melynek létrejöttét Magyarország Beregszászi Konzulátusa támogatta. Az emlékmű a Rákóczi-főiskola udvarán kapott helyet. Avatóbeszédet mondott Szilágyi Mátyás beregszászi főkonzul, Orosz Ildikó, a II. RF KMF elnöke. Matl Péter szobrász Bartha Gusztáv író-költő gondolatait tolmácsolta a jelenlévők felé, hangsúlyozván: szoborral adózunk a lelki békénkért. A háromalakos szoborkompozíció az érzelmi hullámvászon azon fázisait rögzíti az elvágyódástól a tehetetlenségig, amit akkor él át az ember, amikor valamilyen oknál fogva elveszíti a lelki egyensúlyát, szabadságát. Az aggodás, a szorongás és a félelem olyannyira a kárpátaljai magyarság részévé vált, hogy ki-ki magát láthatja viszont a három, tölgyfából faragott árnyalakban. A felszólalások után a történelmi egyházak képviselői megszentelték az emlékművet, és Isten áldását kérték a jelenlévőkre. Az esemény koszorúzással zárult.

* Az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban megnyitották az *Egyházzüldözés Kárpátalján 1944–1991* c. tematikus kiállítást a Gulagra elhurcolt és megtorlásban részesült kárpátaljai görögkatolikus, római katolikus papok, református lelképásztorok és más felekezetek vezetőinek emlékére. A kiállítás szerzője Dupka György történész és Fuchs Andrea, a Szolyvai Emlék-parkbizottság program-menedzser. Avatóbeszédet tartott Marosi István atya, az Ortutay-központ igazgatója, Szilágyi Mátyás beregszászi főkonzul, dr. Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára, dr. Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke, Demkó Ferenc görögkatolikus esperes. Varjú Zoltán levezető elnök invitálására a jelenlévők megtekintették a Szolyvai Emlékparkbizottság adományként átadott állandó kiállítást.

Február 28. Felsőgerebenen, a Kárpátaljai Hazajáró Egylet vendégházában tartotta éves vezetőképzőjét a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége. A résztvevők megismerkedtek a szövetség múltjával, feladataival, a szülőföldön betöltött szerepével. Tartottak önismereti és csapatépítő blokkot, vitadélutánt, kommunikációs tréninget.

Összeállította: Dupka György és Zubánics László

Ábrázolásmódja az élet szeretetét hirdeti

Villások Tibor kiállítása

Tovább folytatódik az a kulturális misz-szió, amely a magyar diplomáciai jelenlét szerves részét képezi, s amelynek célja, hogy országhatáron belül és kívül népszerűsítse a kárpátaljai magyar kultúrát, egyszersmind bemutassa a magyarországi kulturális értékeket a régióban – hangzott el annak a kiállításnak a megnyitóján, amelyen Villások Tibor festőművész képeit tekinthette meg a műpártoló közönség. Az egyéni tárlatnak Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály kiállítóterme adott otthont. Megnyitó be-

szédében Szilágyi Mátyás főkonzul arról a sokoldalú kulturális miszióról beszélt, amelynek köszönhetően az utóbbi időkben számos festőművész és szobrász, illetve több alkotói kollektíva számára teremtek bemutatkozási lehetőségeket. A magyarok mellett több ukrán, ruszin művész munkásságát is megismerhettük itt. Bár a járvány még mindig korlátozza a lehetőségeket, a karantén szabályok betartásával továbbra is igyekeznek bemutatni a neves kárpátaljai képzőművészeket, a kultúra különböző területein létrejött értékeket. Ebben az évben először a neves kárpátaljai festő, Villások Tibor festményeit állították ki.

Villások Tibor tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Ipművészek Révész Imre Társaságának, egyik alapítója a Kárpátaljai Magyar Kulturális Egyesületnek. 1996-tól rendszeresen részt vesz nemzetközi alkotótáborokban Ukrajnában, Magyarországon, Lengyelországban, Szlovákiában, Romániában és Németországban. A művész a kárpátaljai festőiskola hagyományainak folytatója. Számára születése óta természetes az alkotás, a képességeit nagy szorgalommal fejlesztette. Persze az is lényeges, hogy olyan környezetben nőtt fel, amelyben a művészettel való találkozás mindennapos volt, hisz nagyapja, nagybátyja és édesapja is festőművész volt. Nagypapa testvére volt Erdélyi Béla, akit ma is az egyik legnevesebb kárpátaljai festőművészként tartunk számon.

Villások Tibor kedvenc tematikája a tájképfestészet. A realista, impresszionista, posztimpresszionista stílusok és a kárpátaljai festőiskola legnemesebb hagyományai nyomán alakította ki egyéni stílusát. De ami a művészetét egyedivé teszi, az az, hogy ábrázolásmódja az élet szeretetét hirdeti. Vasznaival ragyogó színekkel jelenik meg az őt körülvevő táj szépsége. Kárpátalja, a Kárpátok, a környező természet egy életre elegendő témát nyújt számára. A festményeiről optimizmus és humanizmus sugárzik.

Megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel Popovics Béla munkácsai pedagógus, turisztikai szakember is, akit büszkeséggel tölt el, hogy a művész barátjának tudhatja magát. A család, a barátok és munkatársak, valamint a jó ismerősök mellett életünknek fontos része az a táj, ahová születünk, s amely körülvesz bennünket – hangsúlyozta. A Villások Tibor által

vászonra vitt gyönyörű vidék megannyi szépség mellett optimizmust is sugároz, és talán azt is, hogy időnként meggondolatlanul hagyjuk el szülőföldünket, hisz lehetne más megoldást is keresni.

Gratulált a kiállításához Andrij Seketa, a megyei tanács elnökének első helyettese is, aki örömmel nyugtázta, hogy a művész szülőföldje, az erdős Kárpátok, és ezen belül az ökörmezői táj hiteles ábrázolója. Végül Villások Tibor mondott köszönetet a bemutatkozási lehetőségért.

A megnyitó hangulatát Halász Bertalannak, a Beregszászi Kodály Zoltán Művészeti Iskola oktatójának virtuóz harmonika játéka tette meghitté.

Tudósítónk

Homoki Gábor festőművész

1977-ben született Tiszapéterfalván, az egykori Ugocsa megyében. Mint általában minden ifjú legényke, gyerekkorában nagyon szeretett rajzolgatni. Persze

legtöbbjüknél ez idővel megszűnik, de Gábornál az effajta önkifejezés iránti vágy valahogyan megmaradt.

15–16 éves lehetett, amikor kezébe került Dallos Sándor kétkötetes életrajzi regénye Munkácsy Mihályról, amit nagy érdeklődéssel olvasott. Talán akkor fogalmazódott meg benne először a gondolat, hogy festőművész szeretne lenni. Nem sokkal később a baráti körébe került egy fiú, aki akkor már az ungvári művészeti szakközépiskolában tanult. Sokat mesélt az iskoláról, hogy ott milyen kitűnő a társaság, jó a környezet és mennyire profik a tanárok. Látva Gábor szárnypróbálgatásait, arra biztatta, hogy ő is jelentkezzen.

Ettől kezdve tudatosan készült a felvételre, amire egy kitűnő tanár, Ivan Masznyuk szobrászművész készítette fel. 1994 nyarán sikeres felvételt tett az Erdélyi Béla nevet viselő művészeti szakközépiskola kerámiaművészet szakára. Tanárai voltak többek között Mária Kopanyszka, Nagyija Gyidik, Petrecki László, Ludmila Averkijeva, Lukács Olga, Irina Erfán. Időközben a szakközépiskolát főiskolává minősítették, így 2000 nyarán diplomát szerzett.

Ezek után visszatért Tiszapéterfalvára, ahol az alapfokú művészeti iskola képzőművészeti szakosztályának tanáraként helyezkedett el. Egy évvel később lehetősége nyílt folytatni a tanulmányait Lembergben, a

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Csendélet pöttyös bögrével

Közeleg az este

Koraesti fények a Tiszán

Ica néni virágai

Homoki Gábor festőművész

■ Művészeti Akadémia kerámiaművészet tanszékén. Ott is kitűnő tanárai, professzorai voltak: Volodimir Cserkaszov és Ivan Frank. Az akadémia elvégzése után ismét hazatért szülőfalujába, és a művészeti iskolában a 6–15 éves gyerekeknek oktatta a képzőművészet alapjait. Egy évvel később kinevezték az intézmény igazgatójává.

Az idők során egyre közelebbinek érezte magához a festészetet, annak ellenére, hogy kerámiaművészetet tanult. Mindig is ez a kifejezési mód vonzotta, és a mai napig ebben tud kiteljesedni a legjobban.

Homoki Gábor 2007-től tagja a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének, állandó résztvevője az egyesület csoportos kiállításainak. 2017-ben felvételt nyert a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságába. Munkásságát 2020-ban Szervátiusz Jenő-díjjal ismerték el. Egyéni kiállításai voltak Tiszapéterfalván, Beregszászon, Kijevben, Nagyszőlősen, Ungváron, Budapesten.

Homoki Gábor leginkább realista stílusban alkot, de közel áll hozzá az impresszionizmus és expresszionizmus is. Kedvenc témái a tiszai táj, az öreg házikók, utcaképek, különféle csendéletek, a hit témái, a krisztusi megváltás, az evangélium. Alkotásain felfedezhetők a kerámiaművészetre jellemző stílusjegyek, a kompozíciós egyszerűség, a stilizáció, a dekorativitás. Szuggesztív alkotóereje, keresztény hitvallása lélekemelő önkifejezésmódján keresztül egyedi világot tár elénk. Maga a művész koloristának vallja magát. Alkotásai a kontrasztos, világos színek hatására mintha fényt bocsátának ki. Színes, villódzó munkái szinte izzanak, és mély érzelmi benyomást ébresztenek. A kontrasztúr, amit az alkotó előszeretettel alkalmaz, illetve határozott formaértelmezése és szokatlan színkombinációja gondolkodásra készítetnek. Ars poétikája: „Fontos, hogy ebben a rohanó világban rámutassak a környezetünkben azokra az apró csodákra, amelyekre sokan figyelmet sem fordítanak”.

(e-j)

Rózsaszínű napraforgók II.

Falusi motívum III.

Hideg téli nap

Januári napsugarak

Régi szomszédok